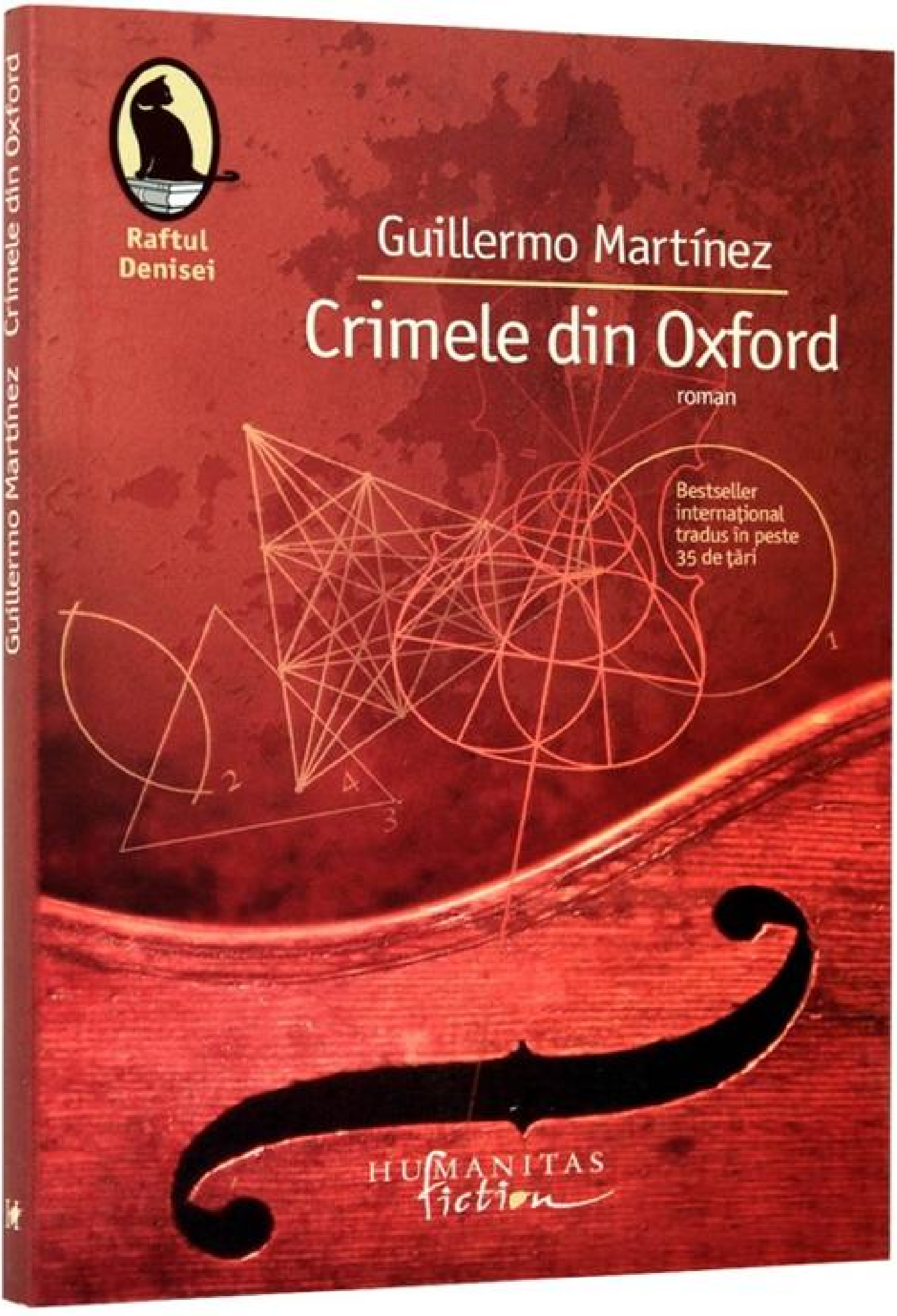
Raftul Denisei
Guillermo Martínez
Crimele din Oxford
roman
Bestseller internațional tradus în peste 35 de țări
HUMANITAS fiction
Guillermo Martínez Crimele din Oxford

GUILLERMO MARTÍNEZ

CRIMELE DIN OXFORD

traducere din spaniolă de ILEANA SCIPIONE

▫ CAPITOLUL 1 ▫

Acum, după atâția ani, când totul a fost dat uitării, un mail laconic mi-a adus din Scoția trista veste a morții lui Seldom, și cred că pot să încalc promisiunea pe care oricum nu-mi ceruse niciodată să i-o fac și să spun adevărul despre întâmplările care, în vara lui 1993, invadaseră ziarele englezești cu titluri care pendulau între macabru și senzațional și pe care Seldom și cu mine le numeam, poate din cauza conotației lor matematice, seria sau seria Oxford. Într-adevăr, toate crimele au avut loc în Oxfordshire, când abia sosisem în Anglia și am avut într-adevăr privilegiul îndoielnic de a asista îndeaproape la prima dintre ele.

Aveam douăzeci și doi de ani, vârstă la care aproape totul ți se iartă mai ușor: abia absolvisem Universitatea din Buenos Aires, cu o teză de topologie algebrică, și venisem la Oxford cu o bursă de un an și cu dorința tainică de a studia logica sau, cel puțin, de a asista la faimosul seminar ținut de Angus Mclntire. Viitoarea mea îndrumătoare, Emily Bronson, făcuse plină de solicitudine pregătiri în vederea sosirii mele, atentă să nu-i scape nici un detaliu. Era profesoară șifellow al Colegiului St. Anne, dar în mesajele pe care mi le-a trimis înainte de plecare mi-a sugerat că, în locul unei încăperi cam neprimitoare din college, poate ar fi fost de preferat, dacă mi-o îngăduia bursa, să închiriez o cămăruță cu baie, bucătărie și intrare separată, acasă la Mrs. Eagleton, văduva unui profesor de-al ei, foarte amabilă și discretă, după cum spunea. Mi-am făcut socotelile ca de obicei, dând dovadă de cam prea mult optimism, și am trimis un cec cu plata în avans a chiriei pe prima lună, conform singurei pretenții manifestate de stăpâna casei. Cincisprezece zile mai târziu zburam peste Atlantic, în starea de sfială care mă cuprinde îndeobște

înaintea fiecărei călătorii: ca și cum aș sări fără plasă, mi se pare mult mai probabilă și chiar mai economică ipoteza – briciul lui Ockham, ar fi spus Seldom – ca un accident de ultimă oră să mă trimită de unde am plecat ori pe fundul mării, înainte de a se ivi, în cele din urmă, ca o mână întinsă de acolo de jos, o întreagă țară și imensa mașinărie pe care o presupune începerea unei noi vieți. În dimineața zilei următoare, la ora nouă, avionul a străpuns punctual și lin perdeaua de ceață, iar colinele verzi ale Angliei s-au ivit cum nu se putea mai verosimile, sub lumina care-și pierduse brusc intensitatea, sau ar trebui să spun că poate chiar se degradase, căci, pe măsură ce coboram, mi s-a părut tot mai precară, de parcă slăbea, toropită, la trecerea printr-o sită rară.

îndrumătoarea îmi dăduse toate instrucțiunile despre autobuzul care urma să mă ducă direct de la Heathrow la Oxford, cerându-si scuze de mai multe ori că nu-mi putea ieși în întâmpinare; participa însă întreaga săptămână la un congres de algebră la Londra. In loc să mă îngrijoreze, faptul mi s-a părut ideal: aveam la dispoziție câteva zile ca să-mi fac singur o idee despre locuri și să hoinăresc prin oraș, înainte de a începe să-mi îndeplinesc obligațiile. Nu luasem prea multe bagaje cu mine și, când în sfârșit autobuzul a oprit în stație, am traversat piața, cu gentile de voiaj în mână, și am luat un taxi. Era pe la începutul lui aprilie, dar m-am bucurat că nu renunțasem la palton: bătea un vânt înghețat, tăios, iar soarele, foarte palid, nu-mi era de prea mare ajutor. Cu toate acestea, aproape toată lumea din piață, inclusiv șoferul pakistanez care mi-a deschis portiera mașinii, purta haine cu mâneci scurte. I-am dat adresa unde locuia Mrs. Eagleton și, chiar când demara, l-am întrebat dacă nu-i era frig.

— O, nu; e primăvară, a ripostat, arătându-mi fericit, drept dovadă irefutabilă, soarele rahitic.

Așezat în acel cab negru pe care îl conducea, am înaintat ceremonios spre șoseaua principală. Când a cotit la stânga, prin porțile de lemn întredeschise și prin grilajele de fier forjat, am văzut de-o parte și de alta a șoselei, grădinile curate și gazonul imaculat și strălucitor al fiecărui college. Am trecut de un mic cimitir aflat lângă o biserică, cu pietrele acoperite de mușchi. Mașina a mers în sus, pe Banbury Road și a cotit apoi pe Cunliffe Close, spre adresa pe care o aveam notată. Drumul a șerpuit apoi printr-un parc impunător; din spatele brâurilor de vâsc se zăreau case mari, din piatră, de o eleganță senină, care te duceau numaidecât cu gândul la romanele victoriene, în care după-amiaza se bea ceai, se organizau partide de crocket și plimbări prin grădini. Înaintam privind numerele caselor de pe drum, deși, ținând seama de valoarea cecului trimis, mi se narea puțin probabil să fie tocmai una dintre ele. În sfârșit, am zărit la capătul străzii câteva căsuțe identice, mult mai modeste, dar simpatice, cu balcoane dreptunghiulare din lemn și un aer văratic. Prima dintre ele era locuită de Mrs. Eagleton. Mi-am coborât gentile de voiaj, am urcat scărița de la intrare și am apăsat pe butonul soneriei. Știam, după data tezei sale de doctorat și a primelor ei publicații, că Emily Bronson trebuia să aibă în jur de cincizeci și cinci de ani, și mă întrebam ce vârstă ar putea avea văduva fostului ei profesor. Când s-a deschis ușa, în fața ochilor mi-au apărut fața osoasă și ochii de un albastru-închis ai unei tinere înalte și slabe, nu mult mai în vârstă decât mine, care mi-a întins mâna surâzând. Ne-am privit plăcut surprinși, deși mi s-a părut că și-a tras cu oarecare precauție mâna, pe care poate că o reținusem o secundă mai mult decât se cuvenea. Mi-a spus că o cheamă Beth, a încercat să-mi repete numele, fără să izbutească prea bine, și m-a condus într-un salonaș foarte primitor, cu un covor în romburi roșii și gri. Din fotoliul cu o husă din

creton înflorat, Mrs. Eagleton mi-a întins brațele cu un larg surâs de bun-venit. Bătrâna avea ochi scânteietori, mișcări vioaie și părul complet alb și umflat, răsucit în sus, într-un coc îngrijit și mândru. Când a traversat salonașul într-un scaun cu rotile, dreaptă și sprijintă de spătar, i-am observat pătura ecosez de pe picioare. I-am strâns mâna și am simțit fragilitatea tremurătoare a degetelor. Mi-a reținut călduros mâna într-a ei și cu cealaltă m-a bătut o clipă peste ea, întrebându-mă cum călătorisem și dacă eram la primul voiaj în Anglia. Apoi a spus mirată:

— Nu așteptam o persoană atât de tânără, nu-i asa, Beth?

Beth, care rămăsese la intrare, a surâs în tăcere; luase o cheie agățată pe perete și, după ce a așteptat să răspund la trei sau patru întrebări, a sugerat cu glas dulce:

— Bunico, nu crezi că ar trebui să-i arătăm odaia? Trebuie să fie foarte ostenit.

— Sigur că da, a spus Mrs. Eagleton; Beth are să-ți explice totul. Și, dacă n-ai alte planuri diseară, am fi încântate să cinezi cu noi.

Am urmat-o pe Beth afară din casă. Scărița de la intrare cobora în spirală până ajungea la o ușiță. A deschis-o, a aplecat capul și m-a invitat într-o odaie foarte încăpătoare și ordonată de la demisol, care primea destulă lumină prin două ferestre foarte înalte, care ajungeau până aproape de tavan. A început să-mi explice toate micile detalii, dând roată încăperii, deschizând sertare și arătându-mi rafturi, tacâmuri și prosoape, recitând parcă un text repetat de multe ori. M-am mulțumit să verific patul și dușul și, mai ales, s-o privesc. Avea pielea uscată, tăbăcită, întinsă, de parcă ar fi stat prea mult la aer, ceea ce, deși îi dădea un aer sănătos, te făcea să-ți fie teamă că ridurile aveau să-i apară curând. Dacă la început estimasem că putea avea

douăzeci și trei ori douăzeci și patru de ani, acum, că o vedeam în altă lumină, înclinam să cred că avea mai curând douăzeci și șapte ori douăzeci și opt. Mă intrigau mai ales ochii: erau de un albastru foarte frumos și adânc, deși păreau ceva mai statici decât restul fetei, ca și cum mișcarea și strălucirea întârziau să ajungă la ei. Rochia lungă și largă, cu guler rotund, ca de țărancă, nu spunea prea multe despre trupul ei, cu excepția faptului că era slabă, deși, dacă te uitai mai atent, marja rămasă te lăsa să presupui că slăbiciunea nu-i era, din fericire, cu totul uniformă. De la spate, mai ales, părea bună de luat în brațe; avea ceva din lipsa de apărare a fetelor înalte. Privindu-mă iar drept în ochi, m-a întrebat, deși cred că ironic, dacă mai voiam să verific ceva, iar eu i-am ocolit rușinat privirea, grăbindu-mă să-i spun că totul era perfect, înainte de a pleca, am întrebat-o, vorbind prea pe ocolite, dacă credea cu adevărat că trebuia să mă consider invitat în seara aceea la cină, iar ea mi-a răspuns, râzând, că sigur că da și că mă așteptau la șase și jumătate.

Mi-am despachetat puținul bagaj, mi-am îngrămădit câteva cărți și copii ale tezei pe birou și mi-am pus lucrurile în câteva sertare. Apoi am ieșit să dau o raită prin oraș. Am găsit imediat locul unde începea St. Giles, Institutul de Matematică: era singurul edificiu pătrat și oribil. Am zărit treptele de la intrare, usa turnantă din sticlă, și am hotărât că în acea zi puteam să nu mă opresc acolo. Am cumpărat un sandwich și am făcut un picnic solitar și cam întârziat pe malul Tamisei, privind antrenamentul echipei de regate. Am intrat și ieșit din câteva librării, m-am oprit să admir garguii și cornișele unui teatru, am umblat hai-hui în urma unui grup de turiști prin galeriile dintr-un college și am străbătut apoi, mergând întins, imensul Parc Universitar. Intr-un loc ocrotit de copaci, o mașină tăia gazonul la firul ierbii, în cercuri mari, iar un bărbat trăgea cu var liniile

unui teren de tenis. M-am oprit și îm privit nostalgic micul spectacol și, când au terminat, i-am întrebat când aveau să pună fileurile. Mă lăsasem de tenis în al doilea an de facultate și, deși nu-mi adusesem rachetele, am hotărât să-mi cumpăr una și să-mi găsesc un partener, ca să joc iar.

La întoarcere, am intrat într-un supermarket, să-mi fac câteva provizii, și am zăbovit puțin într-un magazin de băuturi, unde am ales aproape la întâmplare o sticlă de vin pentru cină. Am ajuns la Cunliffe Close puțin după orele șase, când se întunecase de-acum aproape de tot, iar ferestrele caselor erau luminate. M-a mirat că nimeni n-avea perdele; m-am întrebat dacă-i datorită încrederii poate excesive în discreția englezilor, care nu s-ar coborî până la spionarea vieților altora, ori datorită certitudinii, și ea tot a englezilor, că nu fac în viața privată nimic demn de spionat. Nu existau nicăieri nici grilaje, iar multe uși păreau să n-aibă chei.

Am făcut un duș, m-am bărbierit, am ales cămașa care se mototolise cel mai puțin în geanta de voiaj, iar la șase și jumătate am urcat punctual scărița și am apăsat pe sonerie cu sticla pe care o cumpărasem. Cina a decurs în atmosfera de cordialitate surâzătoare, educată și oarecum anodină cu care urma să mă obișnuiesc cu timpul. Beth se aranjase un pic, deși tot nu se machiase. Purta o bluză neagră din mătase, iar părul, pe care și-l pieptănase cu cărare într-o parte, îi cădea seducător pe un umăr. Oricum, nimic din toate acestea nu era pentru mine: curând, am aflat că era violoncelistă în orchestra de cameră de la Sheldonian Theatre, edificiul semicircular cu gargui pe frize, pe care îl zărisem în timpul plimbării. In acea seară aveau repetiție generală, și un norocos oarecare, pe nume Michael, avea s-o ia de acasă într-o jumătate de oră. Întrebării, aproape o afirmație, dacă era logodnicul ei i-a urmat o scurtă clipă de stinghereală; cele două femei s-au uitat una la alta și, în loc

de răspuns, Mrs. Eagleton m-a întrebat dacă mai voiam salată de cartofi. Cât a mai durat cina, Beth a fost cam absentă și distrată, așa că până la urmă am vorbit doar cu Mrs. Eagleton. Când a sunat soneria și după ce Beth a plecat, gazda mea s-a însuflețit vizibil, ca și cum firicelul de nevăzută încordare ar fi slăbit. Și-a turnat singură vin în pahar pentru a doua oară și i-am ascultat o vreme peripețiile vieții, cu adevărat uimitoare. Fusese una dintre multele femei care, în vremea războiului, participaseră cu bună-credință la un concurs de intégrame și aflaseră că premiul final era recrutarea și instalarea tuturor într-un sătuc izolat, pentru a-i ajuta pe Alan Turing și echipa lui de matematicieni să descifreze codurile naziste ale mașinii Enigma. Acolo îl cunoscuse pe Mr. Eagleton. Mi-a spus o mulțime de anecdote de război și toate detaliile vestitei otrăviri a lui Turing. De când se stabilise la Oxford, mi-a istorisit, se lăsase de intégrame pentru scrabble, pe care îl juca ori de câte ori putea cu un grup de prietene. S-a dus plină de entuziasm cu scaunul cu rotile până la o măsuță joasă din living și m-a rugat s-o urmez și să nu strâng farfuriile: Beth avea să se ocupe de ele la întoarcere. Am văzut cu îngrijorare că scotea dintr-un sertar o tablă de joc și o deschidea pe măsuță. N-am putut-o refuza. Așa că mi-am petrecut restul primei mele nopți din Anglia, încercând să formez cuvinte englezești în fața unei băbuțe aproape istorice, care la fiecare două sau trei jocuri râdea ca o fetită, ridica toate fisele odată si-mi întindea cele șapte litere ale altui joc de scrabble.

Capitolul 2 în zilele care au urmat, m-am prezentat la Institutul de Matematică, unde mi-au dat o masă de scris în biroul pentru visitors, un cont de e-mail și o cartelă magnetică, ca să pot frecventa biblioteca peste program. Aveam un singur tovarăș de birou, rusul Podorov, cu care abia schimbam câte un salut. Mergea cocârjat dintr-un

capăt într-altul al biroului, se apleca din când în când deasupra mesei lui, ca să mâzgălească o formulă într-un caiet cu scoarțe tari, care-mi. Amintea de o psaltire, și ieșea la fiecare jumătate de oră în micul patio cu dale de sub fereastră, ca să fumeze.

La începutul săptămânii următoare, am întâlnit-o întâia oară pe Emily Bronson: era mititică, cu părul lins și întru totul alb, strâns după urechi cu agrafe, după modelul elevelor de liceu. Venea la Institut cu o bicicletă prea mare pentru ea, aducându-și în coșul prins de ghidon cărțile și masa de prânz. Părea o călugăriță, cam sfioasă, dar cu vremea am descoperit că strălucea uneori printr-un umor tăios și mușcător. Desi modestă, cred că a încântat-o titlul tezei mele: Spațiile Bronson.

La prima întâlnire, mi-a oferit două separata, cu ultimele ei papers, ca să încep să le studiez, și o serie broșuri și hărți ale locurilor pe care să le vizitez în Oxford, înainte – mi-a spus – de începerea noului semestru, când urma să dispun de mai puțin timp liber. M-a întrebat dacă mi-era dor de ceva anume din viata de la Buenos Aires si, când am insinuat că mi-ar plăcea să joc iar tenis, m-a asigurat, cu un surâs obișnuit cu cereri mult mai excentrice, că așa ceva era ușor de rezolvat.

Două zile mai târziu, am găsit în casetă o invitație la niște partide de dublu ale clubului din Marston Ferry Road. Terenurile, de zgură, se aflau la câteva minute de drumul spre Cunliffe Close. Din grup făceau parte John, un fotograf nord-american cu brațe lungi și un joc bun la fileu, Sammy, un biolog canadian aproape albinos, vioi și neobosit, și Lorna, o infirmieră de la Radcliffe Hospital, irlandeză de origine, cu păr roșu și ochi verzi, luminoși și seducători.

Fericirii de a călca iar în praful de zgură i s-a adăugat și cea nesperată de a găsi de cealaltă parte a terenului, chiar

de la primul serviciu, o tânără care nu numai că era frumoasă, din cap până-n picioare, dar trăgea și lovituri sigure și elegante în lungul liniei și răspundea tirului meu cu altele chiar lângă fileu. Am jucat trei seturi, schimbând perechile, am format cu Lorna un dublu zâmbitor și temut, iar în decursul săptămânii următoare am numărat zilele care-mi mai rămâneau până să revin pe teren și apoi câte games mai aveam până la rotația care urma s-o aducă iar lângă mine.

Pe Mrs. Eagleton o întâlneam aproape zilnic; uneori îngrijea grădina, dis-de-dimineață, când eu plecam la Institut, și schimbam vreo două vorbe. Alteori, o vedeam pe Banbury Road, mergând spre piață, când ieșeam să-mi cumpăr ceva pentru lunch. Scăunașul ei cu motor luneca pe trotuar ca o ambarcațiune liniștită, iar ea îi saluta, dând grațios din cap, pe studenții care-i făceau loc să treacă. In schimb, o vedeam foarte rar pe Beth și nu vorbisem decât o dată cu ea, într-o seară când veneam de la tenis. Lorna se oferise să mă ducă cu masina până la intrarea în Cunliffe Close și, pe când îmi luam la revedere de la ea, am văzut-o pe Beth coborând dintr-un autobuz cu violoncelul în brațe. I-am ieșit în cale, ca s-o ajut pe drumul spre casă. Era una dintre primele zile cu adevărat calde și presupun că, după ce stătusem toată după-amiaza la soare, aveam fata și brațele roșii. Zărindu-mă, a zâmbit acuzator.

— Păi văd că te-ai acomodat deja. Dar nu se presupune că ar trebui să studiezi matematica, în loc să joci tenis și să te plimbi cu fetele cu mașina?

— Am aprobarea îndrumătoarei, i-am spus, râzând și făcând gestul dezlegării de păcat.

— O, am glumit doar, în realitate te invidiez.

— Mă invidiezi? De ce?

— Nu știu; dai impresia că ești foarte liber: ți-ai lăsat în urmă țara, celaltă viață, totul; și două săptămâni mai târziu, uite: ești vesel, bronzat și joci tenis.

— Încearcă și tu: nu trebuie decât să ceri o bursă. A dat din cap, cu oarecare tristețe.

— Am încercat, am încercat deja, dar se pare că pentru mine-i prea târziu. Firește, ei n-au să recunoască niciodată așa ceva, dar preferă să dea bursele celor mai tinere. Curând, împlinesc douăzeci și nouă de ani, a zis, de parcă vârsta i-ar fi fost o piatră funerară definitivă, și a adăugat pe un ton dintr-odată amar: Uneori as da totul, doar ca să fug de aici.

Am privit în depărtare verdele vâscului pe fundalul caselor, acele ornicelor din cupolele medievale, dreptunghiurile turlelor crenelate.

— Să fugi din Oxford? Mi-e greu să-mi închipui un loc mai frumos.

O veche neputință a părut să-i înnegureze o clipă privirile.

— Poate că... da, dacă n-ar trebui să port tot timpul de grijă unei invalide și să fac zilnic ceva care de multă vreme nu mai înseamnă nimic.

— Nu-ți place să cânți la violoncel?

Faptul îmi părea surprinzător și interesant. Am privito, ca și cum pentru o clipă aș fi putut trece dincolo de imobilitatea ochilor ei, ca să ajung la stratul următor.

— Îl urăsc, mi-a zis și pupilele i s-au întunecat; îl urăsc tot mai mult și îmi e tot mai greu s-o ascund. Uneori, mi-e și frică să nu se observe când cântăm, mă tem ca dirijorul ori un coleg să nu-și dea seama cât urăsc fiecare notă pe care o scot. Dar la sfârșitul fiecărui concert lumea aplaudă și nimeni nu pare să fi observat nimic. Nu-i nostim?

— Aș zice că ai noroc. Nu cred ca ura să aibă o vibrație specială. In această privință, muzica e la fel de abstractă ca matematica: nu poate distinge categorii morale. Câtă vreme urmezi partitura, nu-mi pot închipui cum ți-ar putea fi detectată ura.

— Să urmezi partitura... asta am făcut toată viața, a oftat.

Ajunseserăm în fața porții și a pus mâna pe clanță:

— Nu-mi da atenție, a mai zis: azi am avut o zi proastă.

— Dar ziua nu s-a terminat, am spus. N-aș putea face nimic ca să ti-o fac mai frumoasă?

M-a privit surâzând trist și mi-a luat violoncelul.

— Oh, you are such a Latin man, a murmurat, ca și cum trebuia să se apere cu mare grijă de soiul ăsta, dar, chiar și așa, înainte de a închide ușa, m-a lăsat să-i privesc pentru ultima oară ochii albaștri.

Au mai trecut două săptămâni. Vara și-a făcut pe nesimțite apariția, cu amurguri molcome și foarte lungi. În prima miercuri din luna mai, întorcându-mă de la Institut, am scos de la un bancomat din drumul meu banii pentru chirie. Apoi am sunat la ușa bătrânei Mrs. Eagleton și, așteptând să mi se deschidă, am văzut că pe drumul care șerpuia dinspre casă venea cu pași mari un bărbat înalt, cu o fată serioasă și foarte concentrată. S-a oprit lângă mine și l-am privit cu coada ochiului; avea fruntea lată și înaltă, ochii mici înfundați și o cicatrice pe bărbie; să tot fi avut vreo cincizeci și cinci de ani, deși o anume energie a mișcărilor îi dădea un aer încă juvenil. Am așteptat amândoi stânjeniți lângă ușa închisă până s-a hotărât să mă întrebe, cu vocea gravă și armonioasă în care se simțea accentul scoțian, dacă sunasem. I-am răspuns că da și am sunat a doua oară. Am spus că poate prima oară sunasem prea scurt și, auzindu-mă, chipul bărbatului s-a destins

într-un zâmbet cordial, și m-a întrebat dacă sunt argentinian.

— Deci, mi-a zis, trecând la o spaniolă perfectă, dar vorbită cu un accent amuzant, ca la Buenos Aires, tu trebuie să fii elevul lui Emily.

I-am răspuns surprins că da și l-am întrebat de unde știa spaniola. A ridicat din sprâncene, privind parcă spre un trecut foarte îndepărtat, și mi-a spus că o învățase cu mulți ani în urmă.

— Prima mea soție era din Buenos Aires, a spus, întinzându-mi mâna. Eu sunt Arthur Seldom.

Puține nume mi-ar fi putut trezi pe atunci o admirație mai mare. Bărbatul cu ochi mici și limpezi care îmi strângea mâna era o legendă printre matematicieni. Studiasem luni la rând pentru un seminar cea mai vestită teoremă a lui: prelungirea filosofică a tezelor lui Godel din anii '30. Era considerat unul dintre cele patru vârfuri de lance ale logicii și era suficient să-i parcurgi titlurile lucrărilor, ca să observi că era unul dintre rarele cazuri de summa matematică: sub fruntea-i înaltă și senină se frământaseră și reordonaseră cele mai profunde idei ale secolului. In a doua mea incursiune prin librăriile orașului, încercasem să dau de ultima lui carte, o lucrare de popularizare despre seriile logice, și aflasem cu oarecare surprindere că se epuizase de două luni. Cineva îmi spusese că, de la publicarea ei, Seldom dispăruse din circuitul congreselor și se pare că nimeni nu se aventura să spună ce studia în prezent. In orice caz, dacă nici măcar nu știam că locuia la Oxford, cu atât mai puțin nu mă așteptasem să dau de el în poarta casei bătrânei Mrs. Eagleton. I-am spus că ținusem un seminar despre teorema lui și a părut încântat de entuziasmul meu. Îmi dădeam seama totuși că ceva care îl preocupa îi atrăgea fără să vrea atenția spre ușă.

— Mrs. Eagleton ar trebui să fie în casă, nu? a sugerat.

— Așa cred, am răspuns: scaunul cu motor e aici. Doar dacă n-a venit cineva s-o ia cu mașina...

Seldom a sunat iar, lipind urechea de ușă, și s-a dus până la fereastra care dădea pe verandă, chinuindu-se să privească înăuntru.

— Știi cumva dacă se mai poate intra și prin spate? Apoi a adăugat în englezește: Mă tem să nu i se fi întâmplat ceva.

Mi-am dat seama, după expresia feței lui, că era cu adevărat alarmat, de parcă știa ceva care nu-l lăsa să se gândească decât la un singur lucru.

— Dacă vrei, i-am spus, putem încerca ușa: cred că ziua n-o închid.

Seldom a pus mâna pe clanță, iar ușa s-a deschis fără greutate. Am intrat tăcuți; sub pașii noștri, podeaua din scânduri a scârțâit. Înăuntru se auzea, ca un puls slab, silențioasa mișcare a unui pendul. Am înaintat, apoi ne-am oprit lângă masa din mijlocul salonului. Cu un gest, i-am arătat lui Seldom un chaise longue lângă fereastra care dădea în grădină. Întinsă în el, Mrs. Eagleton părea să doarmă profund, cu obrazul lipit de spătar. Una dintre perne căzuse pe covor, de parcă i-ar fi lunecat în timpul somnului. Cocul alb îi era strâns cu grijă într-un fileu, iar ochelarii îi rămăseseră pe o măsuță, lângă tabla de scrabble. Părea să fi jucat de una singură, fiindcă plăcuțele cu litere erau amândouă alături de ea. Când Seldom s-a apropiat și a atins-o ușor pe umăr, capul i s-a prăbușit greoi într-o parte. I-am văzut amândoi odată ochii holbați și înspăimântați și două urme paralele de sânge, care i se prelingeau din nas pe bărbie, unindu-i-se pe gât. Involuntar, am făcut un pas înapoi și mi-am înăbușit un strigăt. Seldom, care îi ținea capul cu brațul, a potrivit cum

a putut mai bine trupul și a șoptit consternat ceva ce n-am izbutit să aud. A luat perna și, când a ridicat-o, am zărit în mijloc o pată mare și roșie, aproape uscată. Ținând perna în mâna atârnându-i moale, a căzut o clipă în gânduri, explorând parcă ramificațiile unui calcul complex. Părea profund tulburat. Atunci m-am hotărât să-i sugerez, iar el a consimțit mecanic, că trebuia să chemăm poliția.

▫ CAPITOLUL 3 ▫

— Mi-au cerut să așteptăm afară, a spus laconic Seldom, după ce a închis telefonul.

Ne-am dus în micul portal de la intrare, fără să atingem nimic. Seldom și-a sprijinit spatele de balustrada scării și și-a aprins o țigară pe tăcute. Mâinile îi zăboveau din când în când pe câte o hârtie împăturită ori reluau la nesfârșit o mișcare, ritmând parcă opririle și șovăielile unui lanț de gânduri, pe care trebuia să le verifice cu grijă. Stării copleșitoare pe care o trăise cu câteva minute în urmă părea să-i ia locul strădania de a da sens sau rațională unui fapt de neînțeles. A apărut o patrulă de două persoane, care s-au oprit tăcute în fața casei. Un bărbat înalt și cărunt, cu un costum albastru-închis și priviri pătrunzătoare, s-a apropiat de noi, ne-a strâns rapid mâinile și ne-a cerut numele. Avea niște pometi osoși, pe care vârsta părea să-i golească și să-i ascută tot mai mult, și un aer liniștit, dar hotărât autoritar, ca și cum obișnuia să ia în stăpânire orice scenă pe care își făcea apariția.

— Sunt inspectorul Petersen, a spus și ne-a arătat un bărbat cu halat verde, care ne-a salutat în treacăt, dând ușor din cap: medicul nostru legist. Intrați, vă rog, o clipă cu noi: trebuie să vă punem două, trei întrebări.

Medicul și-a pus mănuși de cauciuc și s-a aplecat peste cbaise longue; am privit de la distanță cum, preț de câteva

minute, a examinato cu grijă pe Mrs. Eagleton și a luat mostre de sânge și de piele, pe care le-a dat unuia dintre asistenți. Un fotograf i-a pus de două ori un flash pe chipul fără viață.

— Bine, a spus și ne-a făcut semn să ne apropiem: care-i poziția exactă în care ați găsit-o?

— Avea fața întoarsă spre spătar, a spus Seldom; trupul îi era așezat în profil... un pic mai... Picioarele întinse, brațul drept îndoit. Da, cred că așa.

M-a privit, ca să-i confirm spusele.

— Și perna aceea era pe jos, am adăugat. Petersen a luat perna și i-a arătat legistului pata de sânge din mijloc.

— Vă amintiți unde?

— Pe covor, la înălțimea căpătâiului, părea să-i fi căzut în somn.

Fotograful a mai făcut două sau trei poze.

— Aș spune, i-a zis legistul lui Petersen, că a avut intenția s-o asfixieze în somn, fără să lase urme. Ucigașul i-a luat cu grijă perna de sub cap, fără să-i deranjeze fileul, ori a găsit perna deja căzută pe podea. Dar, pe când i-o apăsa pe față, bătrâna s-a deșteptat și probabil că a încercat să se împotrivească. Atunci, omul s-a speriat mai mult decât ar fi trebuit și a apăsat cu dosul mâinii, ori poate chiar cu genunchiul, ca să aibă mai multă putere, și i-a zdrobit fără să-și dea seama nasul. Sângele vine de aici, pur și simplu, un pic de sânge din nas; la vârsta ei, vinișoarele sunt foarte fragile. Când a ridicat perna, i-a văzut chipul însângerat. Poate că s-a speriat iar și a lăsat-o să cadă pe covor, fără să încerce să mai aranjeze ceva. Ori poate a hotărât că n-avea importanță și a plecat cât mai iute cu putință. Eu aș spune că ucigașul, probabil dreptaci, e la prima crimă.

A întins ambele brațe deasupra chipului bătrânei, făcând o demonstrație:

— Poziția finală a pernei pe covor corespunde acestei mișcări, cea mai firească pentru cine ar fi susținut-o cu mâna dreaptă.

— Bărbat ori femeie? a întrebat Petersen.

— Interesant, a zis legistul. Ar putea fi și un bărbat puternic, care a omorât-o accentuând pur și simplu presiunea metacarpienelor, și o femeie, care nu s-a simțit în stare și, ca să mențină presiunea, a apăsat cu tot trupul.

— Ora morții?

— Între două și trei după-amiaza. Apoi ne-a întrebat pe noi:

— La ce oră ati sosit?

Seldom m-a consultat iute din priviri.

— La patru și jumătate. Apoi i-a zis lui Petersen:

— După mine, cel mai probabil au omorât-o la trei.

Inspectorul l-a privit cu oarece interes.

— Da? De unde stiti?

— Noi doi n-am sosit împreună, l-a lămurit Seldom. Iar eu am venit din pricina unui bilet, a unui mesaj destul de ciudat, de care am dat în caseta mea de la Merton College. Din nefericire, la început nu i-am dat nici o atenție, deși presupun că, oricum, era deja târziu.

— Și ce spunea mesajul?

— Primul din serie, a citat Seldom. Doar atât. Cu litere mari de tipar. Dedesubt era adresa la care locuia Mrs. Eagleton și ora, ca pentru o întâlnire: 3 p.m.

— Pot să-l văd? L-ati adus? Seldom a făcut semn din cap că nu.

— Când l-am luat din casetă, era aproape trei și cinci, și întârziam la seminar. L-am citit în drum spre birou și,

sincer vorbind, m-am gândit că era alt mesaj de la un bolnav mintal. Am publicat mai demult o carte despre seriile logice, în care am avut proasta inspirație de a include și un capitol despre crimele în serie. De atunci, primesc tot soiul de scrisori cu mărturisiri despre crime... în fine, l-am aruncat la cos de cum am intrat în birou.

— Atunci poate că mai e acolo? a întrebat Petersen.

— Mă tem că nu, a zis Seldom; când am ieșit din aulă, mi-am amintit de el. Adresa din Cunliffe Close mă cam neliniștise: în timpul orei, mi-am adus aminte că acolo locuia Mrs. Eagleton, deși nu eram sigur de număr. Am vrut să-l citesc iar, ca să verific adresa, dar omul de serviciu făcuse curat în birou, iar coșul de hârtii era gol. De aceea am și hotărât să vin până aici.

— Putem, totuși, să facem o încercare, a zis Petersen și l-a chemat pe un bărbat: Wilkie, du-te la Merton College și vorbește, te rog, cu omul de serviciu... cum îl cheamă?

— Brent, a spus Seldom. Dar nu cred să mai ajute la ceva: la ora asta trebuie să fi trecut deja gunoierii.

— Dacă nu-l găsim, vă chemăm să-i descrieți desenatorului nostru scrisoarea; pentru moment vom păstra secretul: vă cer amândurora maximă discreție. Vă puteți aminti vreun detaliu legat de mesaj? Calitatea hârtiei, culoarea cernelii ori ceva care să vă fi atras atenția.

— Cerneala era neagră, aș spune că de călimară. Hârtia albă, obișnuită, format de scrisoare. Literele mari și clare. In caseta mea, mesajul era împăturit cu grijă în patru. Și, da, un amănunt care m-a intrigat: sub text era trasat cu grijă un cerc. Un cerc mic și perfect, tot negru.

— Un cerc, a repetat Petersen gânditor; așa, ca o semnătură? Ca un sigiliu? Ori dumneavoastră vă spune altceva?

— Poate că are legătură cu capitolul din cartea mea dedicat crimelor în serie, a spus Seldom; acolo susțin că, dacă lași de-o parte filmele și romanele polițiste, logica ascunsă a crimelor în serie – cel puțin a celor documentate în istorie – e, în general, foarte rudimentară și are legătură mai ales cu patologiile mentale. Tiparele sunt foarte primitive, caracteristicile lor sunt monotonia și repetiția, iar în copleșitoarea lor majoritate se bazează pe o experiență traumatizantă ori o fixație din copilărie. Sunt, deci, mai curând cazuri destinate analizei psihiatrice decât enigme logice. Capitolul conchidea că asasinatele dictate de motive intelectuale, de pura vanitate a rațiunii, să spunem, în stilul lui Raskolnikov, ori în varianta artistică a lui Thomas de Quincey, nu par să aparțină lumii reale. Sau, am adăugat în glumă, autorii lor au fost întotdeauna atât de inteligenți, că nu i-am descoperit încă.

— Am priceput, a zis Petersen; credeți că cineva care v-a citit cartea a acceptat sfidarea. Și, în acest caz, cercul ar fi...

— ...poate, primul simbol al unei serii logice, a terminat Seldom. Ar fi o alegere bună: e, poate, simbolul căruia i s-a potrivit diacronic cea mai mare varietate de interpretări, atât în interiorul, cât și în afara matematicii. Poate însemna aproape orice. E, în orice caz, un mod ingenios de a iniția o serie: cu un simbol de maximă indeterminare, așa încât să căutăm aproape orbește posibila continuare.

— Ați spune că persoana e, poate, un matematician?

— Nu, nu, categoric nu. Spre surprinderea editorilor mei, cartea a ajuns la publicul cel mai divers. Și nici măcar nu putem spune că simbolul trebuie interpretat într-adevăr ca un cerc; vreau să spun că am văzut înainte de orice un cerc, tocmai pentru că sunt de formație matematician. Dar ar putea fi simbolul unui ezoterism, al unei religii antice ori

ceva total diferit. E posibil ca un astrolog să vadă o lună plină, iar desenatorul dumneavoastră, ovalul unei fețe...

— Bine, a admis Petersen, să revenim o clipă la Mrs. Eagleton. O cunoșteați bine?

— Harry Eagleton mi-a fost îndrumător și am fost de câteva ori invitat aici, la întruniri și dineuri, după ce mi-am luat licența. Am fost prieten și cu Johnny, fiul lor, și cu soția lui, Sarah. Au murit împreună într-un accident, când Beth era mică. Ea stă de atunci cu Mrs. Eagleton. In ultima vreme le-am văzut destul de puțin pe amândouă. Știam că Mrs. Eagleton lupta de multă vreme cu un cancer, că a fost de câteva ori internată... am întâlnit-o uneori la Radcliffe Hospital.

— Și fata, Beth, mai locuiește aici? Câți ani are acum?

— Păi, vreo douăzeci și opt, ori poate treizeci... Da, locuiau împreună.

— Ar trebui să stăm cât mai iute de vorbă cu ea, aș vrea să-i pun câteva întrebări, a spus Petersen. Știți vreunul unde am putea-o găsi acum?

— Cu siguranță la Sheldonian Theatre, am spus. La repetiția orchestrei.

— E în drumul meu, la întoarcere, a spus Seldom; în calitate de prieten al familiei, mi-aș îngădui să vă rog, dacă nu vă deranjează, să-mi permiteți să-i dau eu vestea. E posibil să aibă nevoie și de ajutor pentru formalitățile de înmormântare.

— Firește, nu-i nici o problemă, a zis Petersen; deși funeraliile vor trebui amânate un pic: mai întâi trebuie să facem autopsia. Spuneți-i, vă rog, domnișoarei Beth că o așteptăm aici. Echipa care se ocupă de ridicarea urmelor mai are de lucru și vom mai sta vreo două ore. Dumneavoastră ne-ati anunțat la telefon, nu? Vă amintiți dacă ati atins ceva?

Amândoi am făcut semn din cap că nu. Petersen și-a chemat un om, care s-a apropiat cu un mic reportofon.

— Atunci, am să vă rog doar să-i dați locotenentului Sacks o mică declarație despre ce ați făcut începând de la amiză. E o chestiune de rutină, apoi puteți pleca. Deși mă tem că, poate, voi fi nevoit să vă mai deranjez o dată, peste câteva zile, cu câteva întrebări.

Seldom a răspuns, vreo două sau trei minute la întrebările lui Sacks și, când mi-a venit rândul, am observat că mă aștepta discret mai încolo. M-am gândit că, poate, voia să se despartă de ei politicos, dar, când m-am întors spre el, mi-a făcut semn să plecăm împreună.

▫ CAPITOLUL 4 ▫

— M-am gândit că poate mergem împreună până la sala de concerte, a spus Seldom, dând să-și aprindă o țigară. Mi-ar plăcea să știu...

A părut să șovăie, ca și cum îi venea greu să găsească formularea corectă. Se întunecase de tot și în beznă nu izbuteam să-i văd expresia feței.

— Mi-ar plăcea să fiu sigur, a spus în cele din urmă, că amândoi am văzut același lucru. Vreau să spun, înainte de a sosi poliția acolo, înainte de toate ipotezele și explicațiile: primul cadru pe care l-am zărit. Mă interesează impresia ta, care erai singurul total neprevenit.

M-am gândit o clipă, străduindu-mă să-mi aduc aminte și să reconstruiesc fiecare detaliu; eram constient că voiam să dau dovadă de ceva isteține, ca să nu-l dezamăgesc pe Seldom.

— Cred, am spus grijuliu, că-s aproape întru totul de acord cu explicația legistului, cu excepția unui amănunt final. El a zis că, văzând sângele, asasinul a scăpat perna și

a plecat cât mai iute cu putință, fără să mai încerce să pună ceva la loc...

— Și nu crezi că a fost asa?

— E posibil să fie adevărat că n-a pus nimic la loc, dar ceva tot a făcut înainte de plecare: a întors-o pe Mrs. Eagleton cu fața către spătar. Așa am găsit-o.

— Ai dreptate, a acceptat Seldom, dând ușor din cap. Și asta ce-ți zice?

— Nu știu: poate că n-a suportat ochii pe care Mrs. Eagleton îi ținea deschiși. Dacă, așa cum a spus legistul, persoana era la prima crimă, poate că, de cum i-a văzut ochii, și-a dat seama ce-a făcut și a vrut să-i dea la o parte într-un fel.

— Crezi că o știa pe Mrs. Eagleton, ori a ales-o aproape la întâmplare?

— Nu cred că total la întâmplare. Mi-a atras atenția ce-ai spus după... că Mrs. Eagleton avea cancer. Poate că știa asta de la ea: că, oricum, avea să moară curând. Asta pare să corespundă ideii unei sfidări mai ales intelectuale, ca și cum căuta să provoace cât mai puțin rău cu putință. Dacă Mrs. Eagleton nu s-ar fi trezit, chiar și felul în care a ales s-o omoare poate fi considerat destul de milos. Poate știa, într-adevăr – mi s-a năzărit pe loc – că tu o cunoșteai pe Mrs. Eagleton și că asta te va implica în mod obligatoriu.

— E posibil, a răspuns Seldom; și-s de acord și că persoana a vrut să ucidă cât mai elegant cu putință. Tocmai asta mă întrebam, ascultându-l pe legist: ce s-ar fi întâmplat dacă toate îi ieșeau bine și bătrânei nu i-ar fi curs sânge din nas.

— Păi, doar tu ai fi știut, grație mesajului, că nu era vorba de o moarte naturală.

— Exact, a confirmat Seldom; poliția ar fi fost, în principiu, pe dinafară. Cred că asta a și intenționat să facă:

o sfidare privată.

— Da; dar, în acest caz... am spus îndoit, nu mi-e limpede când ți-a scris mesajul, înainte, ori după ce a ucis-o.

— E posibil să-l fi scris înainte de a o omorî, a zis Seldom; și, chiar dacă o parte din plan ar fi eșuat, era hotărât să-l continue și să-mi lase biletul în casetă.

— Ce crezi că va face de aici înainte?

— Acum, că a aflat poliția? Habar n-am. Presupun că data viitoare va încerca să fie mai grijuliu.

— Adică, să comită altă crimă pe care nimeni să n-o creadă o crimă?

— Da, a zis Seldom, ca pentru sine: chiar așa. Crime pe care să nu le credem crime. Cred că încep să mă prind: crime imperceptibile.

Am tăcut o clipă. Seldom părea adâncit în gânduri. Eram aproape de Parcul Universitar. Lângă trotuarul de vizavi, o limuzină mare a oprit în fața unui restaurant. Am văzut coborând o mireasă care își trăgea cu greu trena, ținându-și cu o mână în echilibru delicata parură din flori. In jurul ei, a urmat mica învălmășeală de lume și fotografi. Am observat că Seldom nu părea să fi zărit scena: mergea îngândurat, privind în gol, complet adâncit în sine. Dar am hotărât să-l întrerup și să-l întreb ce mă intriga cel mai tare.

— I-ai pomenit inspectorului de cerc și de seria logică: nu crezi că simbolul trebuie să aibă legătură cu alegerea victimei ori, poate, cu felul în care a hotărât s-o omoare?

— Da, desigur, a consimțit Seldom cam distrat, de parcă analiza acel lucru de multă vreme. Dar, așa cum i-am spus lui Petersen, problema e că nici măcar nu suntem siguri că-i, într-adevăr, un cerc și nu, să zicem, șarpele gnosticilor, care își mușcă vârful cozii, ori litera O mare din cuvântul

omertâ. Asta e greu, când știi doar primul termen al unei serii: să stabilești în ce context trebuie citit simbolul. Vreau să spun, dacă trebuie luat în considerare din punct de vedere pur grafic, să zicem, în plan sintactic, doar ca o figură, ori mai curând în plan semantic, printr-unul dintre posibilele lui atribute de semnificat. E o serie destul de cunoscută, pe care o dau ca prim exemplu la începutul cărții mele, ca să explic această ambiguitate... să vedem...

S-a căutat în buzunare, până a dat de un creion și un carnețel. A smuls o foaie, a pus-o pe carnețel și, din mers, a desenat cu grijă trei figuri, apoi mi-a întins hârtia. Ajunsesem la Magdalen Street și am studiat figurile sub lumina galbenă, difuză a felinarelor. Prima era, fără îndoială, un M mare, a două părea o inimă pe o linie, iar a treia era numărul 8.

— Care ai zice că-i a patra figură? m-a întrebat Seldom.

— Em, inimă, opt... am spus, încercând să dau sens desenelor.

Seldom m-a așteptat, oarecum amuzat, să mai gândesc două minute.

— Sunt sigur că vei putea s-o rezolvi de cum ai să te gândești un pic astă-seară la tine acasă, mi-a zis. Dar voiam să-ți demonstrez pur și simplu că pentru noi e ca și cum ni s-ar fi dat primul simbol, a spus, acoperind cu mâna inima și optul de pe hârtie. Dacă ai fi văzut doar această figură, această literă M, ce-ai fi înclinat să crezi?

— Că-i o serie de litere ori începutul unui cuvânt cu inițiala M.

— Exact, a aprobat Seldom. I-aș fi dat acestui simbol înțelesul nu numai al literei în general, ci al unei litere foarte precise și limpezi, M mare. Dar, de cum vezi al doilea simbol al seriei, lucrurile se schimbă, nu-i așa? Știi deja, de pildă, că nu te poți aștepta la un cuvânt. Simbolul al doilea

e, pe de altă parte, destul de eterogen față de primul, e de altă sorginte, te duce, de pildă, cu gândul la cărțile de joc franțuzești. În orice caz pune sub semnul întrebării înțelesul inițial pe care l-am atribuit primului simbol. Încă mai putem crede că-i o literă, dar nu mai e atât de important să fie exact un em. Și, când intră în joc al treilea simbol, avem iar impulsul de a reorganiza totul în funcție de ceea ce știm: dacă îl considerăm cifra opt, tindem să ne gândim la o serie care începe cu o literă, continuă cu o inimă, apoi cu o cifră. Dar, fii atent, raționăm tot timpul în baza sensurilor pe care le atribuim, aproape în chip automat, unind, în principiu, doar desene, linii trase pe hârtie. Aceasta și e mica malițiozitate a seriei: e greu să rupi aceste trei figuri de interpretarea lor cea mai evidentă și mai imediată. Ei bine, dacă izbutești o clipă să vezi simbolurile curate, doar ca figuri, afli constanta care distruge toate sensurile anterioare și obții cheia continuării.

Am trecut de fereastra luminată de la The Eagle and Child. Înăuntru lumea se înghesuia la bar și, ca în filmele mute, râdea fără zgomot, ridicând halbele cu bere. Am traversat și am cotit la stânga, pe lângă un monument. In fața noastră am văzut apărând peretele rotund al sălii de concerte.

— Vrei să spui că, în cazul nostru, ca să determinăm contextul avem nevoie de cel puțin încă un termen...

— Da, a încuviințat Seldom; cu primul suntem încă într-o beznă perfectă; nu putem nici măcar să alegem una din opțiuni: dacă considerăm simbolul o linie pe hârtie, ori să-i atribuim o semnificație. Din nefericire, nu ne rămâne decât să așteptăm.

Vorbindu-mi, urcase scările sălii de concerte și l-am urmat înăuntru, în hali, fără să mă hotărăsc să-l las să

plece. La intrare nu era nimeni, dar era ușor să te iei după sunetul muzicii, care avea ritmul vioi al unui dans. Am urcat o scară, străduindu-ne să nu facem zgomot, și am pășit pe covorul unui coridor. Seldom a întredeschis o ușă laterală capitonată cu model romboidal și am intrat într-o lojă, din care se zărea mica orchestră din centrul scenei. Repetau ceva ca un ceardaș de Liszt. Muzica ajungea la noi limpede și puternică. Pe scaunul ei, Beth stătea aplecată înainte, cu trupul încordat, iar arcușul îi urca și cobora cu furie pe violoncel; am ascultat dezlănțuirea vertiginoasă a notelor, ca bicele pe cai, iar contrastul dintre ușurătatea și veselia muzicii, pe de o parte, și eforturile executanților, pe de alta, mi-a amintit ce-mi spusese cu câteva zile în urmă. Concentrarea cu care urmărea partitura îi transfigura chipul. Degetele i se mișcau nespus de repede pe coarde, dar, chiar și așa, păstra în ochi ceva distant, ca și cum acolo era doar o parte din ea. Ne-am întors pe coridor. Seldom era iar grav și rezervat. Mi-am dat seama că era nervos: a scos mecanic altă țigară, pe care n-o putea aprinde acolo. Mi-am luat bun-rămas în șoaptă, iar el mi-a strâns mâna cu putere și mi-a mulțumit din nou că-l întovărășisem.

— Dacă ești liber vineri la amiază, mi-a spus, mi-ar plăcea să prânzim împreună la Merton; poate că între timp ne mai vine vreo idee.

— Sigur că da: vineri e perfect pentru mine, am spus.

Am coborât și am ieșit în stradă. Era frig și începuse să burnițeze. Când am ajuns din nou sub felinarele de pe bulevard, am scos din buzunar hârtia pe care Seldom desenase cele trei figuri, încercând să apăr cerneala de picurii minusculi. Când am descoperit, în mijlocul drumului, ce simplă era soluția, era să mă podidească râsul.

▫ CAPITOLUL 5 ▫

Când am lăsat în urmă ultima meandră din close și m-am apropiat de casă, am văzut că cei doi membrii ai patrulei erau tot acolo; mai apăruseră o ambulanță și o camionetă albastră, cu logotipul ziarului Oxford Times. Un lungan cu bucle cenușii pe frunte m-a oprit chiar când am dat să cobor scărița care ducea în odaia mea; avea în mâini un mic reportofon și un carnețel. Înainte ca el să se prezinte, inspectorul Petersen s-a ițit la fereastra care dădea pe verandă și mi-a făcut semn să mă apropii.

— Aș prefera să nu-l menționați pe Seldom, mi-a spus în șoaptă. Am dat presei numai numele dumneavoastră, ca și cum ați fi descoperit cadavrul de unul singur.

Am încuviințat și m-am întors lângă scară. În vreme ce răspundeam la întrebări, am văzut că oprea un taxi. Beth a coborât cu violoncelul și a trecut chiar pe lângă noi, fără să ne vadă. A trebuit să-și spună numele polițistului de la intrare, ca s-o lase să treacă. Avea vocea slabă și sugrumată.

— Așadar asta-i fata, a spus jurnalistul, uitându-se la ceas. Trebuie să vorbesc și cu ea, cred că azi n-am să mai cinez. O ultimă întrebare: ce v-a spus adineaori Petersen, când v-a rugat să vă apropiați? Am șovăit o clipă, înainte de a-i răspunde.

— Că poate mă vor deranja mâine cu câteva întrebări, am răspuns.

— Nu fiți îngrijorat, mi-a zis. Nu vă bănuiesc pe dumneavoastră.

Am râs.

— Dar pe cine bănuiesc? l-am întrebat.

— Habar n-am: presupun că pe fată. Ar fi cel mai firesc, nu-i asa? Ea rămâne cu banii și cu casa.

— Nu știam că Mrs. Eagleton avea bani.

— Are pensie de erou de război. Nu-i o avere, dar pentru o femeie singură...

— Și, totuși, la ora crimei, Beth nu era deja la repetiție?

Bărbatul a dat înapoi foile carnețelului.

— Să vedem: după raportul legistului, moartea a avut loc între orele două și trei. O vecină a întâlnit-o, când ieșea din Sheldonian, puțin după două. Am sunat chiar acum la teatru: fata a fost punctuală la repetiție, la două și jumătate. Dar mai rămân cele câteva minute dinainte de a iesi. Așa că, dacă era acasă, ar fi putut-o face, și e singura care are ceva de câștigat.

— Vei sugera așa ceva în articol? l-am întrebat și cred că glasul mi-a sunat cam indignat.

— De ce nu? E mai interesant decât să dai vina pe un hoț și să recomanzi gospodinelor să țină ușile încuiate. Am să încerc să vorbesc cu ea acum, a spus și mi-a adresat un surâs scurt și malițios: citeste-mi mâine articolul.

Am coborât în odaia mea, mi-am scos pantofii și m-am aruncat în pat, pe întuneric, cu un braț pe ochi. Am încercat iar să refac în minte clipa când am intrat cu Seldom în casă și întreaga secvență a mișcărilor noastre, dar nu părea să mai fie nimic: nimic, cel puțin, din ce putea căuta Seldom^Imi reapărea cu toată claritatea doar mișcarea gâtului dislocat și capul prăbușit al bătrânei, cu ochii deschiși și speriați. Am auzit motorul unei mașini care demara și m-am ridicat în coate să privesc pe fereastră. Am văzut că scoteau cadavrul bătrânei pe o targa și îl urcau în ambulanță. Cei doi membri ai patrulei au aprins luminile și, tot manevrând conurile galbene, au proiectat o succesiune de umbre fantasmagorice și fugare pe pereții caselor. Camioneta de la Oxford Times nu mai era și, când micul grup de mașini s-a făcut nevăzut la prima curbă, tăcerea și bezna din close mi s-au părut pentru întâia oară

copleșitoare. M-am întrebat ce-o fi făcând Beth sus, singură în casă. Am aprins lampa și am văzut pe birou hârtiile de la Emily Bronson, cu câteva note de-ale mele pe margine. Mi-am făcut o cafea și m-am așezat, cu gândul să le reiau de unde mă oprisem. Am studiat mai bine de o oră, fără să avansez prea mult. Nu reușeam să dobândesc calmul pios, unicul balsam intelectual, simulacrul ordinii în haos, pe care îl atingi urmând etapele unei teoreme. Deodată am auzit ceva ca niște lovituri ușoare în ușă. Am dat scaunul pe spate și am așteptat o clipă. Loviturile s-au repetat, mai clare. Am deschis și am distins în beznă chipul năuc și ușor speriat al lui Beth. Purta un deshabillé violet și papuci, avea părul strâns sub o panglică, de parcă tocmai sărise din pat. Am invitat-o înăuntru, iar ea a rămas lângă ușă, cu brațele încrucișate și buzele tremurând.

— Pot să te rog ceva? Numai astă-seară, a spus cu vocea întretăiată: nu izbutesc să adorm acolo, sus... aș putea rămâne aici până dimineață?

— Firește, sigur că da, am spus. Desfac fotoliul și-ți las ție patul.

Mi-a mulțumit, ușurată, și s-a trântit pe un scaun. S-a uitat cam buimacă în jur și mi-a văzut hârtiile înșirate pe masa de scris.

— Studiai, a zis. N-aș vrea să te întrerup.

— Nu, nu, am spus, voiam să fac o pauză, nici eu nu mă pot concentra. Fac o cafea?

— Pentru mine ar fi perfect un ceai, a zis. Am rămas tăcuți, în vreme ce puneam apa la încălzit și încercam să găsesc formula potrivită pentru condoleanțe. Dar ea a vorbit prima.

— Mi-a spus unchiul Arthur că erai cu el când ați găsit-o... probabil a fost oribil. A trebuit s-o văd și eu: m-au pus să identific cadavrul. Dumnezeule, a spus și ochii i-au

devenit transparenți, de un albastru lichid și tremurător: nimeni nu s-a îngrijit să-i închidă ochii.

A întors capul și l-a ridicat ușor într-o parte, ca și cum și-ar fi putut face lacrimile să dea înapoi.

— Îmi pare cu adevărat foarte rău, am murmurat, stiu cum trebuie să te simți...

— Nu, nu cred că știi, a spus. Nu cred că cineva știe. Așteptam asta de multă vreme. De ani de zile. Chiar dacă e groaznic s-o spun: de când am aflat că avea cancer. Îmi închipuiam că avea să fie aproape cum a fost, că cineva avea să vină să-mi spună, la jumătatea unei repetiții. Mă rugam să se întâmple astfel și nici măcar să n-o văd, când aveau s-o ia. Dar inspectorul a vrut s-o identific. Nu-i închiseseră ochii! a murmurat consternată, de parcă s-ar fi comis o nedreptate inexplicabilă.

M-am dus lângă ea, dar n-am putut-o privi; mă temeam că, cine știe cum, încă îmi mai putea face rău, mă putea trage după ea fără să-mi dea drumul. Și cred că a izbutit.

Mă bănuiesc, a spus, abătută. Petersen mi-a pus foarte multe întrebări, cu stilul lui prefăcut și plin de considerație; pe urmă, bărbatul ăla oribil de la ziar nici nu s-a obosit să se ascundă. Le-am spus singurul lucru pe care îl știu: că, la plecare, la două, dormea lângă tabla de scrabble. Dar simt că n-aș avea putere să mă apăr. Sunt persoana care dorea cel mai mult s-o vadă moartă, mult mai mult, sunt sigură, decât cel care a omorât-o.

Părea cu nervii distruși; mâinile îi tremurau fără > 7 răgaz și, observându-mi privirea, și le-a ascuns sub axile, încrucisându-si brațele.

— În orice caz, am spus, întinzându-i ceașca și pliculețul cu ceai, nu cred că Petersen se gândește cu adevărat la una ca asta: ei mai știu ceva, ce n-au vrut să se afle. Nu ți-a spus nimic profesorul Seldom?

A făcut semn cu capul că nu și m-am căit că vorbisem. Dar i-am văzut ochii albaștri, plini de speranță, ca și cum încă se mai temeau să spere, și am hotărât că indiscreția latină putea fi mai miloasă ca rezerva britanică.

— Nu-ți pot spune decât atât, pentru că ne-au cerut să fim discreți. Ucigașul i-a lăsat lui Seldom un mesaj în casetă. Biletul menționa adresa casei și ora: trei după-amiază.

— Trei după-amiază, a repetat încet, ca și cum scăpa ușor de o greutate enormă. La ora aia, eram la repetiție.

A zâmbit cu teamă, de parcă începea să câștige o bătălie lungă și grea, și a sorbit din ceai. M-a privit recunoscătoare pe deasupra ceștii.

— Beth... am spus. Mâna îi rămăsese în poală, aproape de a mea și a trebuit să-mi temperez impulsul de î o atinge. Referitor la ce-ai spus înainte, dacă te pot ajuta în vreun fel cu formalitățile de înmormântare sau cu orice altceva ai nevoie, nu șovăi să mi-o ceri. Cu siguranță că profesorul Seldom ori Michael s-au oferit și ei, dar...

— Michael? a râs sec. Nu cred să pot conta prea mult pe el, e speriat de toate astea, și a adăugat cu o notă de dispreț în glas, ca și cum descria o specie deosebit de lasă: E căsătorit.

S-a ridicat în picioare și, înainte de a o putea împiedica, s-a apropiat de lavaboul de lângă masa de scris, ca să-și spele ceașca.

— Dar presupun că pot să apelez întotdeauna la unchiul Arthur. Așa obișnuia să-mi spună mama. Cred că era singura care știa cum arăta vrăjitoarea pe sub mască. Îmi spunea întotdeauna că, dacă rămân singură și am nevoie de ajutor, să apelez la unchiul Arthur. „Dacă afli cum să-l smulgi dintre formule!” spunea. E un soi de geniu

matematic, nu-i așa? m-a întrebat cu o urmă distrată de orgoliu.

— Unul dintre cele mai de seamă, am spus.

— Da, așa spunea și mama. Acum, că privesc în urmă, presupun că era cam îndrăgostită în secret de el. Era mereu dependentă de vizitele unchiului Arthur. Dar mai bine tac, înainte de a-ti povesti toate tainele mele.

— Ar fi amuzant, am spus.

— Ce-i o femeie fără taine?

Și-a scos panglica, a pus-o pe noptieră și și-a dat părul pe spate cu mâinile, săltându-l ușor, înainte de a-l lăsa să cadă pe ceafă.

— O, nu-mi da atenție, a zis, așa începe un vechi cântec galez.

S-a apropiat de pat și a dat cuvertura la o parte. A dus mâinile la gulerul de la deshabillé.

— Dacă te întorci o clipă, mi-a spus, aș vrea să mi-l scot.

M-am dus cu ceașca la lavabou. După ce am închis robinetul și apa s-a oprit, am mai stat o clipă cu spatele. Am auzit-o pronunțându-mi numele, cu un efort emoționant, și împiedicându-se în dublul 1. Se băgase în pat, iar părul i se răsfirase seducător pe pernă. Cuvertura o acoperea aproape până la gât, dar un braț îi atârna afară.

— Te mai pot ruga ceva? Ceva ce-mi făcea mama când eram mică. M-ai putea ține de mână până adorm?

— Firește, am spus.

Am stins lampa și m-am așezat pe marginea patului. Lumina lunii se cernea slab de la înălțimea acoperișului și-i lumina brațul gol. Mi-am pus palma peste a ei și amândoi odată am strâns degetele. Avea mâna caldă și uscată. I-am privit deaproape pielea moale de pe dosul mâinii și degetele lungi, cu unghii scurte și delicate, care se abandonaseră

încrezătoare într-ale mele. Ceva mi-a atras atenția. Mi-am rotit pe ascuns și cu grijă încheietura mâinii, ca să-i văd, de cealaltă parte, degetul mare. Era acolo, dar ciudat de slab și micuț, de parcă era de la altă mână, una infantilă, de fetiță. Am văzut că a deschis ochii și m-a privit. A vrut să-și tragă mâna, dar am apăsat-o mai tare și i-am mângâiat micuțul deget mare cu al meu.

— Mi-ai descoperit deja cel mai urât secret, a spus. Încă îmi mai sug degetul noaptea.

▫ CAPITOLUL 6 ▫

A doua zi de dimineață, când m-am deșteptat, Beth plecase. M-am uitat ușor deconcertat la mica adâncitură lăsată în pat de trupul ei și am întins mâna după ceas: era zece. M-am ridicat dintr-un salt; îmi dădusem întâlnire cu Emily Bronson la Institut înainte de amiază și încă nu-i citisem lucrările. Am pus nu prea convins racheta și costumul de tenis în geantă. Era joi și, în lumea mea obișnuită mai târziu aveam partida de tenis. Înainte de a ieși, am mai privit o dată, decepționat, masa de scris și patul. M-aș fi așteptat să găsesc, chiar dacă doar într-un scurt bilet, două rânduri de la Beth, și m-am întrebat dacă, nu cumva, tocmai dispariția ei fără mesaj era un mesaj.

Dimineața călduță și senină făcea ca ziua anterioară să-mi pară îndepărtată și aproape ireală. Dar, când am ieșit în grădină, Mrs. Eagleton nu se mai ocupa acolo de răsaduri, iar cordonul galben al poliției mai înconjura încă porticul. Puțin înainte de a ajunge la Institut, am traversat spre unul dintre chioșcurile de pe Woodstock Road și am cumpărat o dona și jurnalul. În birou la mine, am pus în funcțiune cafetiera electrică și am deschis ziarul pe masa de scris. Știrea stătea în fruntea paginii de „Locale” cu un titlu mare: Eroină de război asasinată. Puseseră o poză cu Mrs.

Eagleton tânără și de nerecunoscut și alta cu fațada casei, cordonul și mașinile poliției care staționau. În articolul principal, menționau că un chiriaș, student argentinian la matematică, găsise cadavrul și că pe bătrână ultima care o văzuse în viață fusese unica ei nepoată, Elizabeth. Relatarea nu conținea nimic neștiut de mine; se părea că nici autopsia, făcută în ultimele ore ale nopții, n-adusese nimic nou. Într-un chenar nesemnat se vorbea de investigația poliției. Am recunoscut imediat, sub stilul aparent impersonal, tonul insidios al jurnalistului cu care stătusem de vorbă. Afirma că poliția înclina să excludă posibilitatea ca ucigașul să fie un intrus, cu toate că usa de la intrare era descuiată. In casă, nimic nu fusese nici atins, nici furat. Aparent exista o pistă, pe care inspectorul Petersen o ținea secretă. Cronicarul îndrăznea să afirme întemeiat că pista îi putea incrimina pe „unii membri ai cercului familial cel mai intim al bătrânei Mrs. Eagleton". Imediat dedesubt, informa cititorii că unica rudă directă a bătrânei era Beth, care avea să mostenească „o mică avere". În orice caz, conchidea articolul, până la noi informații, Oxford Times sprijinea recomandarea inspectorului Petersen ca gospodinele să uite de bunele vremuri de altădată și să tină la orice oră usa încuiată.

Am dat paginile, căutând secțiunea de necrologurile; durerii familiei i se alătura o lungă listă de nume. Erau acolo un necrolog al Asociației britanice de scrabble și altul al Institutului de Ma- ■ tematică, unde figurau Emily Bronson și Seldom. Am dat pagina de-o parte și am pus-o într-un sertar al mesei de scris. Mi-am mai umplut ceașca cu cafea și m-am cufundat pentru vreo două ore în maldărul depapers ale îndrumătoarei mele. La ora unu, am coborât în biroul ei și am găsit-o mâncând un sandwich, cu un șervețel despăturit peste cărți. Când am deschis ușa, a scos un mic

strigăt de bucurie, de parcă mă vedea întorcându-mă teafăr dintr-o expediție plină de primejdii. Vreme de câteva minute, am vorbit despre crimă și i-am istorisit ce-am putut, omițându-l pe Seldom din scenă; părea cu adevărat consternată și oarecum îngrijorată pentru mine. M-a întrebat dacă poliția nu mă deranjase prea mult. Puteau fi foarte antipatici cu străinii, a adăugat. Părea gata să se scuze că-mi sugerase unde să închiriez. Am mai vorbit un pic, în timp ce-și termina masa. Mânca din sandwich, ținându-l cu ambele mâini, ciugulind din el înghițituri mici una după alta.

— Nu știam că Arthur Seldom e la Oxford, am spus la un moment dat.

— Păi, cred că nici n-a plecat vreodată de aici! a zis Emily, zâmbind. Ca și mine, Arthur crede că, dacă aștepți destul, toți matematicienii vin până la urmă în pelerinaj la Oxford. Are locul lui obișnuit la Merton. Dar, desigur, nu se lasă văzut prea des. Unde l-ai întâlnit?

— I-am văzut numele pe ferparul Institutului, am spus prudent.

— Te-aș putea ajuta să-l cunoști, dacă te interesează. Cred că vorbește foarte bine spaniolă. Prima lui soție era din Argentina, a adăugat. Lucra la Muzeul Ashmolean, restaurând marea friză asiriană.

S-a oprit, de parcă ar fi comis, fără să vrea, o mică indiscreție.

— Ea... a murit? am presupus.

— Da, a zis Emily. Cu mulți ani în urmă. In același accident cu părinții lui Beth: erau toți patru în automobil. Erau inseparabili. Se duceau la Clovelly, la sfârșit de săptămână. Numai Arthur a scăpat.

A îndoit șervețelul și l-a aruncat cu grijă la coș, să nu cadă firimituri. A sorbit un pic din sticla cu apă minerală și și-a potrivit ușor ochelarii pe nas.

— Ei bine, a spus, încercând să mă privească cu ochii ei de un albastru decolorat, aproape alb, ți-a mai rămas vreme să-mi citești lucrările?

Când am ieșit din Institut, cu racheta de tenis după mine, era ora două după-amiaza. Pentru întâia oară, căldura devenise copleșitoare și străzile păreau să dormiteze sub soarele verii. Am văzut dând colțul în fața mea, greoi ca o omidă, un autobuz roșu, cu imperială, de la Oxford Guide Tours, cu turiști germani care se fereau de soare cu ajutorul vizierelor și șepcuțelor, și care gesticulau admirativ în fața edificiului roșu al Keble College. În Parcul Universitar, studenții improvizaseră picnicuri pe gazon. M-a copleșit o puternică neîncredere, de parcă moartea bătrânei Mrs. Eagleton nici nu era reală. Crime imperceptibile, spusese Seldom. În fond, orice crimă, orice moarte, nici nu agita bine apele că și devenea imperceptibilă. Trecuseră mai puțin de douăzeci și patru de ore. Nimic nu părea perturbat. Oare nu mă duceam și eu, ca în fiecare joi, la partida de tenis? Totuși, când am luat curba pe drumul spre Marston, am observat că se instalase o liniște neobișnuită, de parcă mici schimbări aveau într-adevăr loc, dar în secret. Nu se auzeau decât loviturile ritmice și solitare, cu un exagerat ecou vibrant, ale unei mingi pe terenul de joc. Mașinile lui Jonh și Sammy nu erau în parcare, dar am descoperit că Lorna își urcase mașina Volvo roșie pe gazon, lângă gardul de sârmă al unuia dintre terenurile de tenis. Am dat ocol vestiarelor și am găsit-o exersându-si reverul în fata unui perete, cu foarte concentrată impetuozitate. Chiar și de la distanță îi puteam distinge frumoasa linie a picioarelor drepte și subțiri, pe care fustița foarte scurtă le lăsa descoperite, și modul în

care i se încorda și îi sălta pieptul când, la fiecare lovitură, racheta îi descria un arc de cerc. Când m-am apropiat, s-a oprit și a părut să zâmbească în sinea ei.

— Am crezut că n-ai să vii, a spus.

Și-a șters fruntea cu dosul palmei și m-a sărutat scurt pe obraz. M-a privit surâzând intrigată, de parcă se abținea să mă întrebe ceva, ori de parcă luam parte la o conspirație, amândoi în aceeași grupare, fără ca ea să știe prea bine, totuși, ce rol juca.

— Ce-i cu John și Sammy? am întrebat.

— Nu știu, mi-a zis, și a deschis inocent ochii mari și verzi. Nimeni nu m-a sunat. Chiar mă gândeam că ati hotărât toti trei să mă lăsați singură.

M-am dus la vestiar și m-am schimbat cu iuțeală, oarecum surprins de neașteptatul meu noroc. Toate terenurile erau pustii; Lorna mă aștepta lângă poarta de aramă. Am tras zăvorul; ea a intrat înaintea mea și, în spațiul îngust dintre noi și bancă, s-a întors să mă privească iar, vag nehotărâtă. In cele din urmă, mi-a spus, de parcă nu se mai putea abține:

— Am citit în jurnal despre asasinat. Ochii i-au strălucit ca și cum era entuziasmată. Dumnezeule: eu o cunoșteam, a spus, de parcă încă se mai mira ori de parcă asta ar fi trebuit să-i servească de scut bietei Mrs. Eagleton. Și i-am văzut și nepoata de câteva ori la spital. E adevărat că tu ai găsit cadavrul?

Am încuviințat și mi-am scos racheta din husă.

— Promite-mi că mai târziu ai să-mi istorisești totul, mi-a cerut.

— A trebuit să promit că n-am să spun nimic, am replicat.

— Serios? Asa-i și mai interesant. Știam eu că mai e ceva! a exclamat. N-a fost nepoata, nu? Te avertizez, mi-a spus, împungându-mă cu un deget în piept: e interzis să ai secrete față de partenera favorită de dublu – va trebui să-mi povestești.

Am râs, și i-am aruncat o minge peste fileu. In tăcerea clubului pustiu, am început să ne trimitem mingi lungi din fundul terenului. Există, poate, în tenis și ceva mai bun decât un punct disputat, și anume tocmai schimburile inițiale de mingi din fundul terenului, când încerci, din contra, să ții mingea în joc cât mai mult cu putință. Lorna era admirabil de sigură pe cele două lovituri ale ei și rezista puternic pe linii, până când putea câștiga destul spațiu ca să-și definească iar poziția de drive și să contraatace din colț cu o lovitură în diagonală. Amândoi jucam aruncând mingea fie cât mai departe, fie cât mai aproape, pentru ca adversarul să fugă și s-o intercepteze, iar la fiecare lovitură mai măream un pic viteza. Lorna para curajos, tot mai agitată, iar tenișii ei lăsau urme lungi când luneca dintr-o parte într-alta a terenului. După ce câștiga un game, revenea la centru, gâfâia și, cu o mișcare grațioasă, își dădea pe spate coada de cal. Soarele îi venea din fată si-i făcea să lucească, sub fustiță, picioarele lungi și bronzate. Jucam tăcuți, concentrați, de parcă pe teren urma să se decidă ceva important. Punctam numai mingile proaste, într-un game mai lung, când să revină la centru după o lovitură trimisă în diagonală, a trebuit să se întoarcă pe un călcâi, ca să prindă reverul altei mingi. Am văzut că un picior îi ceda din pricina efortului de a se răsuci. A căzut greoi pe-o parte și a rămas lată pe spate, cu racheta departe de trup.

M-am apropiat ușor îngrijorat de fileu. Am observat că nu era rănită, ci epuizată. Respira zgomotos, cu brațele în lături, de parcă nu-și putea aduna puterile, ca să se ridice.

Am sărit peste fileu și m-am aplecat peste ea. M-a privit, iar ochii verzi îi străluceau ciudat în lumina soarelui, batjocoritori și plini de speranță totodată. Când i-am săltat capul, s-a ridicat pe jumătate într-un cot și și-a petrecut celălalt braț pe după gâtul meu. Gura i-a ajuns lângă a mea și i-am simțit suflarea fierbinte, încă întretăiată. Am sărutat-o și s-a lăsat încetișor pe spate, trăgându-mă peste ea. Ne-am desprins o clipă și ne-am uitat unul la altul cu acea primă privire profundă, fericită și ușor uimită a amanților. Am sărutat-o iar, strângând-o la piept și i-am simțit sfârcurile sânilor împungându-mă. I-am strecurat o mână sub tricou și ea m-a lăsat să-i mângâi o clipă sânul, dar m-a oprit, alarmată, când am încercat să-i strecor cealaltă mână sub fustă.

— O clipă, o clipă, a șoptit, privind în lături. In țara ta faceți dragoste pe terenurile de tenis?

M-a prins de mână, mi-a dat-o ușurel de-o parte și m-a mai sărutat o dată scurt.

— Să mergem la mine.

S-a ridicat în picioare și și-a aranjat cum a putut hainele, scuturându-și praful de zgură de pe fustă.

— Dacă te duci să-ți iei lucrurile, nu face duș, a murmurat: te aștept în mașină.

A condus în tăcere, zâmbind în sinea ei și abia întorcând capul să mă privească când și când. La un stop, a întins mâna și mi-a mângâiat fața.

— Atunci, am întrebat-o la un moment dat, chestia cu John și Sammy...

— Nu! a zis râzând, dar mai puțin convingător ca prima oară, n-au avut nimic de-a face. Oare matematicienii nu cred în întâmplare?

Am oprit pe o stradă laterală din Summertown. Am urcat două etaje pe o scăriță acoperită cu un covor;

apartamentul Lornei era un soi de mansardă în partea înaltă a unei hardughii victoriene. M-a poftit înăuntru și ne-am sărutat iar, rezemați de ușă.

— Mă duc un moment la baie, da? mi-a zis, și a luat-o pe coridor către o ușă cu geamul mat.

Am rămas în salonaș, uitându-mă la tot ce mă înconjura. Dezordinea era pestriță și plăcută, cu fotografii de călătorie, păpuși, afișe de film și foarte multe cărți într-o bibliotecută unde de la un moment încolo încetase să mai încapă ceva. M-am aplecat să citesc titlurile. Erau numai romane polițiste. M-am uitat o clipă și în dormitor; patul era acoperit cu o cuvertură încărcată care cădea până la podea. Pe noptieră era o carte deschisă cu fața în jos. M-am apropiat și am întors-o. Am citit titlul și, deasupra lui, cu înghețată stupoare, numele: era cartea lui Seldom despre seriile logice. Era subliniată cu furie și avea însemnări indescifrabile pe margini. Am auzit zgomotul dușului care pornea, apoi pașii desculți ai Lornei pe coridor și vocea ei, care mă striga. Am pus cartea la loc, așa cum fusese, și am revenit în salonaș.

— Ce faci, mi-a spus din ușă, lăsându-mă să văd că se dezbrăcase deja, mai ai încă pantalonii pe tine?

▫ *CAPITOLUL 7* ▫

— E o diferență între adevăr și partea demonstrabilă de adevăr: acesta-i, în fond, corolarul lui Tarski la teorema lui Godel, a zis Seldom. Judecătorii, legiștii, arheologii o știau, firește, cu mult înaintea matematicienilor. Să luăm orice crimă cu doar doi posibili suspecți. Fiecare știe tot adevărul care interesează: eu am fost ori n-am fost eu. Dar justiția nu poate accede direct la el și trebuie să parcurgă un drum indirect și chinuit, ca să strângă dovezi: interogatorii, alibiuri, amprente... De mult prea multe ori, probele găsite

nu pot demonstra nici vinovăția unuia, nici nevinovăția celuilalt. In fond, în 1930, Godel a arătat cu teorema lui despre incompletitudine că și în matematică e la fel. Mecanismul de coroborare a adevărului, care merge înapoi până la Aristotel și Euclid, orgolioasa mașinărie care, plecând de la afirmații adevărate, de la prime principii indiscutabile, înaintează cu pași strict logici către teză, ceea ce numim, într-un cuvânt, metoda axiomatică, poate fi pur și simplu tot atât de insuficientă uneori ca și criteriile precare de aproximare a dreptății.

Seldom s-a oprit pentru o clipă și s-a întins spre masa de-alături după un șervețel. Mi-a trecut prin cap că are de gând să scrie vreo formulă din alea de-ale lui, dar, în loc de asta, s-a șters la gură cu o mișcare rapidă și a continuat:

— Godel a arătat că încă de la nivelurile cele mai elementare ale aritmeticii există enunțuri care nu pot fi nici demonstrate, nici respinse plecându-se de la axiome, care sunt în afara razei de acțiune a acestor mecanisme formale, si-si râd de orice încercare de a le demonstra, enunțuri despre care nici un judecător nu poate afirma că-s adevărate ori false, vinovate ori inocente. Când am studiat întâia oară teorema, nu terminasem încă facultatea, Eagleton era îndrumătorul meu oficial, și ceea ce m-a izbit, de cum am reușit să pricep și, mai ales, să accept ceea ce spunea ea cu adevărat, ceea ce mai ales mi s-a părut ciudat, a fost că matematicienii se descurcaseră perfect, fără spaime, atâta amar de vreme, cu o intuiție complet greșită. Ba mai mult, toți au crezut la început că tocmai Godel comisese o eroare și că în demonstrația lui avea să apară imediat o fisură; însuși Zermelo și-a lăsat baltă toate lucrările și vreo doi ani de zile a încercat s-o invalideze. Prima întrebare pe care mi-am pus-o a fost: de ce matematicienii nu se împiedică și nici nu s-au împiedicat în decursul secolelor de niciunul dintre aceste enunțuri

nerezolvabile, de ce nici după Godel, nici acum, matematica nu-și poate urma liniștită cursul în toate domeniile?

Rămăseserăm singuri la masa lungă pentru fellows de la Merton College. In fața noastră, atârnau în rând sobrele portrete ale personalităților care studiaseră cândva la College. Sub ele, recunoscusem pe plăcuțele de alamă doar numele lui T. S. Eliot. Chelnerii strângeau discret din jurul nostru farfuriile profesorilor care plecaseră deja la cursuri. Seldom și-a salvat paharul cu apă ca să nu-i fie luat și a sorbit cu sete, înainte de a continua.

— Pe atunci eram un comunist destul de înflăcărat, foarte impresionat de o frază a lui Marx, presupun că din Contribuții la critica economiei politice, care spunea că, istoric vorbind, omenirea nu-și pune decât întrebări la care poate da răspuns. O vreme, am crezut că acela putea fi germenele unei explicații: că, poate, în realitate, matematicienii formulau în practică doar întrebările de a căror demonstrație dispuneau parțial. Firește că nu pentru a-și ușura inconștient munca, ci pentru că, așa cum presupuneam, intuiția matematică funcționa deja cu ajutorul metodelor de verificare și se îndrepta în chip, să spunem, kantian către ce se poate fie demonstra, fie respinge. Și pentru că săriturile calului la jocul de șah, care corespund operațiunilor mentale ale intuiției n-ar fi, cum se crede îndeobște, iluminări dramatice și imprevizibile, ci mai curând modeste scurtături spre ce se poate obține până la urmă cu pașii de broască țestoasă posteriori demonstrației. Atunci am cunoscut-o pe Sarah, mama lui Beth. Sarah începuse să studieze fizica; pe atunci era deja logodită cu Johnny, singurul fiu al Eagletonilor, mergeam mereu toți trei la bowling și la înot. Sarah mi-a vorbit prima despre principiul incertitudinii în fizica cuantică. Știi, firește, la ce mă refer: formulele clare și prolixe care guvernează fenomenele fizice la scară mare, de pildă,

mecanica cerească ori ciocnirea bilelor nu-s valabile în lumea subatómica a ceea ce-i infinit de mic, unde totul e mult mai complex și chiar apar, iarăși, paradoxuri logice. Asta m-a făcut să schimb total direcția. Ziua când mi-a vorbit de principiul lui Heisenberg a fost ciudată, în multe sensuri. Cred că-i singura zi din viața mea pe care aș putea-o reproduce oră cu oră. De cum am auzit-o, am avut intuiția, ca săritura calului, dacă vrei – a spus surâzând –, că exact aceeași clasă de fenomene se producea în matematică și că totul era, în fond, o chestiune de scală. Enunțurile nerezolvabile pe care le aflase Gódel trebuiau să corespundă unui soi de lume subatómica, cu mărimi infinitezimale, în afara zonei de vizibilitate a matematicii obisnuite. Restul a constat în definirea noțiunii adecvate de scală. Am demonstrat că, în principiu, dacă o întrebare matematică se poate formula chiar la aceeași „scală" cu axiomele, ea dănuie în lumea obișnuită a matematicienilor și poate fi demonstrată ori respinsă. Dar, dacă scrierea ei necesită o scală diferită, ea e în primejdie să aparțină lumii subterane, infinitezimale, dar latentă în toate aspectele, a ceea ce nu poate fi nici demonstrat, nici respins. Cum îți poți închipui, partea cea mai grea a acestei munci, cea care mi-a luat treizeci de ani din viață, a fost să demonstrez apoi că toate întrebările și ipotezele formulate de matematicieni de la Euclid până azi se pot rescrie la scale înrudite cu sistemele de axiome luate în considerare. Am demonstrat, în definitiv, că matematica obișnuită, toată matematica aceea pe care o fac zilnic harnicii noștri colegi, aparține ordinii „vizibile" a macroscopicului.

— Dar nu din întâmplare, presupun.

Ideea era să leg rezultatele pe care le expusesem la seminar cu cel care-mi era prezentat acum și să găsesc locul corespunzător în marea schemă pe care mi-o creiona Seldom.

— Nu, firește. Ipoteza mea e că faptul e în profundă legătură cu estetica propagată de la epocă la alta și care a fost esentialmente invariabilă. Nu constrângerea kantiană, ci estetica simplității și eleganței guvernează și formularea ipotezelor; matematicienii consideră că frumusețea unei teoreme are nevoie de anume proporții divine între simplitatea axiomelor din punctul de plecare și simplitatea tezei din punctul de sosire. Ce-i mai greu și mai stânjenitor i-a fost rezervat întotdeauna căii dintre ele, demonstrația. Ei bine, atâta vreme cât estetica se menține, nimic nu motivează apariția „firească" a enunțurilor nerezolvabile.

Chelnerul a revenit cu o cană cu cafea, dar, chiar și după ce ne-a umplut cestile, Seldom a mai tăcut puțin, parcă nesigur până unde îl urmărisem ori oarecum rușinat că vorbise atât de mult.

— Ceea ce-mi atrage cel mai mult atenția, am spus, mă refer la rezultatele pe care le-am prezentat deja la Buenos Aires, sunt, în realitate, corolarele pe care le-ai publicat ceva mai târziu, aplicându-le sistemelor filosofice.

— In fond, asta a fost mult mai ușor, a spus Seldom. E extinderea mai mult sau mai puțin evidentă a teoremei incompletitudinii elaborată de Godel: orice sistem filosofic care pleacă de la principii inițiale are în mod necesar raza de acțiune limitată. Crede-mă, a fost mult mai simplu să străpung toate sistemele filosofice decât această matrice unică a gândirii de care s-au agățat întotdeauna matematicienii. Pentru că, pur și simplu, orice sistem filosofic își propune prea mult; totul e, în fond, o chestiune de echilibru: spune-mi cât vrei să știi, și am să-ți spun cu câtă certitudine vei putea să afirmi ceva. Dar, în fine, după treizeci de ani, când totul a fost gata și am privit iar în urmă, mi s-a părut că, la urma urmelor, prima idee, pe care mi-o sugerase fraza lui Marx, nu era chiar atât de nesăbuită. Era, cum ar spune nemții, și suprimată și

inclusă, totodată, în teoremă. Da, pisica nu analizează un șoarece pur și simplu: îl analizează ca să-l mănânce. Dar și: pisica nu analizează toate animalele ca pe o viitoare hrană, ei nu-i plac decât șoarecii. In mod similar, raționamentul istoric matematic urmează un criteriu, dar acest criteriu e, în fond, o estetică. Mi s-a părut că era o substituire interesantă și neașteptată a necesității și a acelor apriori kantiene. O condiție mai puțin rigidă și, poate, mai ocolită, dar care avea, așa cum demonstrase teorema mea, și consistenta suficientă pentru a mai putea încă să mai spună ceva și să separe apele. Vezi, deci, a zis, scuzându-se parcă: nu-i foarte ușor să te eliberezi de această estetică: nouă, matematicienilor ne place întotdeauna să avem senzația că putem spune ceva cu sens. Oricum ar fi, de atunci am început să studiez ceea ce numesc în sinea mea estetica raționamentelor din alte medii. Am început, ca întotdeauna, cu ce mi s-a părut a fi modelul cel mai simplu ori, cel puțin, mai apropiat: logica cercetărilor criminologice. Analogia cu teorema lui Gódel mi se părea bătătoare la ochi de-a binelea. In orice crimă există, fără nici o îndoială, un adevăr, o explicație adevărată, unică între toate cele posibile; pe de altă parte, există și indicii materiale, fapte incontestabile, ori care sunt cel puțin, cum ar zice Descartes, dincolo de orice îndoială rațională: ele ar fi axiomele. Atunci, suntem deja pe un teren cunoscut. Ce altceva e cercetarea criminológica decât vechiul joc dintotdeauna, în care imaginăm ipoteze și explicații posibile, care să se potrivească cu faptele și să încerce să le demonstreze? Am început să citesc sistematic istoriile unor crime reale, am revizuit rapoartele procurorilor și judecătorilor, am studiat maniera de a pune în valoare probele și de a structura o sentință ori o achitare la tribunal. Am citit iar, ca în adolescență, sute și sute de romane polițiste. Puțin mai târziu, am început să aflu o

mulțime de mici diferențe interesante, care constituie estetica proprie cercetării criminologice. Și unele erori, vreau să zic, erori teoretice ale criminalisticii, poate mult mai interesante.

— Erori? Ce fel de erori?

— Prima, cea mai evidentă, e supraevaluarea probei fizice. Să ne gândim numai cum decurge acum cercetarea. Îți amintești că Petersen a trimis un ofițer să recupereze biletul primit de mine. Aici apare iar fisura tipică și insurmontabilă între ce-i adevărat și ce-i demonstrabil. Fiindcă eu am citit biletul, dar asta-i partea de adevăr la care ei nu pot accede. Mărturia mea nu servește prea mult protocoalelor lor, n-are aceeași forță ca bucățica de hârtie. Ei bine, ofițerul Wilkie si-a făcut munca cât mai conștiincios cu putință. L-a interogat pe Brent, care își amintea perfect de hârtia îndoită de pe fundul coșului meu de hârtii, dar, firește, nu fusese deloc interesat s-o citească. Si-a amintit și că eu mă dusesem să-l întreb dacă exista vreo cale pentru a o recupera și i-a repetat ce-mi spusese și mie: răsturnase coșul într-un sac aproape plin, pe care l-a dus apoi în patio. Când Wilkie a ajuns la Merton College, camionul gunoierilor trecuse de vreo jumătate de oră. Petersen a mai încercat ceva și a trimis o patrulă să-l intercepteze pe drum. Dar se pare că mașina are un sistem continuu de compactare și, până la urmă, ultima speranță de a salva biletul s-a terciuit literalmente. Ieri m-au chemat să le descriu literele desenatorului și am observat că Petersen era necăjit. Se presupune că-i cel mai bun inspector pe care îl avem de multă vreme, eu am avut acces la rapoartele lui complete cu privire la felurite cazuri. E minuțios, exhaustiv, implacabil. Dar e, totuși, un inspector, vreau să zic, educat conform protocoalelor: i se pot anticipa operațiunile mentale. Din nefericire, se ghidează după principiul briciului lui Ockham: ori de câte ori apar probe

fizice contrarii, preferă ipotezele simple celor mai complicate. Asta-i a doua eroare. Nu numai pentru că realitatea e îndeobște complicată, ci mai ales pentru că, dacă asasinul e realmente inteligent și și-a pregătit cu oarecare grijă crima, lasă sub ochii tuturor o explicație simplă, o cortină de fum, ca un iluzionist care-și face ieșirea. Dar, în logica meschină a economiei de ipoteze, prevalează celălalt raționament: de ce să presupună un lucru pe care îl consideră ciudat și neobișnuit, cum ar fi un asasin cu motivații intelectuale, dacă au la îndemână explicații poate imediate? Aproape că am resimțit fizic modul în care Petersen dădea înapoi și-și reexamina ipotezele. Cred că ar fi început să mă suspecteze chiar și pe mine, dacă n-ar fi verificat deja că în acea după-amiază avusesem consultații cu doctoranzii de la unu la trei. Presupun că îmi coroboraseră declarația cu a ta.

— Da; eram la Biblioteca Bodleiană. Știu că ieri au venit și au întrebat de mine. Din fericire, bibliotecara își amintea perfect accentul meu.

— Consultai cărți la ora crimei? Seldom și-a înălțat ironic sprâncenele. Iată o situație în care cunoașterea e, într-adevăr, eliberatoare.

— Crezi că Petersen se va năpusti asupra lui Beth? Era înspăimântată ieri, după interogatoriu. Crede că inspectorul o urmărește.

Seldom a rămas o clipă pe gânduri.

— Nu, nu cred ca Petersen să fie atât de neîndemânatic. Dar uite care sunt pericolele briciului lui Ockham. Presupune pentru o clipă că, oriunde s-ar afla, asasinul hotărăște că, la urma urmelor, nu i-a plăcut să ucidă ori că episodul cu sângele și intervenția poliției au stricat distracția, sau presupune că, din cine știe ce pricină, se hotărăște să iasă din scenă. Cred că atunci Petersen chiar s-

ar năpusti asupra ei. Știu că azi-dimineață a interogat-o iar, dar poate fi doar o manevră pentru a distrage atenția ori o formă de a-l provoca pe ucigaș: acționând ca și cum într-adevăr n-ar sti nimic despre el, ca și cum ar fi un caz obișnuit, o crimă de familie, așa cum sugerează ziarul.

— Doar nu crezi cu adevărat că asasinul va iesi din joc, am ripostat.

Seldom a părut să-mi ia întrebarea mai în serios decât mă așteptam.

— Nu, nu cred, a spus în cele din urmă. Cred că-i vorba doar de a fi mai... imperceptibil, cum spuneam mai înainte. Ești ocupat acum? m-a întrebat, uitându-se la ornicul din sufragerie. La ora asta încep vizitele la Radcliffe Hospital și mă duc într-acolo. Dacă vrei să vii cu mine, mi-ar plăcea să-ți prezint pe cineva.

▫ CAPITOLUL 8 ▫

Am ieșit prin galeria cu arcade din piatră, care înconjura grădinile din spatele edificiului. Seldom mi-a arătat, ca pe o relicvă istorică, vestita Royal Tennis Court din secolul al XVI-lea, unde jucase Eduard al VH-lea, și pe care, din pricina pereților, aș fi putut-o confunda cu un teren de pelotă, în aer liber. Am traversat o stradă și am cotit într-o aparentă spărtură între edificii, de parcă, în chip miraculos, o spadă ar fi făcut o tăietură lungă în pietre.

— Pe aici scurtăm puțin drumul, a spus Seldom. Mergea iute, ceva mai în fața mea, căci printre pereți nu era loc pentru doi. Am ajuns la un trotuar care urma cursul râului.

— Sper că nu te impresionează spitalele, a zis. Radcliffe poate fi ușor deprimant. Are șapte etaje. Poate că ai auzit de un scriitor italian, Dino Buzzati; a scris o povestire intitulată chiar așa: Șapte etaje. E inspirată din ce-a pățit

când a venit să țină o conferință aici, la Oxford: povestește faptul într-un jurnal de călătorie. Era o zi foarte călduroasă și, imediat ce a ieșit din sală, a suferit un ușor leșin.

Precauți, organizatorii au insistat să-i facă un control la Radcliffe. L-au dus la etajul al șaptelea, rezervat cazurilor celor mai ușoare și analizelor generale. Acolo i-au făcut primele analize și consultații. Totul era în ordine, i-au spus, dar, ca să se liniștească definitiv, aveau să-i facă și unele analize mai speciale. In acest scop, trebuia să meargă la etajul inferior, iar amfitrionii aveau să-l aștepte sus, până termina. L-au dus într-un scaun cu rotile, ceea ce lui i s-a părut cam exagerat, dar a preferat să atribuie procedeul zelului britanic. La etajul al șaselea, a început să vadă coridoarele, iar pe băncile din sălile de așteptare oameni cu fețele arse, bandaje, tărgi cu trupuri culcate, orbi, mutilați. Pe el l-au întins pe o targa, ca să-l pună la raze. Când să se ridice iar, radiologul i-a spus că detectaseră o mică anomalie, care era posibil să nu fie nimic serios, dar că era de preferat, până când soseau rezultatele tuturor celorlalte analize, să rămână culcat. I-au mai spus și că trebuiau să-l țină sub observație alte câteva ore și că preferau să-l coboare la etajul al cincilea, unde putea sta singur în cameră. La etajul al cincilea, coridoarele erau pustii, dar unele uși erau întredeschise. A privit într-o încăpere: a zărit doar flacoane cu ser, oameni imobilizați la pat, cu perfuzii în brațe. A stat singur într-o încăpere, pe targa, destul de speriat, vreo două ore. In cele din urmă, a intrat o infirmieră care ducea o tăviță cu un foarfece. Medicul X, de la etajul al patrulea, care avea să facă evaluarea finală, o trimisese să-i facă o mică tonsură pe ceafă, înaintea consultației. În vreme ce șuvițele de păr îi cădeau în tăviță, Buzzati a întrebat dacă medicul avea să urce pentru a-l vedea. Infirmiera a zâmbit, ca și acum așa ceva nu i se putea năzări decât unui străin, și i-a zis că medicii preferau

să stea fiecare la etajul lui. Dar chiar ea, a adăugat, avea să-l coboare pe una dintre rampe și să-l lase să aștepte lângă o fereastră. Edificiul are etajele în formă de U și, de la fereastra celui de-al patrulea, Buzzati a zărit, privind în jos, persienele glisante de la primul etaj, despre care scrie povestirea. Puține deschise, majoritatea închise. A întrebat-o pe infirmieră cine stătea la etajul întâi și a primit răspunsul consemnat și în povestire: acolo jos nu lucrează decât preotul. Buzzati scrie că în acel moment teribil, pe când îl aștepta pe medic, îl obseda mai ales o idee matematică, își dădea seama că etajul al patrulea era exact la jumătatea numărătorii inverse și o teamă superstițioasă îi spunea că, dacă mai cobora încă un etaj, totul era pierdut. Auzea cum, din când în când, de la etajul inferior ajungeau cu intermitențe, de parcă se târau prin casa ascensorului, urletele aparent deznădăjduite ale cuiva căzut într-un delir de dureri și bocete. Și-a propus să se opună cu prețul vieții, dacă, sub orice pretext, ar fi vrut să-l ducă mai jos. A sosit, în cele din urmă, și medicul. Nu era doctorul X, ci doctorul Y, medicul primar de gardă. Știa să spună câteva cuvinte în italiană și îi cunoștea opera. S-a uitat rapid la analize și la radiografie și s-a mirat că tânărul lui coleg, doctorul X, ceruse să i se facă tonsura; poate că, a zis, se gândise la o puncție preventivă; în orice caz, nu era deloc necesară. Totul era perfect. I-a cerut scuze și i-a spus că nădăjduia că nu l-au deranjat prea mult urletele care se auzeau de la etajul inferior. Erau ale singurului supraviețuitor al unui accident rutier. Etajul al treilea putea fi foarte zgomotos, i-a mai zis, acolo multe infirmiere își puneau vată în urechi. Dar era posibil ca în curând să-l coboare pe bietul om la etajul al doilea și atunci avea să se reinstaureze pacea.

Cu un semn al capului, Seldom mi-a arătat zidul de cărămizi ivit în fața noastră. Apoi, luptându-se parcă să-și încheie relatarea pe același ton calm și ordonat, a adăugat:

— Nota din jurnal corespunde zilei de 27 iunie 19701, două zile după accidentul în care mi-am pierdut soția, în care au murit și John și Sarah. Bărbatul care agoniza la etajul al treilea eram eu.

1 Anacronism voit al autorului. Nuvela lui Buzzati a fost scrisă în 1942. (N. Tr.)

▫ CAPITOLUL 9 ▫

Am urcat tăcuți treptele din piatră de la intrare. Am pătruns în hali și am traversat un vestibul lung; pe coridoare, Seldom îi saluta pe aproape toti medicii și infirmierele cu care ne întâlneam.

— Am stat aici aproape doi ani, mi-a spus. Iar pe urmă a trebuit să revin în fiecare săptămână încă un an. Tot anul următor. Mă mai trezesc uneori în toiul nopții și mă cred iar într-unui dintre saloane.

Mi-a arătat locul de unde porneau treptele tocite ale scării în spirală.

— Mergem la etajul al doilea, mi-a atras atenția, pe aici ajungem mai iute.

Etajul al doilea era un coridor lung și luminos, cu ceva din tăcerea profundă și reculegerea catedralelor. Ecoul pașilor noștri era neprimitor. Dușumelele păreau de curând ceruite și străluceau ca și cum trecea pe acolo foarte puțină lume.

— Infirmierele îi spun „acvariul” ori „secția vegetariană”, a spus Seldom, și a deschis ușa batantă a unui salon.

Erau două rânduri de paturi, prea apropiate între ele, ca la un spital de campanie. In fiecare pat se afla un trup, căruia nu i se vedea decât capul, conectat la un aparat de respirație artificială. Efectul total al acestor aparate era un gâlgâit liniștit și profund, care te ducea într-adevăr cu

gândul la o lume scufundată sub ape. Înaintând printre cele două rânduri de paturi, am observat că pe o latură a fiecărui trup era o pungă în care se adunau dejecții. Trupurile, m-am gândit, erau reduse la orificiile lor elementare. Seldom mi-a interceptat privirea.

— Odată, m-am trezit în toiul nopții, mi-a spus încet, și am auzit două infirmiere care lucraseră aici șopocăind despre „murdari". Aceștia-s cei care umplu punga de două ori pe zi, astfel încât ele trebuie să muncească în plus, ca să le-o schimbe și după-amiaza. N-are nici o importanță starea lor reală, dar „murdarii" nu rămân prea mult în salon. Fac ele ce fac și, știi tu, îi ajută să le meargă un pic mai rău și să fie duși de aici. Bine ați venit în țara lui Florence Nightingale. Impunitatea lor e aproape totală, deoarece rudele nu ajung aproape niciodată până aici, vin la început o dată sau de două ori, apoi dispar. E ca un depozit, mulți stau conectați la aparate de ani de zile. De-aia încerc eu să vin în fiecare după-amiază: de la o vreme, Frankie a devenit, din nefericire, un „murdar" și n-aș vrea să pățească nimic ciudat.

Ne-am oprit lângă un pat. Bărbatul, ori ceea ce rămăsese din bărbatul întins acolo, era un craniu cu câteva fire de păr cenușiu și lins, care cădeau peste urechi, și cu o venă perpendiculară pe sprânceana impresionant inflamată. Trupul se consumase sub cearșaf, patul părea să fie prea mare în jurul lui, și m-am gândit că poate n-avea picioare. Pânza albă și subțire abia de i se mișca pe piept, iar nările îi vibrau, neizbutind să aburească masca de sticlă. Ținea un braț întins în afară, prins cu o cătușă din crom de ceea ce mi s-a părut la început că era un aparat pentru controlul pulsului. In realitate, instrumentul fixa brațul pe un top de hârtie. Intre degetul mare și arătător legaseră cu ingeniozitate un creion scurt. Oricum, mâna era

inertă, lipsită de viață pe hârtia albă, cu unghiile foarte lungi îndreptate înainte.

— Poate ai auzit vorbindu-se de el, a spus Seldom. E Frank Kalman, cel care a continuat lucrările lui Wittgenstein despre normele și jocurile limbajului.

Am răspuns politicos că numele îmi suna cunoscut, dar foarte vag.

— Frank nu era logician profesionist, a zis Seldon. In realitate, nicicând n-a fost matematician de papers și congrese. Cum și-a luat licența, a acceptat un post într-o mare firmă de consulting în domeniul forței de muncă. Concepea și evalua teste pentru candidații la diferite posturi. L-au trimis la secția de manipulare simbolică și teste de inteligență. După câțiva ani, i-au repartizat și primele evaluări pentru stabilirea nivelului în colegiile secundare din Anglia. Toată viața a pregătit serii logice, de tipul cel mai elementar, ca aceea pe care ți-am arătat-o: se dau trei simboluri în secvență, să se scrie al patrulea. Ori cu numere: se dau numerele 2, 4, 8, să se scrie următorul. Frank era meticulos, obsedat. Îi plăcea să verifice munții de lucrări scrise, una câte una. A început să observe ceva de-a dreptul ciudat. Firește, existau lucrări perfecte, care îți permiteau să spui, așa cum a scris apoi Frank cu minunată precauție, că inteligența candidatului satisfăcea întru totul așteptările examinatorului. Exista și, în copleșitoarea majoritate, ceea ce Frank numea clopotul normal: lucrări scrise cu unele erori, corespunzând tipului de greșeli care erau de așteptat. Dar exista și al treilea grup, întotdeauna cel mai redus, care lui Frank îi atrăgea în chip deosebit atenția. Erau lucrări aproape perfecte, unde toate răspunsurile erau cele așteptate, cu excepția unuia, dar, spre deosebire de cazul normal, în acel unic răspuns distinct eroarea părea la prima vedere un nonsens absolut, o continuare aleasă orbește ori la întâmplare, cu adevărat

departe de spectrul obișnuit al greșelilor. Din simplă curiozitate, lui Frank i-a dat prin minte să le ceară concurenților din acea fâșie redusă să-și justifice răspunsurile, și atunci a avut prima surpriză. Răspunsurile pe care le considerase incorecte erau, în realitate, o altă soluție posibilă și perfect corectă pentru continuarea seriei, dar se justificau în chip mult mai complicat. Cel mai curios e că inteligenta acelor concurenți ignorase soluția elementară propusă de Frank și, ca de pe o trambulină, sărise mult mai departe. Imaginea trambulinei e tot a lui Frank; cele trei simboluri ori numere scrise pe hârtie corespundeau, pentru el, profesiei de nituitor de tinichea; din acest punct de vedere, analogia părea să-i ofere o primă explicație: pentru o inteligență care sare înainte cu mult avânt e mai firească soluția îndepărtată decât cea aflată chiar sub picioare. Dar, firește, faptul punea sub semnul întrebării însăși baza bugetelor de lucru din aproape întreaga lui viață. Brusc, Frank s-a simțit deconcertat. Soluția seriilor lui nu era, în nici un caz, unică; răspunsuri pe care, până atunci, le considerase greșite, puteau fi soluții alternative și, de asemenea, într-un anume sens, „naturale”, și nu vedea nici cum ar fi putut exista o cale pentru a discerne între ceea ce putea fi un răspuns la întâmplare ori continuarea pe care ar fi ales-o o inteligență excepțională și prea atletică. Atunci a venit să mă vadă și a trebuit să-i dau veștile proaste.

— Paradoxul lui Wittgenstein cu privire la regulile finite, am spus.

— Exact. Frank redescoperise, în practică, printr-un experiment real, ceea, în urmă cu decenii, Wittgenstein demonstrase deja teoretic: imposibilitatea de a stabili o regulă univocă și ordonări „naturale”. Seria 2,4, 8, poate continua cu 16, dar și cu 10 ori cu 2007: întotdeauna se poate găsi o justificare, o regulă, care să îngăduie

adăugarea oricărui număr pe locul patru. Orice număr, orice continuare. Așa ceva nu i-ar plăcea prea mult inspectorului Petersen, iar Frank aproape că a înnebunit. Avea pe atunci peste șaizeci de ani, dar mi-a cerut bibliografia și a avut curajul să intre, de parcă era pentru a doua oară student, în peștera părăsită a lucrărilor lui Wittgenstein. Și doar știi cum e să cobori în bezna lui Wittgenstein. La un moment dat, s-a simțit pe buza prăpastiei. Își dădea seama că nu se putea încrede nici măcar în regula înmulțirii cu doi. Dar a ieșit la suprafață cu o idee, destul de asemănătoare celei la care mă gândeam și eu. În naufragiul său, Frank s-a agățat cu o credință aproape fanatică de o ultimă scândură: statisticile experimentelor lui. Considera că Wittgenstein obținuse rezultate întru câtva teoretice, dintr-o lume platonică, dar că persoanele concrete gândeau în forme diferite. La urma urmelor, doar foarte puțini concepeau asemenea răspunsuri atipice. A emis atunci ipoteza că, dacă în principiu toate răspunsurile erau echiprobabile, exista poate ceva, cine știe cum marcat în psihicul omenesc ori în jocurile de aprobare-reprobare din perioada învățării simbolurilor, care îndruma marea majoritate în aceeași direcție, spre răspunsul care îi apărea rațiunii umane drept cel mai simplu, mai neted ori mai plăcut. S-a gândit, mergând în aceeași direcție cu mine, că, în definitiv, acționa vreun soi de principiu estetic a priori, care nu permitea să fie filtrate, pentru alegerea finală, decât un număr redus de posibilități. Atunci și-a propus să elaboreze definiția abstractă a ceea ce a numit raționamentul normal. Dar a luat-o pe un drum cu adevărat ciudat. A început să viziteze spitalele de psihiatrie și să-și încerce testele pe pacienții lobotomizați. A adunat exemple de cuvinte disparate și de simboluri scrise de somnambuli, a participat la ședințe de hipnoză. A studiat mai ales tipul de simboluri pe care încearcă să le transmită bolnavii în

stare aproape vegetativă, cu creierul afectat. Încerca, în fond, ceva aproape imposibil prin definiție: să studieze ce rămâne din rațiune când ea nu mai e la locul ei, în stare de veghe. Credea că, cine știe, putea să detecteze un tip de mișcare ori de agitație reziduală, care să corespundă circumvoluțiunii trasate organic ori drumului de rutină marcat de învățare. Dar presupun că avea deja o înclinație morbidă, legată de ceea ce plănuia. Cu puțină vreme în urmă, îi detectaseră un cancer de o formă foarte agresivă, care atacă mai întâi picioarele, aici îi spun „cancerul tăietorului de lemne", pentru care medicii n-au altă soluție decât să taie membrele rând pe rând, unul câte unul. L-am vizitat după prima amputare. Părea bine dispus, în limitele așteptărilor. Mi-a arătat o carte pe care i-o dăruise medicul său, cu fotografii ale unor cranii distruse parțial în accidente, tentative de sinucidere, lovituri cu bâta de baseball. Erau exhaustiv descrise clinic toate sechelele și interconexiunile bolilor cerebrale. Cu un aer misterios, m-a pus să privesc o pagină unde se vedea emisfera stângă a unui creier, cu lobul parietal parțial distrus de un glonț. Mi-a cerut să citesc legenda fotografiei. Sinucigașul rămăsese într-o comă aproape totală, dar mâna lui dreaptă – spunea textul – a continuat să scrie luni în șir tot soiul de simboluri ciudate. Mi-a explicat atunci că, tot umblând prin spitale, descoperise legătura strânsă dintre tipul de simboluri pe care le aduna și activitatea pe care o desfășurase toată viața pacientul în comă. Frankie era extrem de sfios. Mi-a spus – și a fost singura dată că mi-a făcut un comentariu personal – că din nefericire nu se căsătorise niciodată; și a adăugat, zâmbind trist, că nu făcuse prea multe în viață, dar că de patruzeci de ani scria și manipula simboluri logice. Era sigur că nu putea exista exemplar mai bun ca el pentru propriile-i experimente. Era convins că în simbolurile pe care avea să le scrie se va

putea citi cumva codificarea reziduului ori a substratului rațional pe care îl căuta. In orice caz, n-avea de gând să mai fie acolo când aveau să vină pentru al doilea picior. In realitate, nu-i mai rămânea de rezolvat decât o singură problemă, legată de cum să fie sigur că prejudiciul provocat de glonț nu era excesiv și că schijele n-aveau să afecteze circuitul conexiunilor motrice. În toți acei ani, mă legasem de el. I-am spus că nu eram dispus să-l ajut în această chestiune, și atunci m-a întrebat dacă, în caz că ar putea rezolva singur chestiunea, în cele din urmă, aș putea veni să citesc simbolurile.

Am văzut amândoi deodată că mâna se crispa spasmodic, strângând creionul, parcă sub impulsul unei descărcări electrice. Am privit fix și înspăimântat la lenta și stângacea mișcare a creionului pe hârtie, dar Seldom n-a părut să-i dea prea mare atenție.

— La ora asta începe să scrie, a spus, fără să se îngrijească să vorbească mai încet, și o ține așa toată noaptea. În fine, Frankie era cu adevărat inteligent și a găsit soluția: un pistol obișnuit, chiar de calibru mic, lăsa destulă marjă de eroare pentru deflagrația internă. Avea nevoie de ceva care să poată penetra lobul frontal și să ajungă apoi pur și simplu la creier, ca un mic harpon. Acest pavilion al spitalului era pe atunci în reparații și se pare că ideea i-a dat-o unul dintre muncitori, cu care a vorbit despre unelte. A folosit, în cele din urmă, un pistol pentru cuie.

M-am săltat pe jumătate, ca să disting liniile confuze de pe hârtie.

— Scrisul e tot mai indescifrabil, a spus Seldom, dar până de curând se putea înțelege perfect. In realitate, sunt doar patru litere, pe care le scrie și le rescrie. Cele patru litere ale unui nume. In toți acești ani, Frankie n-a scris

nici un simbol logic, nici un număr, niciodată. Frankie scrie, la infinit, doar numele unei femei.

▫ CAPITOLUL 10 ▫

— Să ieșim un moment în galerie; vreau să fumez o țigară, a zis Seldom.

Smulsese foaia pe care tocmai o scrisese Frank și, după ce s-a uitat la ea, a aruncat-o la coș. Am ieșit tăcuți din salon și ne-am dus pe coridorul pustiu până la o fereastră deschisă. Spre noi înainta molcom un infirmier care împingea o targa. Când a trecut pe lângă noi, am văzut cearșaful acoperea fața și trupul în întregime. Un singur braț rămăsese descoperit; de încheietura mâinii atârna cartonașul cu numele. Am izbutit să zăresc jos cifra care marca, poate, ora morții. Infirmierul a întors abil targa și a introdus-o cu îndemânarea unui pizzer printr-o ușă îngustă de sticlă.

— Acolo e morga? am întrebat.

— Nu, a răspuns Seldom. Fiecare etaj are o astfel de încăpere. Când moare un pacient, îi scot imediat trupul din salon, ca să elibereze patul cât mai iute. Medicul-șef al etajului vine să înregistreze moartea aici, completează un fel de formular, și abia apoi îl duc la morga spitalului, care-i la subsol. Seldom a arătat cu capul spre salonul lui Frank.

Eu mai rămân un pic aici, să-i țin companie lui Frankie. E un loc bun pentru gândit, vreau să spun, la fel de bun ca oricare altul. Dar sunt sigur că tu vrei să vizitezi secția de Radiologie, mi-a spus surâzând și, când mi-a văzut uimirea, ochii i-au sticlit, iar zâmbetul i s-a accentuat mai abitir. In fine, Oxford e un sătuc. Felicitări: Lorna e o fată grozavă. Am cunoscut-o acum un an, mi-a împrumutat mare parte dintre romanele ei polițiste. I-ai văzut biblioteca? Și a ridicat din sprâncene cu o admirație ușor uimită. N-am

cunoscut pe nimeni atât de pasionat de crime. Trebuie să urci la ultimul etaj, a adăugat: cu ascensoarele de aici, la dreapta.

Ascensorul a urcat cu un geamăt pneumatic greoi. Am traversat un labirint de pavilioane, urmând săgețile pe care scria Radiologie, până când am dat de o sală de așteptare unde era doar un bărbat care stătea jos, cu privirea cam rătăcită și o carte uitată pe genunchi. In spatele unui cubicul de sticlă am văzut-o pe Lorna în uniformă, aplecată peste o targa, ca și cum, răbdătoare, i-ar fi explicat o procedură unui copil. M-am apropiat ceva mai mult de sticlă, fără să mă decid s-o întrerup. Lorna așeza un ursuleț Teddy lângă pernă. Am văzut că era o fetiță foarte palidă, de vreo șapte ani, cu privirile speriate, dar curajos atente, și cu buclele lungi, tirbușonate, răsfirate pe pernă. Lorna a mai zis ceva, iar fetița l-a îmbrățișat din răsputeri pe ursulețul Teddy. Am lovit ușor de două ori în sticlă; Lorna s-a uitat la mine, a râs surprinsă și a scos o exclamație ușoară, care n-a izbutit să traverseze sticla. Mi-a arătat usa dintr-o latură si, cu o rachetă imaginară, a făcut un gest către fetiță, cum că eu îi eram partenerul de tenis. A deschis o clipă ușa, m-a sărutat la repezeală și m-a rugat s-o aștept puțin.

M-am întors în sala de așteptare. Bărbatul își reluase lectura. Am observat că avea barba cam mare și ochii roșii, de parcă n-ar fi dormit de mult. Am descifrat oarecum surprins titlul: De la pitagoreici la Isus. Bărbatul a pus brusc cartea de-o parte și m-a privit drept în ochi.

— Scuzati-mă, am zis, mi-a atras atenția titlul.

Sunteți matematician?

— Nu, a răspuns, dar, dacă titlul v-a stârnit interesul, trebuie să presupun că dumneavoastră sunteți.

Am încuviințat zâmbind, iar bărbatul m-a țintuit cu o privire deconcertantă.

— Citesc de la cap la coadă, mi-a spus. Vreau să aflu cum stăteau lucrurile la început. M-a privit iar, cu ochii puțin cam fanatici. Poți avea surprize. De pildă, câte secte, câte grupări religioase ați zice că erau pe vremea lui Christos?

Am presupus că era politicos să spun un număr foarte mic. Dar, înainte de-ai putea răspunde, bărbatul a continuat:

— Erau zeci și zeci: nazareenii, acariții, simonienii, fibioniții. Petru și apostolii erau doar un grupuscul. Unul dintr-o sută. Lucrurile ar fi putut fi total diferite. Nu erau cei mai numeroși, nici cei mai influenți, nici cei mai avansați. Dar au avut abilitatea de a se diferența, ridicându-se între toti, cu o singură idee, piatra lor de încercare, aceea de a persecuta și extermina celelalte grupuri, astfel încât, la urma urmelor, să rămână singuri. Când toți vorbeau doar de învierea sufletului, ei au promis-o și pe a cărnii. Întoarcerea la viață în propriul trup. O idee care încă de atunci suna absurd și primitiv. Cliristos care se ridică din mormânt în a treia zi, cere să fie pipăit și mănâncă pește fript. Ei bine, ce s-a petrecut cu acest Christos în cele patruzeci de zile de după ce s-a întors?

Vocea-i răgușită avea vehemența oarecum feroce a unui recent convertit ori a unui autodidact. Se aplecase ușor spre mine și am simțit mirosul pătrunzător de transpirație care venea din cămașa lui. Involuntar, am făcut un pas înapoi, dar era greu să scapi de privirea lui fixă. Am făcut iar gestul adecvat ignoranței.

— Exact. Dumneavoastră nu știți, eu nu știu, nimeni nu stie. Mister. Pare să nu fi făcut decât asta: s-a lăsat pipăit și l-a desemnat pe Petru drept urmașul lui pe pământ. Ce

convenabil pentru Petru, nu-i așa? Știați că până atunci cadavrele erau doar învelite? Nu exista, firește, ideea conservării trupurilor. La urma urmelor, pentru religii ele erau partea cea mai slabă, cea mai efemeră, cea mai expusă păcatului. Ei bine, doar câteva cutii din lemn ne despart de acele vremuri, nu-i așa? O întreagă lume de cutii sub lume. În împrejurimile fiecărui oras, un alt oras subteran, care are cutii ordonat aliniate și emoționant închise. Dar toți știm ce se petrece în cutii. In primele douăzeci și patru de ore, se instalează rigor mortis și începe deshidratarea. Sângele nu mai transportă oxigen, corneea își pierde transparența, irisul și pupilele se deformează, piele se zbârcește. A doua zi, în intestinul gros începe putrefacția și apar primele pete verzui. Organele interne nu mai funcționează, țesuturile se înmoaie. A treia zi, descompunerea avansează, gazele umflă abdomenul și toate membrele capătă o culoare verde marmoreeană. Trupul emană un compus din carbon și oxigen, cu mirosul pătrunzător al unui biftec ținut prea multă vreme departe de frigider: începe festinul faunei cadaverice și al insectelor necrofage. Fiecare dintre aceste procese, fiecare schimb de energie, e o pierdere ireversibilă și nici o funcție vitală nu mai poate fi recăpătată cu nici un chip. Deci, după trei zile, Christos ar fi fost un gunoi monstruos, incapabil să se ridice, urât mirositor și orb. Asta-i adevărul. Dar pe cine interesează adevărul, nu? Tocmai mi-ați văzut fiica, a adăugat, iar vocea i-a coborât brusc, neputincioasă și speriată. Are nevoie să i se transplanteze un plămân. Așteptăm plămânul de un an, e pe lista națională de urgențe. Nu mai are decât treizeci de zile de trăit. Am avut două șanse. De două ori am rugat și am implorat. Dar erau două familii creștine și au preferat să-și îngroape fiii creștinește. M-a privit iar, de parcă se simțea încercuit.

Știți că, în caz că un părinte se sinucide, legea britanică nu îngăduie ca organele lui să le fie transplantate fiilor?

De aceea, a explicat, ciocănind cu degetul în coperta cărții, uneori e interesant să faci cale întoarsă până la începutul lucrurilor, anticii aveau alte idei despre transplanturi, iar teoria pitagoreicilor cu privire la migrația sufletelor...

Bărbatul s-a întrerupt și s-a ridicat în picioare. Ușa se deschisese, iar Lorna împingea targa afară. Fetița părea că doarme. Bărbatul a vorbit o clipă cu Lorna, apoi s-a depărtat, împingând el însuși targa pe coridor. Lorna a așteptat să mă apropii, zâmbind ambiguu, cu mâinile în buzunare. Șorțul, dintr-o pânză foarte subțire, îi stătea foarte frumos întins pe piept.

— Ce surpriză plăcută, că ai venit pe aici!

— Voiam să te văd în uniformă de infirmieră, am spus.

A deschis seducător brațele, ca și cum voia să se învârtească, pentru a mi-o arăta, dar m-a lăsat s-o sărut doar o dată.

— Ai vreo noutate? m-a întrebat, iar ochii i s-au deschis, curioși.

— Nici o crimă nouă, am răspuns. Tocmai am vizitat etajul al doilea, Seldom m-a dus în salonul lui Frank Kalman.

— Am văzut că te prinsese tatăl lui Caitlin, a zis. Sper că nu te-a pisălogit prea tare. Presupun că ți-a povestit despre spartani ori poate despre creștini. E văduv, iar Caitlin e singura lui fiică. A cerut învoire de la locul de muncă, practic n-a mai ieșit de aici în ultimele trei luni. Citește orice are legătură cu transplanturile. Cred că, în situația dată, e cam..., și ducând mâna până aproape de tâmplă, a făcut: koo-koo.

— Am de gând să mă duc la Londra, la sfârșitul săptămânii, i-am spus. Ai vrea să vii cu mine?

— La sfârșitul acestei săptămâni e imposibil, sunt de gardă aici ambele nopți. Dar hai la braserie, să-ți fac o listă cu câteva bed and breakfast și locuri de vizitat.

— Hei, i-am spus în drum spre ascensor: nu știam că Arthur Seldom a fost la tine acasă.

Am privito cu neglijentă uimire, iar după o clipă a zâmbit amuzată.

— A venit să-mi dea cartea lui. Iți pot face și lista tuturor bărbaților care au fost la mine acasă, dar va fi mult mai lungă.

Când m-am întors la Cunliffe Close și am coborât în odaia mea, am găsit sub un caiet plicul pe care îl pregătisem pentru Mrs. Eagleton și mi-am amintit că din ziua morții ei nu-i mai plătisem chiria lui Beth. Mi-am pus în geantă haine suficiente pentru sfârșitul săptămânii și am urcat cu banii scărița de la intrare. Din spatele ușii, Beth m-a rugat să aștept un minut. Când a deschis, părea relaxată și liniștită, de parcă era după o lungă baie cu scufundări. Avea părul umed, picioarele goale și un deshabillé lung deplush, închis cu grijă. M-a invitat o clipă în salon. Abia de-am recunoscut locul. Schimbase covorul, mobilele, perdelele. Casa avea acum un aer mai intim și mai primitor, cu oarecare sofisticare, ce părea împrumutată din vreo revistă de decorațiuni, și, deși în chip total diferit, era încă simplă și plăcută. Mi s-a părut, mai ales, că, dacă își propusese să șteargă până și ultima urmă a bietei Mrs. Eagleton, izbutise, fără nici o îndoială. I-am zis că aveam să-mi petrec sfârșitul săptămânii la Londra și mi-a răspuns că și ea pleca a doua zi, după funeralii, într-un mic turneu cu orchestra, la Exeter și Bath. Brusc, din baie s-a auzit apa clipocind, ca și cum cineva corpolent intra în cadă. Mi s-a

părut că Beth era teribil de stingherită, de parcă o prinsesem pe picior greșit. Presupun că și-a amintit, odată cu mine, de disprețul cu care îmi vorbise de Michael cu doar două zile mai înainte.

Am luat Oxford Tube spre Londra și am petrecut două zile, plimbându-mă prin oraș, sub un soare dulce și blând, ca un turist plăcut rătăcit. Sâmbătă, am cumpărat Oxford Times, care anunța într-un mic chenar funeraliile bătrânei Mrs. Eagleton și trecea pe scurt în revistă faptele, fără să adauge nici un nou amănunt. Duminică, dispăruse orice referire la caz. Cu gândul la Lorna, am ales la Portobello Road, un exemplar cam prăfuit, dar bine păstrat, al memoriilor Lucreției Borgia, și m-am întors la Oxford cu ultimul tren de noapte. Luni dimineață, m-am dus cam somnoros la Institut. La intrarea în Cunliffe Close, am văzut, trântit pe asfalt, un animal, cu siguranță călcat de o mașină în cursul nopții. A trebuit să trec foarte aproape de el. Nu mai văzusem niciodată așa ceva și abia m-am putut ține să nu vomit. Părea o varietate gigantică de șobolan, cu coada lungă și neagră, plutind în sânge. Capul îi fusese zdrobit, dar încă i se mai vedea botul, cu nările foarte deschise, care aminteau de un porc. Din locul unde avusese stomacul, îi ieșea, ca dintr-o pungă ruptă, protuberanta inconfundabilă a ceea ce trebuie să fi fost un pui. Am iuțit pasul fără să vreau, încercând să fug de ceea ce oricum văzusem și de greața violentă, aproape inexplicabilă, pe care mi-o provocase. Pe tot restul drumului, m-am luptat să scap de imaginea lui. Am urcat, de parcă aș fi ajuns la liman, treptele Institutului de Matematică. Am împins ușa turnantă și am dat de o hârtie lipită cu scotch pe sticlă. Înainte de orice, am văzut peștele vertical, un desen schematic cu cerneală neagră, care părea făcut plecând de la două paranteze puse față în față. Sus scria, cu litere

tăiate din ziare: Al doilea din serie. Radcliffe Hospital, 2.15 p.m.

▫ CAPITOLUL 11 ▫

La secretariat nu era decât Kim, noua asistentă. Cu un gest grăbit, am făcut-o să-și scoată căștile de la discman și să se scoale de pe scaun, ca să mă însoțească până la ușa de la intrare. Când am întrebat-o de hârtia lipită pe geam, m-a privit uimită. O văzuse când intrase, da, dar nu-i dăduse nici o atenție, crezuse că era vorba de vreo acțiune de binefacere pentru Radcliffe, o serie de partide de bridge ori o partidă de pescuit. Avea de gând să-i spună mai târziu femeii de serviciu s-o ia de acolo și s-o lipească la avizier. L-am văzut ieșind din cămăruța lui de sub scară, îmbrăcat deja de plecare, pe Kurt, paznicul de noapte. S-a apropiat de noi, de parcă se temea de vreo problemă. Hârtia era acolo de duminică, o văzuse aseară de cum sosise; n-a vrut s-o smulgă, fiindcă a presupus că cineva autorizase lipirea ei, înainte să-și înceapă el schimbul. Am spus că trebuia să chemăm poliția și că cineva trebuia să stea acolo, ca să nu fie atinse geamurile de la ușă și să nu fie dezlipită hârtia: putea avea legătură cu uciderea bietei Mrs. Eagleton. Am urcat din două salturi în birou și am telefonat la Poliție și am cerut urgent cu Petersen ori cu Sacks. M-au întrebat cum mă numeam și de la ce număr telefonam și mi-au spus să aștept, că are să ia cineva legătura cu mine. După două minute, la celălalt capăt al firului am auzit vocea inspectorului Petersen. M-a lăsat să vorbesc fără să mă întrerupă și, la sfârșit, mi-a cerut doar să-i repet spusele paznicului de noapte. Mi-am dat seama că și el credea, ca și mine, că asasinatul era deja comis. Mi-a spus că avea să trimită imediat la Institut o patrulă și echipa care să ridice urmele, și că el însuși avea să se ducă să verifice morții de duminică de la Radcliffe Hospital. Oricum, voia să

vorbească după aceea cu mine și cu profesorul Seldom. M-a întrebat dacă ne putea întâlni pe amândoi la Institut. I-am spus că, după câte știam, Seldom trebuia să sosească: o conferință a unui student de-al lui era anunțată la orele zece. M-am trezit spunând că, poate, anunțul fusese pus acolo ca să-l vadă el când intra. „Da, poate", a spus Petersen, „ca să-l vadă el și alți o sută de matematicieni". Brusc, părea supărat. „Mai vorbim noi, după-amiază", a zis sec.

Când am coborât iar în hali, l-am văzut pe Seldom oprit lângă ușa turnantă. Stătea aplecat deasupra hârtiei, de parcă nu-și putea desprinde ochii de pe peștișor.

— Crezi ce cred și eu? m-a întrebat de cum m-a văzut. Mi-e teamă să sun la spital și să întreb de Frank. Deși ora, mi-a spus, de parcă ar fi întrevăzut o speranță, nu pare să aibă sens: eu am fost ieri la spital la orele patru după-amiază, iar Frank trăia.

— O putem suna pe Lorna din biroul meu, am spus. Era de gardă până azi la amiază, trebuie să mai fie acolo și ar putea verifica cu ușurință.

Seldom a încuviințat. Am urcat și l-am lăsat pe el să sune. După ce a trecut de un lanț de telefoniste, a obținut în cele din urmă legătura cu Lorna. A întrebat-o precaut dacă putea să coboare la etajul al doilea și să verifice dacă Frank era bine. Mi-am dat seama că Lorna îi punea întrebări; deși nu distingeam vorbele, îi puteam auzi la celălalt capăt al liniei tonul intrigat. Seldom nu i-a zis decât că la Institut apăruse un mesaj care îl cam neliniștise. Era probabil, da, ca mesajul să aibă legătură cu asasinarea bătrânei Mrs. Eagleton. Au mai vorbit o clipă; Seldom i-a zis că era la mine în birou și că-l putea suna aici după ce avea să coboare.

A închis telefonul și am rămas tăcuți, așteptând. Seldom și-a aprins o țigară și s-a dus s-o fumeze în picioare, lângă fereastră. La un moment dat, s-a întors, s-a dus până la tablă și, parcă adâncit încă în gândurile lui, a desenat încet cele două simboluri, mai întâi cercul, apoi peștele din două linii curbe. A rămas nemișcat, cu creta în mână și capul plecat, făcând din când în când cu creta mici semne de neputință pe marginea tablei.

Telefonul a sunat iar, după aproape o jumătate de oră. Seldom a ascultat-o pe Lorna în tăcere, cu o expresie impenetrabilă pe chip. Încuviința din când în când monosilabic: „Da", a spus la un moment dat, „exact asta-i ora menționată în mesaj".

Când a închis, s-a întors către mine, iar fața i s-a destins o clipă.

— N-a fost Frank, a zis, ci pacientul din patul alăturat. Inspectorul Petersen tocmai a fost la morga spitalului, ca să verifice morții de duminică: e un bărbat foarte bătrân, de peste nouăzeci de ani, ieri la două și un sfert au raportat că murise de moarte naturală. In aparență, nici infirmiera, nici medicul primar de pe etaj n-au observat un punctuleț de pe braț, ca urma lăsată de o injecție. Ii vor face acum autopsia, ca să vadă despre ce-i vorba. Dar vezi, cred că aveam dreptate. O crimă pe care la început nimeni n-a perceput-o ca pe o crimă. O moarte care a fost considerată naturală și un punct pe braț, doar un punct... Unul imperceptibil. Cu siguranță că a ales p substanță care nu lasă urme, pariez că la autopsie nu vor da de nimic. O moarte pe care numai acest punct o face să difere de cea naturală. Un punct, un punct, a repetat Seldom încetișor, de parcă, plecând de acolo, putea pune în mișcare o mulțime de implicații încă invizibile.

Telefonul a sunat iar. Era Kim, care mă avertiza de la parter că un inspector de la poliție urca la biroul meu. Am deschis ușa; trupul înalt și slab al lui Petersen s-a ivit în gura scării. Urcase singur și pe față i se putea citi o contrarietate pe care n-o putea ascunde. A intrat și, salutându-ne, s-a uitat la tabla cu figurile desenate de Seldom. S-a trântit pe un scaun.

— E o adevărată îmbulzeală de matematicieni jos, a spus, aproape acuzator, ca și cum noi eram de vină. Oricând pot sosi jurnaliștii... Trebuie să facem cunoscută o parte a istoriei, dar vă rog să țineți secret primul simbol al seriei. Pe cât posibil, evităm întotdeauna să facem publice cazurile de crime în serie, mai ales dacă se repetă constantele. In fine, a adăugat, dând din cap: vin de la Radcliffe. De astă dată a fost un bărbat foarte bătrân, un anume Ernest Clark. Era în comă de ani de zile, conectat la un aparat de respirație artificială. Se pare că n-avea familie. Singura legătură pe care o vedem acum cu Mrs. Eagleton e că și Clark a luat parte la război. Dar, firește, am putea spune același lucru despre oricare bărbat de vârsta lui: toată generația lor are în comun anii de război. Infirmiera l-a găsit mort în cursul rondului ei, la două și un sfert, și aceasta e ora pe care a notat-o și pe eticheta care atârna de brățara lui, înainte de a-l scoate din saIon. Totul părea perfect normal, nu exista nici un semn de violență, nimic deosebit, i-a luat pulsul și a scris „moarte naturală”, pentru că i s-a părut un caz de rutină. Încă nu-și explică cum a putut intra cineva în salon, pentru că la acea oră tocmai începeau vizitele. Medicul primar de la etajul al doilea a recunoscut că n-a cercetat amănunțit cadavrul; sosise târziu la spital, era duminică și voia să se întoarcă acasă cât mai iute. Mai ales fiindcă, în fond, așteptau moartea lui Clark de luni de zile, li se părea mult mai ciudat că mai era încă în viață. Așa că a avut încredere în notița infirmierei, a

transcris în act ora și cauza morții așa cum apăreau pe etichetă și a aprobat să fie trimis la morgă. Acum aștept rezultatele autopsiei. Tocmai am văzut hârtia de jos. Presupun că nu ne puteam aștepta să scrie de mână, acum că ne știe pe urmele lui. Dar, cu siguranță, asta face totul și mai dificil. După font, aș zice că a tăiat litere din Oxford Times, poate că din articolele scrise despre Mrs. Eagleton. Dar peștele e desenat de mână. Petersen s-a întors spre Seldom. Ce senzație ați avut când v-ați uitat la hârtie? Ați spune că-i vorba de aceeași persoană?

— De unde să stim? s-a întrebat Seldom. Hârtia pare de același tip, iar așezarea și dimensiunile desenului sunt și ele similare. Cerneală neagră în ambele cazuri... în principiu, aș zice că da. Dar mai trebuie să știți ceva. Eu mă duc aproape în fiecare după-amiază la Radcliffe, în vizită la un pacient de la etajul al doilea, Frank Kalman. Clark era pacientul din patul vecin cu al lui Frank. Și, de asemenea, în general, nu vin imediat după aceea la Institut, dar azi-dimineață trebuia să fiu aici. Aș spune că e cineva care îmi urmărește pașii îndeaproape și știe destule despre mine.

— De fapt, a zis Petersen, scoțând un carnețel, eram la curent cu vizitele dumneavoastră la Radcliffe; știți doar, a spus parcă scuzându-se, a trebuit să întrebăm câte ceva despre amândoi. Să vedem. In general, vă faceți vizitele în jurul orei două după-amiaza, dar duminică ați ajuns după patru... Ce s-a întâmplat?

— Eram invitat pentru lunch la Abingdon, a răspuns Seldom. Am pierdut autobuzul de unu și jumătate. In după-amiezile de duminică sunt doar două, așa că a trebuit să aștept în stație până la trei.

Seldom s-a căutat prin buzunare și i-a întins rece lui Petersen un ticket de autobuz.

— O, nu, nu-i nevoie, a zis inspectorul oarecum rușinat. Mă întrebam doar...

— Da, și eu m-am gândit, a spus Seldom. Sunt, în general, primul și singurul care intră în acel salon în decursul orelor de vizită. Dacă m-as fi dus la ora mea obișnuită, aș fi stat tot timpul lângă cadavrul lui Clark, presupun că asta și urmărea. Ca eu să fiu acolo când avea să se constate moartea, în timpul rondului. Dar, încă o dată, lucrurile n-au ieșit cum a vrut. Într-un anume sens, a fost prea subtil: infirmiera n-a observat înțepătura de pe braț și a crezut că era moarte naturală. Apoi, eu am ajuns mult mai târziu și nici măcar n-am observat că în pat era alt pacient. Pentru mine, a fost o zi de vizită întru totul normală.

— Dar, poate că voia într-adevăr ca asasinatul să treacă la început drept moarte naturală, am remarcat. Poate că a pregătit scena pentru ca trupul să fie ridicat în fața ochilor tăi, ca în cazul unei morți de rutină. Vreau să spun astfel încât crima să fie imperceptibilă și pentru tine. Sunt de părere, i-am spus lui Seldom, că ar trebui să-i povestești inspectorului ce crezi despre toate astea, ce mi-ai spus mie mai înainte.

— Dar încă nu putem fi siguri, a replicat Seldom, pe un ton de protest intelectual, nu putem face inducția cu doar două cazuri.

— Oricum și orice-ar fi, a spus Petersen, mi-ar plăcea să ascult.

Seldom a părut să șovăie un moment.

— In ambele cazuri, a spus în cele din urmă cu prudență, ca și cum nu voia să treacă dincolo de fapte, crimele au fost cât se poate de ușoare, dacă vorba are vreun sens. S-ar părea că nu morțile în sine sunt importante. Crimele sunt aproape simbolice. Cred că asasinul nu-i cu adevărat interesat să omoare, ci vrea să semnaleze ceva. Cu

siguranță ceva în legătură cu seria figurilor pe care le desenează în mesaje, serie care începe cu un cerc și un pește. Crimele sunt doar modul de a atrage atenția asupra seriei, iar ucigașul își alege victimele din vecinătatea mea, doar ca să mă implice. Cred că, în fond, e o problemă pur intelectuală, dar el se va opri doar dacă, într-un fel sau altul, izbutim să descoperim sensul seriei, adică, dacă putem să prezicem simbolul ori crima care urmează.

— După-amiază am să cer un profil psihiatric, deși nu cred că ne-ar putea spune prea mult. Oricum, poate că-mi puteți răspunde acum la întrebarea pe care am pus-o înainte. Credeți că-i vorba de un matematician?

— Înclin să spun că nu, a zis Seldom, precaut. Cel puțin, nu unul profesionist. Aș spune că-i cineva care crede că matematicienii sunt un soi de paradigmă a inteligenței, și de aceea încearcă să-și măsoare puterile direct cu ei. Un fel de megaloman intelectual. Nu cred că a ales întâmplător ușa de la intrarea în Institut pentru al doilea mesaj. Presupun că el conține un al doilea mesaj, abscons pentru mine: dacă n-accept provocarea, alt matematician va ridica mănușa. Dacă e să facem ipoteze, aș spune că a fost cândva trântit pe nedrept la un examen de matematică ori a pierdut o șansă importantă în viață, din pricina unui test de inteligență de soiul celor închipuite de Frank. Poate că a fost exclus din ceea ce consideră că-i regatul inteligenței ori îi admiră și-i urăște totodată pe matematicieni. E posibil să fi conceput seria ca să se răzbune pe examinatori. Într-un fel, acum e chiar el examinatorul.

— Ar putea fi un student pe care l-ați trântit? a vrut să știe Petersen.

Seldom a surâs ușor.

— De multă vreme nu mai trântesc pe nimeni. N-am decât doctoranzi; toti sunt excelenți. As înclina să cred că

n-a studiat matematica într-o instituție, dar a citit capitolul pe care îl dedic în cartea mea crimelor în serie și, din nefericire, consideră că sunt persoana pe care trebuie s-o provoace.

— Bine, a spus Petersen; pot cere, ca un prim pas, să mi se trimită lista cărților dumneavoastră cumpărate cu cărți de credit din librăriile din oraș.

— Nu cred că asta vă va ajuta prea mult, a replicat Seldom. În perioada lansării, editorii mei au obținut publicarea, în avanpremieră în Oxford Times, tocmai a capitolului dedicat crimelor în serie. Mulți au crezut că era o nouă formă de roman polițist. De aceea s-a și epuizat atât de repede prima ediție.

Petersen s-a ridicat, cam descurajat și a studiat o clipă figurile de pe tablă.

— Credeți că-mi puteți spune acum mai mult despre ele?

— Al doilea simbol al unei serii oferă, în general, pista spre modul în care trebuie citită întreaga succesiune: ori ca o reprezentare de obiecte sau fapte dintr-o posibilă lume reală, adică, simboluri în sensul cel mai uzual, ori, fără nici o conotație semantică, strict în plan sintactic, ca figuri de tip geometric. Al doilea simbol de aici e tot viclean, pentru că peștele e desenat atât de schematic, încât admite ambele lecturi. Poziția verticală e interesantă. Ar putea fi o serie de figuri simetrice față de o axă verticală. Dacă trebuie să-l interpretăm cu adevărat ca pe-un pește, există, firește, multe alte posibilități.

— Acvariul, am spus și, când Petersen s-a întors spre mine, ușor surprins, Seldom a încuviințat în tăcere.

— Da, asta am crezut la început. Așa i se spune etajului unde stătea Clark la Radcliffe, l-a lămurit el. Dar asta ar spune direct că-i cineva din spital, și nu cred că a ales un simbol care să-l incrimineze atât de evident. In plus, ce

legătură ar avea cercul cu Mrs. Eagleton? Seldom s-a plimbat o clipă cu capul plecat. Mai e ceva interesant, a adăugat, și care figurează implicit în mesaje, faptul că ucigașul presupune că matematicienii pot găsi soluția.

Adică, simbolurile trebuie să conțină ceva corespunzător clasei de probleme ori de intuiții care au legătură cu gândirea unui matematician.

— V-ați putea deja aventura să spuneți care ar fi al treilea simbol? a întrebat Petersen.

— Am o primă idee, a spus Seldom; dar văd și alte posibilități diferite de a continua, să spunem raționale. Tocmai de aceea, la teste se dau cel puțin trei simboluri, înainte de a întreba despre următorul. Două simboluri admit deja prea multe ambiguități. Aș prefera să dispun de timp, ca să mă mai gândesc un pic. N-aș vrea să greșesc. Ucigașul e acum examinator și ne-ar marca eroarea cu alt asasinat.

— Credeți într-adevăr că se va opri, dacă dăm de soluție? a întrebat Petersen, sceptic.

Dar nu exista nimic asemănător soluției. Asta ne și îngrijora cel mai mult. Am înțeles imediat de ce voise Seldom să-l cunosc pe Frank Kalman și să aflu a doua dimensiune a chestiunii care îl preocupa. M-am întrebat cum i-ar putea el vorbi lui Petersen de inteligențele săltărețe, Wittgenstein, paradoxurile regulilor de limitare și deplasările clopotelor normale. Dar Seldom a avut nevoie doar de o frază:

— Se va opri, a rostit lent, dacă soluția e cea la care se gândește el.

▫ CAPITOLUL 12 ▫

Petersen s-a ridicat de pe scaun și a dat o raită prin încăpere, cu mâinile la spate. Și-a luat sacoul, pe care îl

pusese pe marginea mesei de scris, și-a mai pironit o dată ochii pe tablă și a șters cercul cu dosul mâinii.

— Țineți minte: pe cât cu putință, vom păstra secretul primului simbol, n-aș vrea să tentez un copycat. Credeți că matematicienii de jos l-ar putea ghici, acum că-l cunosc pe al doilea?

— Nu, nu cred, a zis Seldom, și, în plus, nici nu-i prea clar dacă sunt suficient de interesați de el, ca să încerce. Pentru un matematician, singura problemă importantă e cea din mâinile lui: ar putea fi nevoie de mai mult de două asasinate ca să li se distragă atenția de la ea.

— Acesta e și cazul dumneavoastră? Petersen îl țintuia acum cu privirea pe Seldom; întrebarea conținea un reproș rece. Ca să fiu sincer, sunt cam... decepționat, a zis, alegându-și vorbele cu aparentă grijă. Firește, nu așteptam să-mi dați chiar azi răspunsul definitiv, dar vreo patru sau cinci alternative posibile, ipoteze pe care le-am fi putut rafina ori respinge, da. Oare nu așa lucrează matematicienii? Dar poate că cele două crime nu vă interesează prea mult nici pe dumneavoastră.

— Așa cum am spus, am deja o primă idee, a zis Seldon, înfruntând cu ochii lui mici și transparenți privirile inspectorului, și promit să mă dedic total ei. Vreau doar să fiu sigur că nu greșesc.

— N-aș vrea să așteptați viitoarea moarte, ca să vă convingeți, a spus Petersen, adăugând, de parcă, în pofida lui, se vedea obligat să facă pace: Dar, dacă vreți să colaborați într-adevăr, v-aș ruga să veniți mâine după orele șase la mine la birou: până atunci vom avea profilul psihiatric, mi-ar plăcea să vi-l citesc, poate vă va aminti de cineva. Puteți veni și dumneavoastră, mi-a zis, întinzându-ne mâna la repezeală.

Când a ieșit, s-a lăsat o lungă tăcere. Seldom s-a dus la fereastră și a început să-și răsucească o țigară.

— Pot să te întreb ceva? am spus precaut, în cele din urmă.

Îmi dădeam seama că era cu putință ca nici mie să nu-mi spună totul, dar am hotărât că merita să încerc.

— Ideea, ipoteza ta se referă la viitorul simbol, ori la viitoarea crimă?

— Cred că am o idee despre cum continuă seria... despre viitorul simbol, a spus Seldom încetișor, o idee care nu-mi îngăduie, totuși, să fac deducții despre următorul asasinat.

— Nu crezi și că simbolul l-ar putea ajuta mult pe Petersen? Există vreun alt motiv pentru care n-ai vrut să-i vorbești de el?

— Hai, să coborâm în parc, a zis, mai sunt câteva minute până la conferința doctorandului meu, vreau să fumez o țigară.

La intrare mai erau încă doi polițiști, care se ocupau de urmele de pe sticlă și a trebuit să ieșim pe o ușă din spate. In drum, ne-am încrucișat cu Podorov, care m-a salutat pe jumătate și l-a pironit cu privirea pe Seldom, de parcă nădăjduia în van ca profesorul să-l recunoască. Am trecut pe lângă laboratorul de fizică și am intrat în Parcul Universitar pe o alee cu pietriș. Seldom fuma tăcut și o clipă am crezut că n-avea să mai vorbească.

— De ce te-ai făcut matematician? m-a întrebat pe neașteptate.

— Nu știu, am răspuns. Poate am greșit, întotdeauna am crezut că trebuia să urmez studii umaniste. Presupun că m-a atras clasa de adevăr pe care o presupun teoremele: atemporală, nemuritoare, care își ajunge sieși și e totodată absolut democratică. Dar pe tine ce te-a determinat?

— Faptul că matematica e inofensivă, a spus. Că-i o lume fără contact cu realitatea. Când eram foarte mic, am pățit lucruri foarte înspăimântătoare, să știi, apoi, de-a lungul vieții, am avut semnale... semnale intermitente, dar prea mult repetate și prea teribile, ca să nu li se dea atenție.

— Semnale? Ce fel de semnale?

— Să spunem... lanțul de efecte pe care îl provoca cea mai mică acțiune de-a mea în lumea reală. Erau probabil coincidențe, probabil doar coincidențe nefericite, dar au fost suficient de grave, ca să mă paralizeze aproape total. Ultimul semnal a fost accidentul în care mi-au murit cei mai buni prieteni și soția. E greu s-o spun fără să sune absurd, dar, încă din fragedă pruncie, am observat că ipotezele mele cu privire la lumea reală se împlineau, se împlineau mereu, dar pe căi ciudate, în chipurile cele mai oribile, avertizându-mă că trebuie să mă depărtez de lumea tuturor. In adolescență, eram de-a dreptul înspăimântat. Atunci am dat de matematică. Pentru întâia oară m-am simțit pe teren sigur. Pentru întâia oară am putut să urmăresc o ipoteză, cu oricâtă înverșunare voiam, și, când ștergeam tabla ori când renunțam la o pagină greșită, am putut s-o iau pur și simplu de la zero, fără consecințe surprinzătoare. Există într-adevăr o analogie teoretică între cele două domenii: cum a spus Petersen, amândoi facem ipoteze. Dar, când le faci despre lumea reală, introduci, fără să-l poți evita, un element cu acțiune ireversibilă, care are întotdeauna consecințe. Când privești într-o direcție, nu te mai uiți în celelalte, când urmărești un drum posibil, îl urmărești în timp real, iar apoi poate fi prea târziu să mai încerci oricare altul. Cel mai tare mă tem nu, cum i-am spus lui Petersen, că aș putea greși, ci de ce mi s-a întâmplat toată viața: de faptul că ceea ce gândesc ar putea fi, în cele din urmă, adevărat, dar în chipul cel mai monstruos.

— Dar tăcerea, refuzul de a dezvălui simbolul, nu-i, prin omisiune, o formă de acțiune în sine, care poate avea și ea consecințe incalculabile?

— Poate că da, dar acum prefer să-mi asum riscul. Nu m-a entuziasmat, ca pe tine, jocul de-a detectivii. Iar, dacă matematica e democratică, atunci continuarea e sub ochii tuturor, iar tu, chiar Petersen, dispuneți de toate elementele ca să dați de ea.

— Nu, nu, am protestat: am vrut să spun că există în matematică un moment democratic, când demonstrația este expusă rând cu rând. Oricine poate urma drumul după ce a fost marcat. Dar există, firește, un moment de anterioară iluminare: ceea ce ai numit săritura calului... și doar puțini, uneori doar unul pe secol, izbutesc să distingă pasul corect în beznă.

— Bună încercare, a zis Seldom, „unul pe secol” sună de-a dreptul dramatic. Oricum, continuarea la care mă gândesc e foarte simplă, nu necesită cu adevărat nici o cunoștință de matematică. Dar pare mult mai greu de stabilit relația dintre simboluri și crime. Poate că nu-i rea ideea de a avea elementele unui profil psihiatric. Ei bine, a spus, consultându-si ceasul, ar trebui să mă întorc la Intitut.

I-am zis că aveam să mă mai plimb puțin prin parc și mi-a întins cartea de vizită pe care i-o dăduse Petersen.

— Ai aici adresa Departamentului de poliție: e în fața magazinului Alice in Wonderland, ne-am putea întâlni acolo la șase, dacă vrei.

Mi-am continuat drumul pe cărare și m-am oprit la o cotitură, sub umbra copacilor, contemplând taina indescifrabilă a unei partide de crocket. In câteva minute, mi s-a părut că priveam doar pregătiri anterioare jocului ori încercări eșuate de a începe. La un moment dat, am auzit aplauzele entuziaste ale unor doamne cu pălării mari,

care beau punch stând jos într-un colț al terenului. Evident, pierdusem o importantă fază a jocului, poate că acesta atinsese punctul culminant chiar atunci, sub ochii mei, fără să-i pot distinge decât exasperanta imobilitate. Am traversat un podeț, acolo unde parcul își pierdea o parte din luxurianță, și am mers în lungul râului, prin niște pășuni îngălbenite. Din când în când, treceau pe lângă mine bărcuțe cu perechi care făceau punting. O idee nu-mi dădea pace, ca zumzetul unei gâze nevăzute, o intuiție pe punctul de a se exprima, și am simțit o clipă că, de-aș fi fost la locul potrivit, poate că aș fi știut de unde s-o apuc. Așa cum mi se întâmpla în matematică, nu știam dacă trebuia să persist și să mă străduiesc s-o prind, ori s-o uit cu totul, întorcându-i intenționat spatele și sperând că o să iasă la iveală singură. În liniștea peisajului, în tihnitul clipocit al apei lovite cu ramele, în surâsurile politicoase ale studenților din bărcile care treceau, ceva părea să-mi slăbească pânda. Îmi dădeam seama, în orice caz, că nu aici avea să mi se dezvăluie cheia misterului morților și a ucigașilor.

M-am întors la birou, pe scurtătura dintre copaci. Colegul meu rus ieșise să mănânce și m-am hotărât s-o sun pe Lorna. Vocea ei a ajuns până la mine cu o vibrație aţâţată și veselă. Da, avea noutăți, dar mai înainte voia să le audă pe ale mele. Nu, Seldom nu-i spusese decât că apăruse un mesaj ciudat lipit pe un geam. A trebuit să-i istorisesc cum găsisem hârtia, să-i descriu simbolul și să-i reproduc ce-mi aminteam din discuția cu Petersen. Lorna mi-a pus felurite alte întrebări înainte de a se hotărî să-mi povestească partea ei. Nu duseseră cadavrul la morga Poliției, fiindcă legistul Poliției preferase să facă autopsia chiar acolo, împreună cu unul dintre medicii spitalului. Ea îl făcuse pe medic să-i povestească câte ceva la prânz. „A fost greu?” am întrebat gelos. Lorna a râs. Ei bine, o mai

invitase de câteva ori mai înainte la masa lui și de astă dată acceptase.

— Erau amândoi destul de deconcertați, a mai zis. Orice i-ar fi injectat, n-a lăsat nici o urmă. N-au găsit absolut nimic, mi-a spus că și el ar fi putut semna fără rezerve un certificat de moarte naturală. Ei bine, mai poate fi o explicație: există o substanță destul de nouă, care se extrage dintr-o ciupercă mexicană, Amanita muscaria, și n-au putut încă descoperi cu ce reactivi s-o detecteze. Au prezentat-o anul trecut la un congres de medicină cu circuit închis de la Boston. Cel mai curios și mai interesant e că drogul e un soi de secret al legiștilor, se pare că au jurat să nu-i dea în vileag nici chiar numele. Așa ceva n-ar sugera că asasinul ar trebui căutat printre medicii legiștii?

— Sau printre infirmierele care iau masa de prânz cu ei, am spus; printre secretarele care se îngrijesc de actele congresului, chimiștii și biologii care au identificat substanța și, e posibil, printre polițiști... presupun că lor le-au spus.

— Oricum, a zis Lorna cam ofensată, căutarea se reduce foarte mult: nu-i ceva ce se găsește în orice trusă medicală de prim-ajutor.

— Da, asta-i adevărat, am spus conciliant. Cinăm împreună diseară?

— Astă-seară am să ies foarte târziu, dar am putea-o face mâine. La sase și jumătate la The Eagle and Child?

Mi-am amintit de întâlnirea cu Petersen.

— S-ar putea la opt? încă nu m-am obișnuit să cinez atât de devreme.

Lorna a râs.

— Okey-dokey, să ne conformăm de astă dată cu orarul gaucho.

▫ CAPITOLUL 13 ▫

O polițistă foarte slabă și uscățivă, care dispărea aproape sub uniformă, ne-a dus pe o scară până la biroul lui Petersen. Am intrat într-o încăpere mare, cu pereții de culoarea somonului, care păstra orgolioasa austeritate englezească postbelică, fără să facă vreo concesie nici unui lux. Erau acolo câteva fișiere metalice înalte și un birou din lemn, uimitor de modest. O fereastră semicirculară lăsa vederii un cot al Tamisei, iar, în lumina târzie a verii, studenții culcați pe malul apei, încercând să profite de ultimele raze de soare și de apa nemișcată și aurie, aminteau de tablourile lui Roderick O'Connor pe care le văzusem la Londra, în Galeria Barbican. În camera lui de lucru, trântit pe spătarul fotoliului, Petersen părea mai liniștit, de parcă ceva i-ar fi dispărut din atitudinea vigilentă, ori poate pur și simplu încetase să ne mai considere suspecți și voia să ne arate că putea să-și pună în locul măștii de polițist pe aceea general britanică depoliteness. S-a ridicat și ne-a oferit niște scaune severe cu spătar înalt și tapiseria cam descusută și lustruită de atâta folosire. Când se întorcea la locul lui din spatele mesei de scris, am tras cu ochiul la imaginea lui din rama de argint dintr-un colț: era foarte tânăr, în profil, și ajuta o fetiță să încalece. Din cele povestite de Seldom, m-aș fi așteptat să văd documente, tăieturi din ziare, poate fotografii ale cazurilor pe care le rezolvase agățate pe pereți, dar în biroul perfect anodin era greu de știut dacă Petersen era exemplar de modest, ori mai curând soiul de persoană care preferă să nu se știe nimic despre ea, ca să afle totul despre ceilalți. Si-a scos din buzunarul interior al sacoului o pereche de ochelari pe care i-a șters cu o bucată de flanel, în vreme ce arunca o privire peste niște foi împrăștiate de pe masă.

— Ei bine, a zis, am să vă citesc esențialul din raport. Psihiatrei noastre i se pare că-i vorba de-un bărbat, unul în jur de treizeci și cinci de ani. In raport îi spune „Mr. M”, presupun că de la murderer. Ni se spune că M s-a născut, probabil, într-o familie din pătura de jos a clasei de mijloc, într-un sătuc ori într-o suburbie a unui mare oras. Poate că a fost fiu unic ori, în orice caz, unul care a strălucit de timpuriu într-o activitate intelectuală: șah, matematică, lectură, o activitate neobișnuită în ambianța familială. Părinții i-au confundat precocitatea cu un soi de geniu, ceea ce în copilărie l-a rupt de jocurile și ritualurile copiilor de vârsta lui. E posibil să fi fost ținta bătăii lor de joc, accentuată, poate, de vreo slăbiciune fizică: voce efeminată, ochelari, obezitate... Batjocura l-a făcut cât se poate de retras și i-a stimulat primele fantezii răzbunătoare. În ele, M își închipuia, lucru tipic, că talentul său va triumfa, iar cu succesul îi putea zdrobi pe cei care îl umileau. Dar sosește, în cele din urmă, momentul încercării, cel pe care l-a așteptat atâția ani în șir. Un concurs deosebit de important la școală ori, poate, examenul de admitere în universitate, la materia la care a strălucit. E marea lui șansă, posibilitatea de a ieși din sat și de a sări drept într-o a doua viață, pentru care s-a pregătit în tăcere, obsesiv, de-a lungul întregii adolescente. Din nefericire, ceva iese prost, examinatorii comit cine știe ce nedreptate, iar M trebuie să se întoarcă acasă învins. Faptul provoacă prima fisură, așa-numitul sindrom Ambere, după numele scriitorului la care s-a studiat pentru întâia oară acest soi de obsesie. Petersen a deschis un sertar și a pus pe birou un dicționar gros de psihiatrie din care a scos o foaie de hârtie:

— Mi s-a părut interesant acest prim caz. Să vedem: Jules Ambere e un scriitor francez obscur și foarte sărac, care trimite în 1927 manuscrisul primului său roman

editurii G..., pe atunci cea mai importantă din Franța. Lucrase ani în șir la el, corectându-l cu fanatism obsesiv. Trec sase luni și primește o scrisoare, fără nici o îndoială cordială, semnată de o editoare, o scrisoare pe care o păstrează până în ultimul moment. În scrisoare, editoarea își manifestă admirația pentru romanul lui și îi propune să vină la Paris, pentru a discuta termenii contractului. Ambere își amanetează puținele obiecte de valoare ca să-și plătească voiajul, dar, în timpul întrevederii, ceva iese prost. Îl duc să ia masa la un restaurant exclusivist, unde hainele lui distonează, manierele lui sunt nepotrivite, iar el înghite un solz de pește. Nimic foarte grav, dar contractul nu se semnează, iar Ambere se întoarce umilit la el în sat. Ține tot timpul scrisoarea în buzunar și, luni la rând, le repetă fără răgaz prietenilor mica lui istorie. A doua caracteristică recurentă e perioada de incubație și de fixație, care poate dura mai mulți ani. Alti autori o numesc sindromul „șansei ratate", ca să accentueze acest element: injustiția se produce într-o circumstanță decisivă, un punct de cotitură care ar fi putut schimba drastic viața persoanei în cauză. În decursul perioadei de incubație, aceasta revine obsesiv asupra momentului unic, fără să mai izbutească să-si reia viata anterioară, ori se readaptează doar exterior, și începe să conceapă fantezii furios asasine. Perioada de incubație se încheie când apare ceea ce literatura psihiatrică numește „a doua șansă", conjuncția circumstanțelor care recreează parțial momentul ori dau iluzia unei asemănări suficiente. Mulți autori stabilesc aici o analogie cu povestea duhului din sticlă din O mie și una de nopți. În cazul lui Ambere a doua șansă e deosebit de clară, dar în general modelul poate fi mai vag. Treisprezece ani după refuz, în timpul unei mutări, o redactoare recent angajată la editura G... dă din întâmplare de manuscris, iar scriitorul e chemat a doua oară la Paris. De astă dată,

Ambere se îmbracă impecabil, își controlează minuțios manierele în timpul mesei, conversează perfect casual și cosmopolit, iar la desert o strangulează pe femeie chiar pe deasupra mesei, înainte să poată interveni chelnerii.

Petersen a ridicat dintr-o sprânceană și a pus foaia de-o parte; a aruncat tăcut o privire foii următoare, înainte de a o da și pe ea deoparte, și a parcurs la iuțeală primele paragrafe ale celei de-a treia.

— Abia aici revine raportul la ce ne interesează. Psihiatra ne asigură că nu-i vorba de un psihopat. Comportamentul psihopatului se caracterizează prin lipsa remușcărilor și exacerbarea progresivă a cruzimii, care e legată de un element de nostalgie: căutarea unui fapt care îl poate emoționa. In cazul nostru, până acum se manifestă, din contră, o oarecare delicatețe, grija de a face cât mai puțin rău cu putință... Ca și dumneavoastră, a spus, ridicând o clipă privirile spre Seldom, doctoriței i se pare că acest amănunt e deosebit de fascinant. După părerea ei, tocmai capitolul pe care l-ați consacrat în cartea dumneavoastră crimelor în serie a creat pentru M „a doua șansă". El se întoarce la viată. Și caută totodată răzbunarea și admirația, J t j î 7 admirația grupului din care a râvnit mereu să facă parte și din care a fost pe nedrept exclus. Aici, cel puțin, psihiatra riscă o interpretare posibilă a semnelor. In atacurile lui megalomane, M vrea să pună iar un nume lucrurilor. Își perfecționează la nesfârșit creația: simbolurile reflectă, ca la Eccleziast, etapele unei evoluții. Viitorul simbol, sugerează ea, ar putea fi o pasăre.

Petersen a regrupat foile și s-a uitat la Seldom.

— Coincid toate acestea cu ceea ce credeați?

— Nu în ceea ce privește simbolul. Eu încă mai cred că, dacă mesajele sunt adresate matematicienilor, cheia trebuie să fie și ea matematică, într-un anume sens. Există, oare, în

raport vreo explicație privitoare la faptul că morțile au caracteristica de a fi „ușoare”?

— Da, a zis Petersen, dând înapoi paginile peste care sărise, dar îmi pare rău: psihiatra consideră că crimele sunt o formă de curtenie față de dumneavoastră. La M se amestecă dorința generică de răzbunare cu cea, mult mai intensă, de a aparține lumii pe care o reprezentați, de a fi obiectul admirației, chiar dacă înspăimântată, tocmai celor care l-au respins. De aceea, alege acum o formă de a ucide pe care – presupune – un matematician ar aproba-o, cu o minimă cantitate de elemente, aseptică, lipsită de cruzime, aproape abstractă. In felul lui, M încearcă, la fel ca într-o primă etapă a iubirii, să vi se facă plăcut; crimele sunt și ofrande. Psihiatra înclină să creadă că M e un homosexual frustrat, care trăiește singur, dar nu exclude posibilitatea să se fi căsătorit și să mai aibă și acum o viată de s) î familie convențională, care să-i mascheze activitățile secrete. Adaugă că acestei prime etape de seducție îi poate urma, dacă nu primește semnalul nici unui răspuns, o a doua etapă, colerică, cu crime mai sângeroase ori îndreptate împotriva unor persoane mult mai apropiate de dumneavoastră.

— Păi, fata pare să-l cunoască aproape personal, nu-i mai lipsește decât să spună dacă are o aluniță pe axila stângă, a exclamat Seldom și n-am putut distinge dacă în tonul lui era doar ironie ori și o urmă de iritatie reținută.

M-am întrebat dacă nu cumva îl șocase aluzia la homosexualitate. Mă tem că noi, matematicienii, nu putem face decât ipoteze mult mai modeste. Dar m-am gândit și la ce mi-a spus și că, poate, trebuie să-l las să-mi afle ideea... Și-a căutat carnețelul în buzunar, a luat de pe masa de scris un stilou și a mâzgălit două linii, pe care n-am izbutit să le văd. A smuls foaia, a îndoit-o o singură dată și i-a întins-o lui Petersen:

— Acum aveți două posibile continuări ale seriei. Felul în care a îndoit hârtia când i-a dat-o a fost oarecum confidențial și, aparent, Petersen a observat. A desfăcut-o și a tăcut o clipă, fără să întrebe nimic, înainte de a o pune, pliată, într-un sertar al mesei de scris. Fie că în micul duel dintre ei doi, Petersen se mulțumea acum doar să-i smulgă simbolul și nu voia să-i mai pună lui Seldom și alte întrebări, fie că, mai simplu, prefera, poate, să stea de vorbă mai târziu cu el, între patru ochi. Mi-a trecut prin minte că ar fi trebuit să plec și să-i las singuri, dar chiar atunci Petersen s-a ridicat să ne conducă, cu un surâs neașteptat de cordial.

— Ați primit rezultatele celei de-a doua autopsii? a întrebat Seldom, pe când ne îndreptam spre ușă.

— Și ăsta-i un mic mister interesant, a comentat Petersen; la început, legiștii au fost deconcertați: n-au găsit în trup urme ale nici unei substanțe cunoscute și chiar s-au gândit că putea fi un drog nedetectabil foarte recent, de care n-auzisem niciodată. Dar cred că cel puțin pe asta am rezolvat-o, a adăugat, și pentru prima oară i-am citit în ochi ceva asemănător orgoliului: poate că ucigașul se crede foarte inteligent, dar și noi gândim un pic din când în când.

▫ CAPITOLUL 14 ▫

Am ieșit tăcuți din Departamentul de poliție și ne-am întors pe jos, pe St. Aldates, până la Carfax Tower, fără să schimbăm nici o vorbă.

— Trebuie să cumpăr tutun, și-a amintit Seldom, nu vrei să vii cu mine la Covered Market?

Am încuviințat din cap și am dat colțul pe High Street, fără să mai deschid gura. Seldom a zâmbit în sinea lui.

— Ești supărat, pentru că nu ți-am arătat simbolul. Dar crede-mă că am un motiv.

— Alt motiv decât cel de care mi-ai vorbit ieri în parc? Acum, că i l-ai arătat deja lui Petersen nu văd de ce-ar putea fi rău să-l știu și eu.

— Ar putea fi... alte consecințe, a răspuns Seldom, dar motivul nu-i chiar ăsta. Vreau să nu apară interferențe între ipotezele mele și ale tale. Așa fac și cu doctoranzii: încerc să nu le-o iau înainte cu propriile-mi raționamente. În gândirea unui matematician, cel mai important e momentul solitar al primei intuiții. Chiar de nu mă crezi, am mai multă încredere în tine decât în mine în ceea ce privește găsirea ideii corecte: tu ai fost aici la început, iar începutul, după cum spunea Aristotel, e jumătate din orice. Sunt sigur că ai observat ceva, deși încă nu știu ce, și, mai ales, nu ești englez. Matricea e în prima crimă, cercul e ca zero printre numerele naturale, un simbol de maximă indeterminare, da, dar care, în același timp, determină totul.

Intrasem în piață, iar Seldom a zăbovit, alegându-și amestecul de tutun la dugheana unei indience. Femeia, care se ridicase de pe taburet ca să-l servească, purta o rochie lungă, învăluitoare, din mătase, și un semn pe frunte, de un verde-smarald. Din urechea stângă îi atârna un cercel din

argint, ca un cerc. Dar, privind-o mai atent, am văzut că era un șarpe încovrigat. Mi-am amintit brusc de spusele lui Seldom despre uroborosul gnosticilor și nu m-am putut abține să n-o întreb ce simboliza.

— Shunyata, mi-a zis, atingând ușor capul șarpelui: vidul și totalitatea. Vidul din fiecare lucru separat și totalitatea din care face parte. Greu, greu de înțeles. Realitatea absolută, dincolo de negații. Veșnicia, care n-are nici început, nici sfârșit... reincarnarea.

A cântărit grijulie într-o balanță fărâmele de tutun și a mai schimbat vreo două vorbe cu Seldom, dându-i restul. Am ieșit din labirintul de prăvălioare, iar în portalul de la stradă am dat de Beth în picioare, lângă o măsuță a orchestrei de la Sheldonian, distribuind fluturași de reclamă. Organizau un spectacol de binefacere, iar muzicienii din orchestră, ne-a povestit, vindeau biletele cu schimbul.

— Concertul din 1884, cu tunuri autentice si focuri de artificii de la Blenheim Palace, a zis. Mă tem că nu vei putea pleca de la Oxford fără să mergi, măcar o dată, la un concert cu focuri de artificii. Lasă-mă să te invit, și a scos din buzunar banii pentru două bilete.

Nu mai vorbisem cu Beth de când fusesem la Londra, și, în vreme ce căuta biletele și scria numerele locurilor, mi s-a părut că-mi ocolea privirile. In orice caz, întâlnirea părea s-o stânjenească.

— Până la urmă, te voi vedea cântând? am întrebat-o.

— Cred că va fi ultimul meu concert, și ochii i s-au întâlnit o clipă cu ai lui Seldom, ca și cum nu mai spusese asta încă nimănui și nu era foarte sigură de aprobarea lui: mă căsătoresc la sfârșitul lunii și am să cer o întrerupere... nu cred că după aceea voi mai continua să cânt.

— E păcat, a comentat Seldom.

— Că n-am să mai cânt, ori că mă mărit? a întrebat Beth și a râs fără urmă de veselie de propria-i glumă.

— Amândouă! am zis.

Au râs deschis, de parcă fraza le-ar fi adus o neașteptată ușurare și, văzându-i râzând astfel, mi-am amintit cum îmi spusese Seldom că nu-s englez. Chiar și în râsul lor spontan era ceva reținut, ca și cum își luau o libertate neobișnuită, de care nu trebuiau să abuzeze si, chiar dacă Seldom j 7 ar fi putut protesta, spunând că era scoțian, aveau în gesturi, ori mai curând în atenta economie de gesturi, un neîndoios aer comun.

Am ieșit pe Cornmarket Street și, pe un avizier comunal, i-am arătat lui Seldom un anunț pe care îl mai văzusem și la intrarea în Biblioteca Bodleiană: era anunțul unei mese rotunde cu participarea inspectorului Petersen și a unui autor local de romane polițiste: Există crima perfectă? Titlul discuției l-a făcut pe Seldom să se oprească o clipă.

— Crezi că-i o momeală a lui Petersen? m-a întrebat. La așa ceva nu mă gândisem.

— Nu, discuția e anunțată de aproape o lună. Și presupun că, dacă voia să-i întindă criminalului o capcană, te invita și pe tine.

— Crime perfecte... Am citit o carte cu acest titlu, când încercam să stabilesc analogii între logică și investigarea unei crime. Trecea în revistă zeci de cazuri nerezolvate. Cel mai interesant pentru căutările mele era al unui. Medic, Howard Green, care a ajuns la enunțarea problemei în forma pe care o consider cea mai precisă. Voia să-și omoare soția și a scris un jurnal minuțios, într-adevăr științific, despre toate posibilele ramificații contrare. Nu-i greu, conchidea, să omori astfel încât poliția să nu poată învinovăți categoric pe nimeni. Propunea paisprezece forme

diferite, unele dintre ele de-a dreptul ingenioase. Dar, adăuga, era mult mai greu să scapi sigur și definitiv de orice suspiciune. Susținea că pentru ucigaș adevărata primejdie nu era cercetarea faptelor din urmă, în care dovezile se puteau întotdeauna șterge ori încurca, prin pregătirea adecvată a crimei, ci capcanele succesive care i se puteau întinde de aici înainte.

Adevărul, arăta în termeni aproape matematici, e cât se poate de unic: orice fugă de adevăr poate fi întotdeauna combătută. Dar el avea să știe la fiecare interogatoriu ce a făcut, și fiecare alibi ales conținea inevitabil un element de falsitate care, cu destulă răbdare, putea fi dezvăluit. Niciuna dintre alternativele pe care le analizează nu-l convinge totuși: să pună pe altul s-o omoare, să simuleze o sinucidere ori un accident etc. Și ajunge la concluzia că trebuie să ofere poliției alt vinovat, unul evident și imediat, ca să se pună capăt anchetei. Crima perfectă, scrie, nu-i cea care rămâne nerezolvată, ci aceea în care, la sfârșitul cercetării, vina cade pe altcineva.

— Și, până la urmă, o omoară?

— O, nu, ea îl omoară pe el. Intr-o noapte, descoperă jurnalul, se bat îngrozitor, ea se apără cu un cuțit de bucătărie si-l rănește de moarte. Cel puțin, asta povestește la tribunal. Jurații, înspăimântați de lectura jurnalului și de fotografiile hematoamelor de pe chipul ei, hotărăsc că femeia a comis o crimă în legitimă apărare și o declară nevinovată. De fapt crima figurează în carte din pricina ei: la mulți ani după ce murise, niște tineri care studiau grafologia au demonstrat că scrisul din caietul doctorului Green era o imitație aproape perfectă, dar, cu siguranță, nu-i aparținea. Și au mai descoperit și un mic detaliu fascinant: bărbatul cu care ea s-a căsătorit discret la puțină vreme după aceea făcea copii după vechi ilustrații și opere de artă. Mi-ar plăcea să știu care din ei doi era, în realitate,

autorul jurnalului: e o imitație magistrală a stilului științific. Au fost incredibil de curajoși, pentru că jurnalul, care a fost citit în cursul procesului, spunea și dezvăluia rând cu rând ce făcuseră. Să minți spunând adevărul, cu toate cărțile pe masă, ca un act de iluzionism cu mâinile goale... Apropo: cunoști un magician argentinian pe care îl cheamă René Lavand? Dacă l-ai văzut o singură dată, nu-l mai poți uita.

Am dat din cap că nu, numele nici măcar nu-mi suna vag.

— Nu?! a întrebat Seldom uimit. Trebuie să-l vezi la treabă. Stiu că vine foarte curând la Oxford, putem să-l vedem împreună. Iți amintești când am vorbit la Merton College, despre estetica raționamentelor în diferite discipline? Logica investigațiilor criminologice a fost, așa cum ți-am spus, primul meu model. Al doilea a fost magia. Dar mă bucur că nu-l știi, a spus entuziasmat ca un copil, așa voi avea ocazia să-i mai văd o dată spectacolul.

Ajunseserăm în fața intrării de la The Eagle and Child. Am zărit-o pe Lorna printr-o fereastră. Stătea cu spatele la noi și învârtea distrată pe masă suportul rotund de carton al unui pahar. Seldom, care își scosese mecanic plicul cu tutun, mi-a urmărit privirea.

— Du-te, te rog, du-te, a spus. Lornei nu-i place să aștepte.

▫ CAPITOLUL 15 ▫

Au trecut aproape două săptămâni și n-am mai aflat nimic nou despre caz. In cursul lor, am pierdut contactul cu Seldom, deși, dintr-un comentariu făcut întâmplător de Emily, am aflat că era la Cambridge și dădea o mână de ajutor la organizarea unui seminar de Teoria numerelor. „Andrew Wiles crede că poate demonstra ultima teoremă a

lui Fermat”, îmi spusese Emily amuzată, ca și cum vorbea de un copil incorigibil, „iar Arthur e unul dintre puținii care îl ia în serios”. Auzeam prima oară în viață numele lui Wiles. Până atunci crezusem că nici un matematician profesionist nu se mai ocupa de ultima teoremă a lui Fermat. După trei sute de ani de lupte și, mai ales, după Kummer, teorema era paradigma a ceea ce matematicienii consideră o problemă inabordabilă. Se știa că soluția era totuși mai presus de toate procedeele cunoscute și că era atât de grea, încât putea distruge cariera și viața oricui îndrăznea s-o înfrunte. Când am vorbit despre ea, Emily a consimțit, de parcă și pentru ea era un mic mister. „Dar”, mi-a spus, „Andrew mi-a fost student și, dacă cineva pe lume o poate rezolva, eu aș paria pe el”.

în acele săptămâni, am hotărât să accept și eu o invitație la o scoală de Teoria modelelor din Leeds, dar, în loc să ascult atent conferințele, de fiece dată mă trezeam trasând pe marginile caietului, ca o invocație în deștert, simbolurile cercului și peștelui. Încercasem să citesc printre rânduri relatările de presă din zilele care au urmat morții lui Clark, dar poate că în urma unei intervenții a lui Petersen, se menționa doar în trecere posibila legătură dintre cele două crime și, cu toate că descria simbolul peștelui, ziarul nu părea să-l înțeleagă și înclina să-l ia drept un soi de semnătură, îi cerusem Lornei să-mi scrie amănunțit orice noutate ar fi aflat, dar foaia scrisă de mână nu era un raport, ci o epistolă de un soi pe care l-aș fi crezut dispărut ori nu l-aș fi asociat cu ea. Lungă, tandră, neașteptată, era o scrisoare de dragoste. Cineva evoca la seminar experimentul camerei chinezești1 și, recitind frazele Lornei, scrise parcă într-un atac pentru care nu voia să se căiască, mă gândeam că problema cea mai chinuitoare a traducerii e să știi i s-au dat, ca și cum ar cunoaște foarte bine limba în care redactează. (N. Tr.)

ce spune, ce vrea să spună cu adevărat celălalt, când strecoară pe sub ușă foaia cu teribila vorbă. I-am transcris în răspuns ruga lui Qais ben-al-Mulawah dintr-un poem pentru Layla:

O, Doamne, fă ca iubirile să ne fie egale, și niciunul să nu fie mai presus ca celălalt. Fă ca dragostele noastre să fie la fel, precum ambii termeni ai unei ecuații.

M-am întors la Oxford în ziua concertului. În caseta de la Institut era un mic plan lăsat de Seldom, cu indicații și alternative pentru a ajunge la Blenheim Palace, și un orar, ca să ne întâlnim. După-amiază, tocmai când terminam să mă îmbrac, am auzit bătăi la ușă. Era Beth, și o clipă am amuțit, neputând decât s-o privesc. Avea o rochie neagră, adânc decoltată, și mănuși care-i acopereau brațele până aproape de coate. Umerii îi erau goi, iar părul, dat pe spate, lăsa liberă linia fermă a bărbiei și gâtul lung și zvelt. Pentru prima oară, era machiată, iar transformarea nu putea fi mai copleșitoare. A zâmbit nervos, sub privirile mele.

— Michael și cu mine ne-am gândit că poate vrei să vii cu noi, cu mașina, dacă nu te deranjează să ajungi ceva mai înainte. Suntem gata de plecare.

Am luat un pulover subțire de lână și am urmat-o pe drumul din marginea grădinii. Îl văzusem doar o dată pe Michael, de departe, de la fereastra odăii mele. Punea violoncelul lui Beth pe bancheta din spate și, când, în sfârșit, a dat să mă salute, i-am văzut chipul vesel și nevinovat, în obraji cu pete roșii de țăran fericit și băutor de bere. Era foarte înalt și solid, dar trăsăturile lui aveau ceva molatic, care mi-a amintit de fraza disprețuitoare a lui Beth. Purta un frac cam mototolit, care de-acum nu se mai putea închide peste burtă. O șuviță lungă și linsă de păr blond îi căzuse pe frunte, dar am observat că mișcarea de a-

l da cu două degete pe spate era un tic pe care îl repeta continuu. Răutăcios, m-am gândit că nu peste multă vreme avea să rămână fără ea.

Mașina a demarat lin și am lăsat în urmă meandrele din close. Lângă răscrucea cu bulevardul, farurile au luminat pe carosabil animalul mort, pe care nimeni nu-l ridicase. Michael a tras brusc de volan, ca să nu-l calce, și a lăsat geamul jos, ca să-i vadă rămășițele pe pata de sânge. Acestea erau total turtite, dar își mai păstrau, monstruos, forma în două dimensiuni.

— E un oposum, i-a spus lui Beth: trebuie să fi căzut din copac.

— E de două zile aici, am zis, a trebuit să trec pe lângă el chiar când l-au călcat. Cred că avea un pui. N-am văzut niciodată un asemenea animal.

Beth a scos capul peste brațul lui Michael și a aruncat iute o privire, fără mare curiozitate.

— E un soi de marsupial, ca un șobolan: cred că există și în America, în mlaștinile din sud. Cu > 7» siguranță că puiul a căzut din marsupiu, iar mama a sărit după el, să-l apere. Oposumul face orice ca să-și salveze puiul, a spus.

— Și n-o să-l ia nimeni? am întrebat.

— Nu. Gunoierii sunt superstițioși. Nimeni nu îndrăznește să atingă un oposum, se crede că aduce moartea. Dar o să-l spulbere puțin câte puțin mașinile.

Michael a accelerat, ca să intre pe bulevard înainte de schimbarea semaforului și, când mașina a luat-o pe drumul normal, s-a întors spre mine, punându-mi aceleași întrebări politicoase dintotdeauna. Mi-am amintit că o scriitoare engleză, probabil Virginia Woolf, scuzase odată formalismele sociale ale Compatrioților ei, lămurind că dialogul inițial și aparent banal despre climă exprimă dorința de a crea un teritoriu comun și o atmosferă plăcută,

înainte de a trece la teme mai importante. Dar începeam deja să mă întreb dacă avea să existe într-adevăr acea a doua etapă, dacă aveam să aflu vreodată care erau temele mai importante. I-am întrebat la un moment dat cum se cunoscuseră. Beth a spus că ședeau alături în orchestră, de parcă așa ceva explica totul, dar, cu cât îi priveam mai mult, aceea părea să fie, într-adevăr, singura explicație. Apropiere, rutină, repetiție, amalgamul cel mai eficace. Nici măcar nu era, cum puteau zice alte femei, „primul care trecuse pe-acolo", ci ceva mai imediat: „cel care stătea cel mai aproape". Firește, ce știam eu? Nu, nu puteam ști, dar bănuiam că singura calitate a lui Michael era că îl alesese mai înainte altă femeie.

Mașina a ieșit pe șoseaua de centură și, în câteva minute, în vreme ce Michael începea să gonească pe autostradă și treceam ca fulgerul pe lângă afișele publicitare, am simțit că reveneam în modernitate. Am cotit spre Woodstock pe o fâșie îngustă de asfalt, cu copaci pe ambele laturi. Crengile se împleteau deasupra, formând un tunel lung, care nu ne îngăduia să vedem decât următoarea curbă. Am traversat sătucul, am mers două sute de metri pe un drum lateral și, trecând pe sub un arc de piatră, am văzut apărând, sub ultimele raze de soare ale amurgului, imensele grădini, lacul și silueta maiestuoasă a palatului, cu sfere aurite pe acoperiș și figuri din marmură ițindu-se de pe balustrade, ca paznicii. Am lăsat mașina în parcarea de la intrare. Beth și Michael și-au luat instrumentele și au traversat grădina până la foișorul unde erau instalate pupitrele pentru partituri și scaunele pentru muzicienii din orchestră. Așezate de o mână iubitoare de detalii, cele încă goale, destinate publicului, formau impecabile semicercuri concentrice. M-am întrebat cât avea să mai dureze micul miracol geometric după sosirea lumii și dacă cineva avea să mai admire acea muncă. In jumătatea de oră care îmi

rămânea, am hotărât să mă plimb prin pădure și pe malul lacului. Se lăsa noaptea. Un bărbat foarte bătrân, cu uniformă cenușie, încerca să adune păunii din grădină și să-i ducă într-un țarc. Am zărit câțiva cai singuri printre copaci. Un îngrijitor cu doi câini mi-a tăiat calea și m-a salutat, scoțându-și pălăria. Când am ajuns în celălalt capăt al lacului, se întunecase de tot. M-am uitat spre palat; ca și cum s-ar fi apăsat pe un buton uriaș, fațada s-a luminat toată, cu strălucirea senină a unei bijuterii antice. Sub lumini, lacul părea să se întindă mult mai departe decât crezusem. Am renunțat să-i mai dau ocol și am hotărât să fac cale întoarsă. Mare parte dintre scaune erau deja ocupate și m-a mirat ce multă lume mai sosea încă în mici caravane parfumate, trăgând de trenele rochiilor lungi. In primele rânduri, l-am zărit pe Seldom făcându-mi semne cu programul ridicat. Era și el surprinzător de elegant, cu smoching și papion negru. Am vorbit o clipă despre seminarul pe care îl organiza la Cambridge, despre secretul din jurul lui Wiles și, foarte pe scurt, despre voiajul meu la Leeds. M-am întors și am văzut doi angajați care se grăbeau să desfacă alte scaune, ca să mai adauge un rând.

— Nu mi-am închipuit că are să vină atâta lume, am spus.

— Da, a răspuns Seldom, aproape tot Oxfordul e aici: uite acolo, și a arătat din priviri câteva scaune mai încolo, spre dreapta.

M-am întors iar, pe ascuns, și l-am zărit pe Petersen cu o femeie foarte tânără, probabil fetița blondă din poză, după douăzeci de ani. Inspectorul ne-a salutat, dând ușor din cap.

— Și mai e cineva de care acum dau peste tot, a spus Seldom: două rânduri mai în spate, bărbatul cu costum cenușiu, care se preface că citește programul. II recunoști

fără uniformă? E locotenentul Sacks. Petersen pare să creadă că ucigașul poate încerca o apropiere mai directă data următoare.

— Deci, ai vorbit iar cu el? ara întrebat.

— Doar la telefon. M-a rugat să scriu, în termenii cei mai simpli cu putință, posibilele justificări ale celui de-al treilea simbol, legea formării seriei, așa cum mi-o îmaginez eu. I-am trimis explicația de la Cambridge. Are abia o jumătate de pagină, față de raportul atât de... fantezist, pe care ni l-a citit. Cred că are un plan, dar sigur mai șovăie încă. E interesantă puterea de seducție a ipotezelor psihiatrice. Desi false ori chiar absurde, ele sunt întotdeauna mai atrăgătoare decât un raționament pur logic. Oamenii au o rezistență naturală, o neîncredere instinctivă în schemele logice. Dar, chiar cu toate motivele greșite, dacă studiezi formarea istorică a logicii în creierul omenesc, pe fundul acestei rezistențe dai, poate, de un fundament.

Seldom coborâse pe nesimțite tonul. Murmurele din jur s-au oprit, iar luminile au slăbit, stingându-se aproape. Un puternic fascicul de lumină albă a luminat dramatic muzicienii din foișor. Dirijorul a lovit de două ori scurt în pupitru, a întins mâna spre violonist și am auzit primul acord solitar al sonatei care deschidea programul, ca o volută de fum care se străduia să se înalte si-si deschidea tăcută drumul pe pipăite.

Cu cea mai mare delicatețe, de parcă aduna fire subtile în aer, dirijorul i-a adus în scenă pe Beth și pe Michael, apoi instrumentele de suflat, pianul și, la urmă, pe percuționist. M-am uitat la Beth, deși nu încetasem s-o privesc nici ascultându-l pe Seldom. M-am întrebat dacă acolo, pe scenă, se vădea adevărata ei legătură cu Michael, dar amândoi păreau foarte absorbiți și concentrați, fiecare

urmărea partitura și dădea iute pagina. Din când în când, zgomotul brusc al timpanelor mă făcea să ridic ochii spre percuționist. Era, de departe, cel mai bătrân din orchestră, un bărbat foarte înalt, cocârjat de vârstă, cu mustăți albe și ușor îngălbenite la vârfuri, care pe vremuri trebuie să fi fost mândria lui. Era șovăielnic și tremurător, în contrast cu vigoarea spasmodică a loviturilor pe care le dădea, de parcă ascundea de privirile celorlalți un Parkinson incipient. Am observat că-și ducea mâinile la spate după fiecare lovitură și că dirijorul se străduia, cu gesturi comice, să-i tempereze intervențiile. După un crescendo maiestuos, dirijorul a marcat finalul cu o mișcare energică, înainte de a se întoarce pentru a primi, înclinând capul, primele aplauze ale publicului.

I-am cerut programul lui Seldom. Piesa care urma era Primăvara apalașă, de Aaron Copland, a treia din seria anotimpurilor, pentru trianglu și orchestră. I-am înapoiat programul, iar Seldom a aruncat și el o privire.

— Poate că aici vom vedea, mi-a șoptit, primele focuri de artificii.

I-am urmărit privirea în sus, spre acoperișurile palatului, unde se zăreau, confundându-se cu sculpturile frizei, umbrele mișcătoare ale celor care pregăteau salvele. S-a lăsat o tăcere adâncă, luminile s-au stins deasupra orchestrei, iar cercul reflectorului l-a mai luminat doar pe bătrânul percuționist, care ținea trianglul sus, ca pe un spectru. Am auzit clinchetul hieratic și depărtat care amintea de picurii dezghețului pe râurile cu chiciură. O lumină în tonuri portocalii, care voia să reprezinte poate zorii zilei, a făcut să reapară restul orchestrei. Trianglul a înfruntat flautele într-un contrapunct, până când clinchetul s-a stins în motivul principal, iar reflectorul s-a dus spre pian, ca să deschidă a doua melodie. Celelalte instrumente s-au alăturat pe loc mișcării care părea lenta deșteptare a

florilor care se deschideau. Bagheta dirijorului a imprimat pe loc tromboanelor ritmul neînfrânat al cailor sălbatici care galopează peste pășuni. Toate instrumentele s-au supus goanei lor nebune, până când bagheta s-a înălțat iar spre piedestalul percuționistului. Fasciculul de lumină s-a îndreptat iar asupra lui, de parcă de la el s-ar fi așteptat să vină dangătul punctului culminant, dar, sub lumina albă și descărnată, am văzut că se petrecea ceva extrem de grav.

Ținând încă trianglul în mână, bătrânul părea că se străduiește să caște gura în gol. L-a scăpat, trianglul a scos, în cădere, o notă falsă, și bătrânul a coborât clătinându-se de pe podium, urmărit de reflector, de parcă ochiul specialistului de la lumini nu se putea sustrage oribilei fascinații a scenei. L-am văzut întinzând un braț către dirijor, implorându-i pe mutește ajutorul, și ducându-și apoi mâinile la gât, încercând parcă să se apere de o mână invizibilă, care îl strangula fără milă. A căzut în genunchi, într-un cor de strigăte sufocate, în vreme ce o parte din primul rând se ridica de pe scaune. I-am văzut pe muzicieni înconjurându-l pe bătrân și strigând cu disperare după un medic. Un bărbat dintre noi și-a croit drum spre foișor. M-am ridicat, să-l las să treacă, și nu mi-am putut stăpâni impulsul irezistibil de a-l urma. Petersen era deja pe scenă și am văzut că și Sacks se năpustise cu arma pe o latură a foișorului. Muzicianul stătea întins cu gura în jos, într-o poziție grotescă, cu o mână încă la gât, cu fața de un albastru-vinețiu, ca un animal marin care nu mai putea căsca gura. Medicul a răsucit trupul, i-a pus două degete pe gât, controlând pulsul, și i-a închis ochii. Petersen, care se lăsase pe vine lângă el, i-a arătat discret legitimația și au vorbit o clipă. Apoi s-a îndreptat spre podium, croindu-și drum printre muzicieni, a căutat pe podea și a luat cu o batistă trianglul rămas lângă o treaptă. M-am întors și l-am văzut pe Seldom în picioare, printre oamenii înghesuiți în

spatele meu. Am văzut că Petersen îi făcea semn să vină la el, arătând scaunele rămase libere, și am dat înapoi până am ajuns lângă el, dar, întorcându-se, n-a părut să observe că-l urmam prin mulțime. Tăcea cu un aer impenetrabil, îndreptându-se încet spre locurile noastre. Petersen, care coborâse pe-o latură a scenei, se apropia de el din celălalt capăt al rândului. Seldom s-a oprit pe neașteptate, ca și cum ceva de pe fotoliul lui l-ar fi uluit. Cineva decupase două fraze din program, iar bucățelele de hârtie formau pe fotoliu un mic mesaj. M-am aplecat să citesc, înainte ca inspectorul să mă poată da la o parte. Prima spunea „Al treilea din serie". A doua era cuvântul „Trianglu".

▫ CAPITOLUL 16 ▫

Petersen a făcut un gest grăitor către Sacks, iar locotenentul, păzind în picioare trupul căzut, și-a croit drum spre noi printre oameni, arătându-și legitimația.

— Să nu plece nimeni pentru moment, a cerut Petersen: vreau numele tuturor celor prezenți. A scos din buzunar un telefon celular și l-a pus alături, împreună cu o mică agendă. Ia legătura cu ofițerul din parcare, să fim siguri că nu pleacă nici o mașină. Cere o duzină de agenți, pentru declarații, o patrulă care să păzească lacul și încă doi oameni, care să-i intercepteze pe cei care ar ieși în drum prin pădure. Vreau să numeri toate persoanele din public și să compari numărul lor cu al biletelor vândute și al locurilor ocupate. Vorbește cu plasatorii și află câte scaune au mai adăugat. Și vreau altă listă cu tot personalul din palat, muzicienii și oamenii care s-au ocupat de focurile de artificii. Și încă ceva, a spus, când Sacks dădea să plece: Ce sarcină aveai astă-seară, domnule locotenent?

Am văzut cum, sub privirea severă a lui Petersen, Sacks se făcea alb ca varul, ca un student în fața unei întrebări

dificile.

— Să urmăresc persoanele care s-ar fi putut apropia de profesorul Seldom, a spus.

— Atunci, poate că ne poți spune cine i-a lăsat acest mesaj pe scaun.

Sacks s-a uitat o clipă la cele două bucățele de hârtie și a făcut fețe-fețe. A clătinat din cap, mohorât.

— Domnule, a zis, am crezut că într-adevăr cineva îl strangula pe bătrân, așa se vedea din fotoliul meu, părea că cineva îl strângea de gât. V-am văzut scoțând arma și am fugit spre scenă ca să vă sar în ajutor.

— Dar n-a murit strangulat, așa-i? a spus Seldom încetișor.

Petersen a părut să șovăie, înainte de a-i răspunde.

— Aparent, a fost un stop respirator spontan. Doctorul Sanders, care a urcat pe scenă, l-a operat acum câțiva ani de un emfizem pulmonar și i-a mai dat de trăit cinci sau șase luni. Nu-și poate explica cum de încă se mai ținea pe picioare, fiindcă avea capacitatea respiratorie foarte redusă. Prima lui opinie e că-i o moarte naturală.

— Da, da, a murmurat Seldom, moarte naturală... Nu-i ciudat cum se perfecționează? O moarte naturală, firește, cel mai logic, exemplul perfect de crimă imperceptibilă.

Petersen și-a scos ochelarii și s-a mai aplecat o dată asupra celor două hârtii.

— Aveai dreptate cu privire la simbol, a spus; apoi a ridicat privirile spre Seldom, de parcă nu știa încă dacă să-l considere aliat ori un soi indescifrabil de adversar.

Am avut impresia că-l înțelegeam: modul de a raționa al lui Seldom conținea un element inaccesibil inspectorului, iar Petersen nu era obișnuit, probabil, să i-o ia înainte cineva într-o investigație.

— Da, dar vedeți, simbolul nu ne-a ajutat cu nimic.

— Există, oricum, unele deosebiri ciudate între mesaje: de astă dată nu figurează ora, iar marginile celor două fâșii de hârtie sunt dințate, hârtiile par rupte oarecum neglijent, în grabă, parcă smulse din program cu degetele...

— Ori, poate, a spus Seldom, asta-i impresia pe care vrea să ne-o lase. N-a fost, oare, întreaga scenă, cu fasciculul de lumină și punctul culminant al muzicii, un soi de iluzionism perfect? In fond, nu moartea percuționistului era importantă, adevăratul truc era să ne lase sub nas aceste două hârtioare.

— Dar bărbatul de pe scenă, e mort de-a binelea, a zis rece Petersen.

— Da, a comentat Seldom, asta și e extraordinar: inversarea rutinei, efectul maxim pus în serviciul efectului minim. Încă nu înțelegem figura. O putem desena acum, putem urmări linia, dar n-o vedem, n-o vedem încă la fel ca el.

— Dar, dacă ce credeați era adevărat, poate că, pentru a-l opri, e destul să-i demonstrăm că știm cum continuă seria. În orice caz, cred că trebuie să încercăm așa ceva. Să-i trimitem chiar acum un mesaj.

— Bine, dar, dacă nu știm cine-i, a ripostat Seldom, cum să-l trimitem?

— M-am tot gândit la asta de când am primit biletul cu explicația lui. Cred că am o idee, sper să o discut chiar astă-seară cu psihiatra și vă dau un telefon după aceea. Dacă vrem să i-o luăm înainte și să evităm viitoarea moarte, n-avem vreme de pierdut.

Am auzit sirena unei ambulante și am zărit staționând în parcare camioneta de la Oxford Times. Ușa laterală s-a deschis și au apărut un cameraman și jurnalistul deșirat care mă intervievase la Cunliffe Close. Mișcând grijuliu

vârfurile degetelor, Petersen a luat fâșiile de hârtie și le-a băgat în buzunar.

— Pentru moment, avem de-a face cu o moarte naturală, a zis, nu vreau ca jurnalistul să ne vadă împreună. A oftat și s-a întors către mulțimea din jurul scenei. Bine, a adăugat, trebuie să le povestesc totul acestor oameni.

— Crezi cu adevărat că încă mai poate fi pe-aici? a întrebat Seldom.

— Cred că, în oricare din cele două cazuri, fie că socoteala e completă, fie că lipsește cineva, vom afla ceva în plus despre el.

Petersen s-a depărtat câțiva pași și s-a oprit să vorbească o clipă cu femeia blondă care stătuse lângă el. Am văzut că îi făcea un semn, arătând spre noi și că femeia dădea din cap că da. O clipă mai târziu, am văzut-o ieșindu-ne hotărât în întâmpinare și zâmbindu-ne cordial.

— Tata spune că o vreme nu vor lăsa nici taxiurile, nici mașinile să plece de aici. Mă întorc la Oxford și vă pot duce unde doriți.

Am urmat-o în parcare și am urcat într-o mașină care avea pe parbriz o discretă autorizație polițienească. Ieșind din esplanadă, am întâlnit patrula cerută de Petersen.

— E prima oară că izbutesc să-l aduc pe tata la un concert, a spus tânăra, privind în urmă, credeam că am să-l distrag de la muncă. In fine, presupun că nu va mai veni la cină. Dumnezeule, omul acela ținându-se de gât... încă nu-mi vine să cred. Tata a crezut că-l sugruma cineva, a fost gata să tragă asupra scenei, dar cercul de lumină care-i cădea pe față nu lăsa să se vadă nimic dincolo de el. M-a întrebat pe mine dacă să tragă.

— Și ce se vedea de la locul dumneavoastră? am întrebat.

— Nimic! Totul a fost foarte rapid... In plus, nu eram atentă, priveam spre acoperișul palatului, știam că la sfârșit aveau să se tragă primele focuri de artificii. Asta așteptam: mi se cere mereu să organizez partea cu focurile. Se presupune că, fiind fiică de polițist, am relații bune cu praful de pușcă.

— Câtă lume se ocupa de focuri pe acoperiș? a întrebat Seldom.

— Două persoane, nu-i nevoie de mai multe. Poate, cel mult, să mai fi fost și cineva din garda palatului.

— Dacă nu mă înșel, a spus Seldom, poziția percuționistului era ușor diferită de a restului orchestrei. Era ultimul, în fundul foișorului, pe un podium, ușor separat de ceilalți. Era singurul care putea fi atacat din spate fără ca muzicienii ceilalți să-și dea seama. Oricine din public ori din palat ar fi putut da ocol foișorului când s-au stins luminile.

— Dar tata a spus că moartea a fost cauzată de un stop respirator. Există, oare, vreo cale de a induce așa ceva din afară?

— Nu știu, nu știu, a zis Seldom, și a șoptit: Sper că da.

Ce-o fi vrut să spună Seldom cu acel sper că da? Eram gata să-l întreb chiar atunci, dar fiica lui Petersen îl antrenase într-o discuție despre cai, care a deviat apoi, fără cale de-ntoarcere și cam pe nepusă masă, spre căutarea strămoșilor scoțieni comuni. Încă îmi mai dădea târcoale, intrigându-mă, acea mică frază și mă întrebam dacă îmi scăpase una dintre posibilele inflexiuni pe care le are în engleză expresia / hope so. Am hotărât că fusese pur și simplu o formă de a spune că ipoteza unui atac era singura rațională și că, spre binele înțelepciunii generale, era de preferat ca totul să se fi petrecut astfel. Dacă n-ar fi fost provocată într-un fel, dacă moartea era într-adevăr

naturală, nu mai rămânea decât să ne gândim la ceva inimaginabil: oameni invizibili, arcași zen, puteri supranaturale. Sunt ciudate micile cârpeli, suturile automate ale rațiunii: desi m-am convins că Seldom nu voise să spună decât atât și nu l-am mai întrebat despre asta nici când am coborât din mașină, nici când am mai stat de vorbă după aceea, acum îmi dau seama că prin fraza rostită în șoaptă aș fi putut pătrunde, ca pe o scurtătură, în adâncul gândirii lui. În apărarea mea, pot spune că în realitate eram mai ales atent la altceva: în seara aceea, nu voiam să-l scap pe Seldom înainte de a-mi lămuri legea formării seriilor. Spre rușinea mea, simbolul triunghiului mă lăsase în aceeași beznă ca la început și, ascultând doar pe jumătate conversația din scaunele din fața mea, încercam în van să dau un sens succesiunii cerc-pește-triunghi și să-mi închipui zadarnic care putea fi al patrulea simbol. De cum coboram din mașină, eram hotărât să smulg soluția de la Seldom și urmăream cam îngrijorat zâmbetele fiicei lui Petersen. Deși scăpasem câteva expresii colocviale, simțeam că discuția luase o întorsătură mai intimă, iar, la un moment dat, tânăra repetase pe un ton seducător că avea să cineze singură în acea seară. Intrasem în Oxford pe Banbury Road, iar fiica lui Petersen a oprit mașina în fața casei de pe Cunliffe Close.

— Aici trebuia să te las, nu-i așa? mi-a spus, surâzând încântător, dar fără drept de apel.

Am coborât din mașină, înainte să demareze și am bătut, dintr-un impuls subit, în geamul dinspre locul lui Seldom.

— Trebuie să-mi spui, i-am șoptit în spaniolă, dar pe ton hotărât, chiar dacă-mi dai doar o pistă, mai spune-mi ceva despre cheia seriei.

Seldom m-a privit uluit, dar reprezentația mea fusese convingătoare și a părut să se milostivească de mine.

— Ce suntem tu și cu mine, ce-s matematicienii? a întrebat și a zâmbit cu ciudată melancolie, de parcă îi venea în minte o amintire pe care o credea pierdută. Așa cum a zis un poet din țara ta, fervenții elevi ai lui Pitagora.

▫ CAPITOLUL 17 ▫

Am rămas în picioare pe-o latură a bulevardului, privind cum mașina se făcea nevăzută în noapte. Aveam în buzunar, lângă cheia odăii, pe cea de la poarta laterală a Institutului și cartela magnetică cu care puteam intra în bibliotecă peste program. Am decis că era prea devreme să mă culc și m-am dus pe jos până la Institut, pe sub luminile galbene. Străzile erau pustii; doar pe Observatory Street era ceva mișcare, în dosul vitrinei restaurantului Tandoori: doi angajați puneau scaunele pe mese, iar o femeie învăluită într-un saree trăgea perdelele pentru închidere. Și St. Giles era goală, dar ardeau lumini în câteva birouri din Institut și erau două automobile în parcare. Știam că unii matematicieni lucrau numai noaptea, iar alții trebuiau să se întoarcă pentru a urmări din vreme în vreme desfășurarea unui program lent. Am urcat în bibliotecă; luminile erau aprinse și, când am intrat, am auzit pașii moi cu care cineva trecea tăcut pe lângă rafturi. M-am dus la secția de istoria matematicii și am urmărit cu degetul titlurile de pe cotoare. O carte ieșea puțin în afara celorlalte, de parcă cineva ar fi consultat-o de curând și n-ar fi pus-o cu destulă grijă la loc. Cărțile erau foarte înghesuite și a trebuit s-o trag cu amândouă mâinile. Avea pe copertă o piramidă din zece puncte, învăluită în flăcări. Titlul – Frăția pitagoreicilor – abia de scăpa de pălălaie. Privite de aproape, punctele erau în realitate mici capete cu tonsuri,

ca niște călugări văzuți de sus. Atunci, poate că flăcările făceau aluzie nu la un vag simbolism al pasiunilor arzătoare, pe care îl putea insufla geometria, ci mai concret la înspăimântătorul incendiu care pusese capăt sectei.

M-am dus la o masă din bibliotecă și am deschis volumul sub lampă. N-a trebuit să dau decât două ori trei pagini. Era acolo. Fusese acolo tot timpul, cu o simplitate copleșitoare. Noțiunile cele mai vechi și mai elementare ale matematicii, încă nedespărțite întru totul de hainele lor mistice. Reprezentarea numerelor în doctrina pitagoreică, drept principii arhetipale ale puterilor divine. Cercul era Unu, unitatea în perfecțiune, monada, începutul a tot, închis și complet în propria-i linie. Doi era simbolul multiplicității, al tuturor opozițiilor și dualităților, al generărilor. Se forma prin intersectarea a două cercuri, iar figura ovală, ca o migdală, închisă în centru, se numea Vesica Piscis, burta peștelui. Trei, triada, era uniunea extremelor, posibilitatea de a insufla ordine și armonie nepotrivirilor. Era spiritul care adună ce-i muritor cu ce-i nemuritor, într-un singur tot. Dar Unu era totodată punctul, Doi era linia dreaptă care unea două puncte, Trei era triunghiul și, în același timp, suprafața plană. Unu, doi, trei, asta era tot, seria nu era decât succesiunea numerelor naturale. Am dat pagina, ca să studiez simbolul numărului Patru. Era Tetraktys, piramida din zece puncte, care apărea pe copertă, emblema și figura sacră a sectei. Cele zece puncte erau o sumă: unu, plus doi, plus trei, plus patru. Reprezenta materia și cele patru elemente. Pitagoreicii credeau că întreaga matematică rezidă în acel simbol, care reprezenta în același timp spațiul tridimensional și muzica sferelor cerești și purta în germen numerele combinatorii ale hazardului și numerele perpeturării vieții, pe care, secole mai târziu, avea să le descopere Fibonacci. Am auzit iar pașii, mult mai aproape. Am ridicat privirile și l-am

zărit, cu oarece surpriză, pe Podorov, colegul meu rus de birou. Ocolise ultimul rând de rafturi si, văzându-mă la masa» 7 de scris, se apropia zâmbind intrigat. E curios ce diferit părea aici, părea în elementul lui, și m-am gândit că, poate, noaptea se simțea stăpânul bibliotecii. Când a ajuns la masa mea, am văzut că avea în mână o țigară și, înainte de a o aprinde, a lovit-o delicat de sticlă.

— Da, a zis, vin la ora asta, ca să pot fuma liniștit.

M-a privit zâmbind amabil și totodată ironic, întorcând coperta cărții, ca să-i vadă titlul. Ii crescuse barba, iar ochii îi erau duri și strălucitori.

— A, Frăția pitagoreicilor... are, cu siguranță, legătură cu simbolurile pe care le desenai pe tabla din birou? Cercul, peștele... dacă țin bine minte, sunt primele numere simbolice ale sectei, nu-i așa? A părut să facă un mic efort mental și a recitat ca și cum și-ar fi pus, orgolios, memoria la încercare: Al treilea e triunghiul, al patrulea Tetraktys.

L-am privit uimit. Abia atunci îmi dădeam seama că mă văzuse studiind pe tablă cele două simboluri și nu se gândise deloc că putea fi vorba și de altceva decât de o stranie problemă matematică. Neștiind nimic despre crime, ar fi putut oricând, firește, doar ridicându-se de pe scaun, să-mi deseneze continuarea seriei.

— Problema ți-a propus-o Arthur Seldom? a întrebat. Pe el l-am auzit evocând prima oară aceste simboluri, într-o conferință despre ultima teoremă a lui Fermat. Știi, desigur, că aceasta e doar generalizarea problemei terțetelor pitagoreice, cel mai bine păstrat secret al sectei.

— Când a fost asta? am întrebat. Sigur că nu acum.

— Nu, nu, acum mulți ani, a spus. Atâția, că, după cum am putut vedea, Seldom nu-și mai aduce aminte de mine. Firește, el era marele Seldom, iar eu un obscur doctorand din micul orășel rus unde se organizase congresul. I-am dat

lucrările mele despre teorema lui Fermat, pe vremea aceea nu mă gândeam decât la ea, și l-am rugat să mă pună în legătură cu grupul pentru Teoria numerelor de la Cambridge, dar în aparență toți erau prea ocupați ca să le citească. În realitate, nu chiar toți, a comentat: un student al lui Seldom le-a citit, mi-a corectat engleza defectuoasă și le-a publicat sub numele lui. A primit medalia Fields, pentru cea mai importantă contribuție la deceniul rezolvării problemei. Grație acelor teoreme, Wiles e gata să facă acum ultimul pas. Când i-am scris lui Seldom, nu mi-a răspuns decât că lucrarea mea conținea o eroare și că studentul lui o corectase. A râs sec și a suflat puternic fumul în sus. Singura eroare, a adăugat, era că eu nu eram englez.

În acel moment, aș fi vrut să am puterea să-i închid brusc gura. Am simțit iar, ca și în cursul plimbării prin Parcul Universitar, că eram gata să văd ceva și că, poate, dacă izbuteam să rămân singur, piesa care se eschiva și îmi mai scăpase o dată, avea să revină la locul ei. Am murmurat o scuză vagă și m-am ridicat, completând la iuțeală o fișă, ca să iau cartea. Voiam să ies de-acolo, departe, în noapte, departe de tot. Am coborât în goana mare scara și, când să ies în stradă, era să mă ciocnesc de-o siluetă neagră, care venea din parcare. Era Seldom, cu un impermeabil peste smoching. Abia atunci mi-am dat seama că afară ploua.

— Dacă ieși acum, ai să uzi cartea, m-a avertizat și a întins mâna să vadă coperta. Deci, ai găsit-o. Și văd pe chipul tău că ai mai dat de ceva, nu-i așa? De aceea voiam să încerci să descoperi singur totul.

— Am dat de colegul meu de birou, Podorov; mi-a spus că v-ați cunoscut cu mulți ani în urmă.

— Victor Podorov, da... mă întreb ce ți-a povestit. Mi-am amintit de el doar când inspectorul Petersen mi-a dat lista

completă a matematicienilor din Institut. Oricum nu l-aș fi recunoscut: îmi aminteam de un băiețaș cu bărbia ascuțită, cam aiurit, care credea că are demonstrația teoremei lui Fermat. Doar mult după aceea mi-am amintit că la acel congres vorbisem de numerele pitagoreice. N-am vrut să-i spun nimic inspectorului Petersen, întotdeauna m-am simțit vinovat față de Podorov, am aflat că încercase să se sinucidă când i-au dat medalia Fields unuia dintre studenții mei.

— Oricum, am zis, nu putea fi el, așa-i? Astă-seară era în bibliotecă.

— Nu, n-am crezut niciodată că putea fi el cu adevărat, dar știam că era, probabil, singurul care putea afla pe loc continuarea seriei.

— Da, am zis, își amintea perfect conferința ta.

Stăteam în picioare sub streașină semicirculară de la intrare, iar ploaia, pe care vântul o ridica în rafale, începea să ne ude.

— Să mergem pe sub cornișă până lapub, a spus Seldom.

L-am urmat, apărând cartea de ploaie. Barul părea să fie singurul deschis din tot Oxfordul, iar la tejghea se înghesuiau persoane care vorbeau cu hohote de stentor, cu bucuria exaltată și cam artificială pe care englezii o ating numai după multe beri. Ne-am așezat la o măsuță pe al cărui lemn rămăseseră marcate câteva aureole umede.

— Regret, a spus chelnerița de departe, ca și cum n-ar mai fi putut face nimic pentru noi, ați pierdut ultima comandă.

— Nu cred că vom putea rămâne prea multă vreme nici aici, a spus Seldom, dar voiam să aflu ce crezi acum, când cunoști seria.

— E mult mai simplu decât și-ar închipui orice matematician, nu-i așa? Poate că tocmai asta-i partea

ingenioasă, totuși mă decepționează. La urma urmelor, nu-i decât unu, doi, trei, patru, ca în seria de simetrii pe care mi-ai arătat-o în prima zi. Dar poate nu-i, așa cum am crezut, un soi de ghicitoare, ci pur și simplu modul lui de a număra morțile: prima, a doua, a treia.

— Da, a încuviințat Seldom, ăsta-i cel mai rău caz, deoarece ar putea ucide la infinit. Eu mai sper, însă, că simbolurile sunt o sfidare și că, dacă-i arătăm că știm, se va opri... Tocmai m-a sunat Petersen de la birou. Are un plan pe care poate că merită să-l încercăm și pe care, în aparență, îl aprobă și psihiatra. Își va schimba total strategia în raport cu presa: mâine Oxford Times va publica pe prima pagină vestea celei de-a treia morți, cu desenul triunghiului și un interviu în care va dezvălui primele simboluri. Îi vor pregăti cu grijă întrebările, ca să se arate absolut deconcertat de enigmă și depășit de inteligența criminalului. După psihiatră, faptul îi va da omului senzația de triumf de care simte nevoia. In ediția de joi, în secțiunea unde mi-au publicat capitolul despre crimele în serie, va apărea mica notă despre Tetraktys pe care am scris-o pentru Petersen, semnată de mine. Ea ar trebui să-i demonstreze că cel puțin eu știu și pot anticipa simbolul următoarei morți. Astfel, totul ar rămâne în planul duelului aproape personal pentru care el a optat chiar de la început.

— Dar, dacă merge, am zis cam mirat, și avem destul noroc ca să-ți citească nota în suplimentul de joi și, cu și mai mult noroc, ea izbutește să-l oprească, ce va face Petersen ca să pună în cele din urmă mâna pe el?

— Petersen crede că-i doar o chestiune de timp. Presupun că-și închipuie că pe lista concertului va apărea până la urmă un nume. In orice caz, pare hotărât să încerce orice ar putea evita a patra moarte.

— Interesant e că, într-un fel, acum avem totul și ne putem închipui următorul pas. Vreau să spun că avem cele trei simboluri, ca în seriile lui Frank, și ar trebui să putem deduce ceva despre a patra moarte. Să legăm Tetraktys... dar cu ce? Nu știm încă nimic despre legătura dintre morți și simboluri. Dar m-am tot gândit la ce-a spus medicul ăla, Sanders, și cred că avem, în fine, un element recurent: în toate cele trei cazuri, victimele trăiau, într-un anume fel, o parte de viață în plus, dincolo de ce era de așteptat.

— Da, e adevărat, a recunoscut Seldom, nu m-am gândit la așa ceva... Privirea a părut o clipă că i se pierde, ca și cum era brusc obosit ori copleșit de ramificațiile neîntrerupte ale cazului. Scuză-mă, a spus apoi, nu prea sigur de cât durase clipa, dar am o presimțire rea. Am crezut că publicarea seriei e o idee bună. Dar poate că-s prea multe zile de azi până joi.

▫ CAPITOLUL 18 ▫

Mai am încă un exemplar al numărului din acea zi de luni al ziarului Oxford Times, cu atenta punere în scenă destinată unui singur și fantomatic cititor. Privind acum fotografia ușor decolorată a muzicianului căzut, revăzând simbolurile desenate cu tuș și recitind întrebările pregătite pentru Petersen, simt iar, ca și cum niște degete reci m-ar atinge de la distanță, frisonul pe care îl intuisem mpub în vocea lui Seldom, când a murmurat că poate erau prea multe zile până joi. Pot înțelege, mai ales, văzându-le întipărite pe hârtie, oroarea pe care i-o provoca misterioasa viață privată a ipotezelor în lumea reală. Dar, în acea dimineață strălucitoare, n-aveam nici o premoniție și citeam cu un entuziasm amestecat cu ceva orgoliu și, probabil, și cu vreo stupidă vanitate, povestea din care știam anticipat aproape totul.

Lorna mă sunase în zori, nespus de aţâţată. Tocmai văzuse şi ea nota din jurnal şi voia neapărat să dejuneze „da, da!” cu mine, ca să-i povestesc absolut totul. Nu-şi putea şi nu-mi putea ierta că rămăsese acasă în noaptea anterioară, pe când eu eram acolo, la concert. Pentru asta mă ura, dar avea s-o şteargă la amiază de la spital, ca să ne întâlnim la cafeneaua franţuzească de pe Little Clarendon St., aşa că nici să nu mă gândesc să-mi fac planuri cu Emily pentru lunch. Ne-am întâlnit la Café de Paris, am râs şi am tăifăsuit despre crime şi am mâncat crêpes cu şuncă, cu veselia uşor iresponsabilă, invulnerabilă la orice, a îndrăgostiţilor. I-am istorisit Lornei ce ne îngăduise Petersen să aflăm: că percuţionistul suferise o operaţie gravă la plămâni şi că medicul lui era uimit că nu murise mai repede.

— La fel ca în cazurile lui Clark şi Mrs. Eagleton, am spus şi i-am aşteptat reacţia la mica mea teorie.

Lorna a rămas o clipă pe gânduri.

— Dar acesta nu-i exact şi cazul bătrânei Mrs. Eagleton, mi-a răspuns. Eu am întâlnit-o la spital cu două sau trei zile înainte de a muri şi era radioasă, pentru că analizele îi evidenţiaseră remisia parţială a cancerului. Medicul tocmai îi spusese că mai putea trăi încă mulţi ani.

— Foarte bine, am spus, de parcă era vorba de un obstacol minor, dar asta a fost cu siguranţă o convorbire privată între ea şi medic, asasinul n-avea cum să ştie ceva despre ea.

— Criminalul alege persoane care trăiesc mai mult decât trebuie? Asta încerci să-mi zici?

Pentru o clipă, faţa i s-a întunecat şi mi-a arătat ecranul televizorului de pe tejghea, din faţa ei. Mi-am rotit scaunul şi am văzut sub chipul surâzător al unei fetiţe buclate un număr de telefon, la care ruga întreaga Anglie să sune.

— Asta-i fetița pe care am văzut-o la spital? am întrebat-o.

A dat din cap că da.

— Acum e prima pe lista națională de transplanturi, mai are cel mult patruzeci și opt de ore.

— Și tatăl ce face? am întrebat; încă îmi mai aminteam foarte viu ochii lui înnebuniți.

— Nu l-am văzut în ultimele zile, cred că a trebuit să-si reia serviciul.

A întins mâna peste masă ca s-o ia pe a mea, parcă voind să dea iute la o parte un nor neprevăzut și a chemat chelnerița cu un gest, cerându-i altă cafea. I-am arătat, desenând pe șervețel, locul percutionistului în foișor și am întrebat-o dacă avea idee cum s-ar putea provoca un stop respirator.

Lorna s-a gândit o clipă, amestecând în cafea.

— Îmi vine în minte o singură soluție care n-ar lăsa urme: cineva care are suficientă forță ca să se cațăre prin spate și să-i acopere și nasul și gura cu mâinile. Se numește „moartea lui Burke", de la William Burke; poate că i-ai văzut statuia la Madame Tussaud's. Era scoțian și a omorât astfel șaisprece clienți în hanul lui, ca să le vândă cadavrele unor anatomiști din epocă. O persoană cu capacitate pulmonară foarte redusă ar putea fi sufocată în puține secunde. Aș spune că așa l-a și asfixiat asasinul, fără să știe că fasciculul de lumină avea să revină asupra lui. Când reflectorul s-a fixat pe percuționist, el i-a dat imediat drumul, dar stopul respirator, și probabil și cel cardiac, erau deja instalate. Ceea ce ați văzut apoi, mâinile duse la gât, de parcă l-ar fi sugrumat o fantomă, e reacția reflexă tipică celui care nu izbutește să respire.

— Altceva, am zis. Ai mai vorbit cu prietenul tău, legistul, despre autopsia lui Clark? Inspectorul Petersen

crede că are altă explicație.

— Nu, a răspuns Lorna, dar m-a invitat de câteva ori la cină. Crezi că ar trebui să accept și să încerc să aflu?

Am râs.

— Nu, nu, am replicat: pot trăi și cu acest mister. Lorna s-a uitat îngrijorată la ceas.

— Trebuie să mă întorc la spital, a zis, dar încă nu mi-ai povestit despre serie. Sper să nu fie prea grea: nu-mi mai aduc aminte nimic din matematică.

— Nu, surprinzător e tocmai faptul că soluția e foarte simplă. Seria nu-i decât unu, doi, trei, patru... cu notația simbolică pe care o foloseau pitagoreicii.

— Frăția pitagoreicilor? a întrebat Lorna, parcă aducându-și vag aminte.

Am încuviințat.

— Am învățat despre ei în treacăt la o materie de specialitate: istoria medicinei. Credeau în reincarnare, așa-i? îmi mai amintesc doar că aveau o teorie de mare cruzime despre deficienții mintali, pe care apoi au pus-o în practică spartanii și medicii din Crotona... Considerând inteligența valoarea supremă, credeau că arierații erau reincarnări ale celor care în alte vieți comiseseră greșeli foarte grave. Îi așteptau să împlinească paisprezece ani, vârsta critică a mortalității în sindromul Down, iar pe supraviețuitori îi foloseau drept cobai în experimente medicale. Au fost primii care au încercat să transplanteze organe... însuși Pitagora avea un mușchi de aur. Au fost și primii vegetarieni, dar li se interzicea să mănânce bob, a spus surâzând. Și acum, chiar de-adevăratelea, trebuie să plec.

Ne-am despărțit în ușa cafenelei; trebuia să mă întorc la Institut și să redactez primul referat din cadrul bursei, așa că mi-am petrecut următoarele două ore revizuindpapers și transcriind bibliografia. La patru fără un sfert, am coborât,

ca în fiece după-amiază, în common room, unde matematicienii se adunau la o cafea. Salonul era mai plin ca de obicei, de parcă nimeni n-ar mai fi rămas în birou, și le-am perceput imediat șoaptele aţâţate. Văzându-i împreună, sfioși, neglijent îmbrăcați, politicoși, mi-am amintit fraza lui Seldom. Da, aici erau, după două mii cinci sute de ani, fervenții elevi ai lui Pitagora. Pe o măsuță era un jurnal deschis și am crezut că toți comentau sau puneau întrebări despre seria simbolurilor. Dar mă înșelam. Emily mi s-a alăturat la coada pentru cafea și, cu ochi strălucitori, de parcă îmi împărtășea un secret care mai era încă al unui grup restrâns, a rostit brusc:

— Se pare că a izbutit! Văzându-mi expresia deconcertată, a adăugat ca și cum și ei îi venea încă greu să creadă: Andrew Wiles! N-ai aflat? A cerut două ore suplimentare pentru mâine la conferința de Teoria numerelor de la Cambridge. Va demonstra ipoteza lui Shimura-Taniyama... iar, dacă ajunge până la sfârșit, demonstrează și ultima teoremă a lui Fermat. Un întreg grup de matematicieni are de gând să se ducă la Cambridge, ca să fie mâine acolo. Poate fi cea mai importantă zi din istoria matematicii.

L-am văzut pe Podorov intrând, cu aerul lui morocănos dintotdeauna și, după ce a aruncat o privire cozii, s-a hotărât să se așeze într-un fotoliu și să citească jurnalul. M-am îndreptat spre el, încercând să țin în echilibru ceașca prea plină și un muffin. Podorov și-a ridicat ochii din jurnal și și-a plimbat privirea jur-împrejur, cu o strâmbătură de dispreț.

— Și? Te-ai înscris pentru excursia de mâine? îți pot împrumuta aparatul meu de fotografiat, a zis. Toți vor să aibă pozulica ultimei table a lui Wiles, cu q.e. D\'7d – încă nu-s sigur că mă duc, am spus.

— De ce nu? Autobuzul e gratis, iar Cambridge e și el foarte frumos, în stilul britanic. Ai mai fost?

A dat distrat pagina și a zărit articolul mare dedicat crimelor și seriei de simboluri. A citit două sau trei rânduri de la început și m-a privit iar, cu o expresie în care era și puțină alarmă și ranchiună.

— Știai toate astea de ieri, nu? De când se comit asasinatele?

I-am spus că primul avusese loc cu aproape o lună în urmă, dar că poliția hotărâse abia acum să facă publice simbolurile.

— Și ce rol joacă Seldom în toată tevatura?

— După fiecare moarte a primit câte un mesaj.

1 Prescurtare folosită în matematică la sfârșitul unei demonstrații (Quod erat demonstrandum, „Ceea ce trebuia demonstrat”). (N. a.)

— A, da, acum îmi amintesc micuța zarvă de azi-dimineață. Am văzut poliția, dar am crezut că cineva spărsese un geam.

A revenit la jurnal și a terminat de citit articolul la iuțeală.

— Dar aici nu apare nicăieri numele lui Seldom.

— Poliția n-a vrut să divulge faptul că cele trei mesaje îi erau adresate.

M-a privit iar și expresia i s-a schimbat, ca și cum ceva îl amuza în secret.

— Așadar cineva se joacă de-a șoarecele și pisica cu marele Seldom. Poate că, după toate altele, există o justiție divină. Un Dumnezeu matematic, firește, a zis enigmatic. Cum îți închipui a patra moarte? a întrebat. Una care să ducă la antica solemnitate a lui Tetraktys... A privit jur-împrejur parcă în căutarea inspirației. Mi se pare că-mi

amintesc că lui Seldom îi plăcea să joace bowling, cel puțin într-o anume epocă, a mai zis: un joc care pe atunci nu era foarte cunoscut în Rusia. Îmi aduc aminte că în luarea lui de cuvânt a comparat punctele din Tetraktys cu dispunerea popicelor la începutul jocului. Și există un mod de a dărâma toate popicele deodată.

— Strike, am spus.

— Da, exact, nu-i un cuvânt magnific? și a repetat, cu accentul lui rusesc puternic și cu un surâs straniu, de parcă și-ar fi putut închipui mingea implacabilă și capetele care se duceau de-a rostogolul: Strike!

▫ CAPITOLUL 19 ▫

La cinci izbutisem să termin prima ciornă a raportului și, înainte să ies din Institut, am trecut prin sala calculatoarelor și mi-am verificat iar poșta electronică. Primisem un scurt rriesaj de la Seldom, care mă ruga să ne întâlnim când își termina seminarul de la Merton College, dacă eram liber la acea oră. M-âm străduit să fiu punctual și, urcând scărița care ducea la micile aule, am zărit, prin ușa cu sticlă, că zăbovise câteva minute peste program, discutând cu doi studenți o problemă de pe tablă. Când ei au ieșit, mi-a făcut semn să intru și, punându-și însemnările într-un dosar, mi-a arătat circumferința desenată pe tablă.

— Ne-am adus aminte metafora geometrică a lui Nicolaus de Cusa, adevărul ca circumferință, și încercările de a ajunge la ea printr-o succesiune de poligoane înscrise în cerc, cu tot mai multe laturi, apropiindu-se la limită de forma cercului. E o metaforă încă optimistă, deoarece apropierile succesive fac posibilă intuirea figurii finale. Mai există totuși o altă posibilitate, una pe care ei n-o cunosc încă, mult mai descurajantă. A desenat la repezeală lângă

cerc o formă neregulată cu o mulțime de vârfuri și ciobituri. Presupun, pentru o clipă, că adevărul are, să spunem, forma unei insule ca Marea Britanie, cu litoral foarte abrupt și o infinitate de adâncituri și ieșituri. Când încerci să repeți aici jocul de a aproxima această figură prin poligoane, dai de paradoxul lui Mandelbrot. Marginea e întotdeauna evazivă, la fiecare încercare se fragmentează în tot mai multe ieșituri și adâncituri, iar seria de poligoane, pur și simplu, nu converge nicăieri. Și adevărul, la rândul lui, ar putea fi ireductibil la seria apropierilor omenești. De ce-ți amintește faptul?

— De teorema lui Godel? Poligoanele ar fi sisteme cu tot mai multe axiome, dar o parte de adevăr e întotdeauna dincolo de raza lor de acțiune.

— Da, poate, într-un anume sens, dar și în cazul nostru, al concluziei lui Wittgenstein și Frankie: termenii cunoscuți ai unei serii, orice cantitate de termeni, ar putea fi întotdeauna insuficienți... Cum să știi a priori cu care dintre cele două figuri ai de-a face? Știi, mi-a spus brusc, tata avea o bibliotecă mare, cu un raft în centru, unde păstra cărțile pe care eu n-aveam voie să le consult și a cărui ușă o încuia. De câte ori descuia acea ușă, eu izbuteam să văd doar foaia pe care o lipise în interior: silueta unui bărbat care atingea cu o mână pământul și pe cealaltă o ținea întinsă în sus. La baza foii, era scrisă o frază într-o limbă necunoscută, care am aflat cu timpul că era germana. Tot cu timpul am descoperit o carte care mi s-a părut minunată:

dicționarul bilingv pe care îl folosea la lecțiile lui. Am descifrat vorbele una câte una. Fraza era simplă și misterioasă: Omul nu-i decât seria acțiunilor lui. Precum copiii, eu credeam în chip absolut în cuvinte și am început să-i văd pe oameni ca pe niște siluete provizorii, incomplete; figuri în ciornă, mereu de neînțeles. Dacă omul

nu-i mai mult decât seria acțiunilor lui, îmi spuneam, niciodată nu se va putea apăra de moarte: unul singur, ultimul lui act, i-ar putea anihila existența anterioară, i-ar putea contrazice întreaga viață. Totodată, și mai ales, cel mai mult mă temeam tocmai de seria acțiunilor mele. Omul nu era mai mult decât acel ceva de care mă temeam cel mai mult.

Mi-a arătat mâinile murdare de cretă. Avea și o linie albă comică pe frunte, de parcă s-ar fi pătat atingându-se fără să-și dea seama.

— Mă spăl pe mâini și vin într-un minut, a zis. Coborând pe aici, dai de braserie; fii amabil și cere o cafea dublă pentru mine. Fără zahăr, te rog.

Am comandat cafele la bar, iar Seldom a apărut la timp ca să-și ducă ceașca la o masă ceva mai la o parte, cu vedere spre una dintre grădini. Prin ușa deschisă a braseriei se zăreau turiștii care traversau neîncetat coridorul de la intrare, în drum spre galeriile interioare din College.

— Azi-dimineață am vorbit cu inspectorul Petersen, a zis Seldom, și mi-a pomenit de mica dilemă a numărătorilor de aseară. Știau, pe de-o parte, cifra exactă a persoanelor care intraseră în grădinile de la Blenheim Palace, rupându-li-se câte un ticket la intrare, și, pe de alta, numărul scaunelor care fuseseră ocupate. Persoana însărcinată cu scaunele e deosebit de meticuloasă și dă asigurări că a adăugat doar numărul strict necesar. Ei bine, aici vine partea curioasă: când au făcut socotelile, au ieșit mai multe persoane decât scaune. Trei persoane nu și-au folosit, în aparență, scaunele.

Seldom m-a privit de parcă aștepta să-i dau pe loc o explicație. M-am gândit o clipă, ușor stânjenit.

— Și se presupune că în Anglia oamenii nu se strecoară la concerte, am spus.

Seldom a râs deschis.

— Nu, cel puțin nu la cele de binefacere... O, nu te mai gândi, e cu adevărat o prostie, Petersen voia doar să-și râdă de mine, azi era pentru prima oară binedispus. Cele trei persoane în plus erau handicapați, în scaune cu rotile. Petersen era încântat de socoteli. Pe lista făcută de asistenții lui nu era nimeni nici în plus, nici în minus. Pentru prima oară crede că a delimitat chestiunea: în locul celor cinci sute de mii de locuitori din Oxfordshire, trebuie să se ocupe doar de cei opt sute câți au fost aseară la concert. Și Petersen crede că poate reduce rapid acest număr.

— Cele trei scaune cu rotile, am spus. Seldom a consimțit, surâzând.

— Da, în principiu cei trei din scaunele cu rotile, un grup de băieței cu sindromul Down de la o școală specială și câteva doamne foarte în etate, care puteau să fi fost mai curând alte posibile victime.

— Crezi că pentru alegere e decisivă vârsta?

— E adevărat că tu ai altă idee... persoane care, într-un fel sau altul, trăiesc un supliment de viață, dincolo de. Ceea ce era de așteptat. Da, în acest caz, vârsta n-ar fi un criteriu de excludere.

— Ți-a mai spus Petersen ceva despre moartea de aseară? Avea rezultatele autopsiei?

— Da. Voia să excludă posibilitatea ca muzicianul să fi înghițit înainte de concert ceva care i-ar fi putut provoca stopul respirator. Și, într-adevăr, n-au găsit nimic în acest sens. Nu exista nici un semn de violență, nici urme în jurul gâtului. Petersen înclină să creadă că pe muzician l-a atacat cineva care cunoștea bine repertoriul: a ales cel mai lung

fragment în care dispărea percuția. Asta îl ținea pe muzician în afara fasciculului de lumină. Exclude și posibilitatea ca ucigașul să fi fost cineva din orchestră. Unica posibilitate care se potrivește cu locul din fundul foișorului și absența urmelor din jurul gâtului e să se fi cățărat cineva prin spate...

— ...și să-i fi astupat deodată și nasul, și gura. Seldom m-a privit, oarecum surprins.

— Asta mi-a sugerat Lorna. A încuviințat din cap.

— Da, trebuia să fi presupus: Lorna știe totul despre crime, nu-i așa? Legistul spune că acel shock cauzat de surprindere a putut provoca stopul respirator instantaneu, înainte ca muzicianul să încerce să se opună. Cineva care se cațără prin spatele lui și îl atacă în beznă... Pare unica posibilitate rațională. Dar nu asta am văzut.

— Înclini, poate, către ipoteza fantomei? am sugerat.

Spre surprinderea mea, Seldom a părut să-mi ia în serios sugestia și a afirmat molcom, mișcând ușor bărbia.

— Da, din cele două, prefer pentru moment ipoteza fantomei.

A sorbit o gură de cafea și m-a privit iar, după o clipă.

— Râvna căutării de explicații... n-ar trebui să accept să interfereze cu amintirile tale. Te-am rugat să vii tocmai ca să te rog să-i arunci o privire.

Și-a deschis dosarul lecției și a scos de acolo un plic lemnos.

— Când am fost azi la biroul lui, Petersen mi-a arătat fotografiile și eu l-am rugat să mi le lase, ca să le studiez mai amănunțit până mâine. Voiam, mai ales, să le vezi tu: sunt legate de uciderea bătrânei Mrs. Eagleton, de prima moarte, de început. Până la urmă, inspectorul a revenit la întrebarea inițială: ce legătură are cercul din primul mesaj

cu Mrs. Eagleton. Știi doar, eu cred că ai mai văzut ceva acolo, care nu ți s-a părut important, dar care adastă într-un pliu al memoriei. M-am gândit că fotografiile te vor ajuta, poate, să-ți amintești. Totul e iar aici, a spus și mi-a întins plicul: salonașul, ceasul cu cuc, un chaise longue, tabla de scrabble. Știm că la prima crimă a greșit. Asta ar trebui să ne mai spună ceva...

Privirea i-a devenit absentă. Și-a plimbat ochii în jurul meselor și afară, spre coridor.

— Tocmai mi-au lăsat ceva în casetă, a zis; e ciudat, pentru că poștașul a trecut deja de dimineață. Sper ca locotenentul Sacks să mai fie pe aici, pe undeva. Așteaptă-mă o clipă, mă duc să văd.

Mi-am sucit scaunul și am văzut că, într-adevăr, din colțul unde stătuse Seldom se putea zări ultima coloană a unui mare fișier din lemn închis la culoare, încastrat în perete. Deci, acolo primise și primul mesaj. Mi-a atras atenția faptul că toată corespondența primită la College era lăsată atât de vraiște pe coridor, dar, la urma urmelor, căsuțele poștale nu erau păzite nici la Institutul de Matematică. Seldom s-a întors, cercetând conținutul

7 i plicului și zâmbind cu gura până la urechi, de parcă i s-ar fi făcut o neașteptată bucurie.

— Iti amintești de magicianul de care ti-am vorbit, René Lavand? Azi și mâine va fi la Oxford. Am aici bilete pentru oricare din cele două zile. Deși ar trebui să mergem astă-seară, fiindcă mâine plec la Cambridge. Ai de gând să te alături excursiei matematicienilor?

— Nu, am zis, nu cred: mâine Lorna are zi liberă.

Seldom a ridicat ușor din sprâncene.

— Rezultatul luptei dintre cea mai importantă problemă din istoria matematicii și o fată frumoasă... încă mai câștigă fata, presupun.

— In schimb, aș vrea să văd astă-seară spectacolul magicianului.

— Firește, sigur că da, a spus Seldom cu o ciudată vehemență, trebuie neapărat să-l vezi. E la nouă. Și acum, a zis, ca și cum mi-ar fi dat de făcut o temă, du-te acasă până atunci și încearcă să te concentrezi asupra pozelor.

▫ CAPITOLUL 20 ▫

Când am ajuns în odaia mea, mi-am fiert o stacană de cafea, am făcut patul, am întins cuvertura și am înșirat pe ea fotografiile din plic. Privindu-le, mi-am amintit că-l auzisem odată pe un pictor figurativ, spunând ca și cum enunța o tihnită axiomă clară: într-o fotografie e întotdeauna mai puțină realitate decât poate cuprinde o pictură. In orice caz, ceva părea să se fi pierdut definitiv din cadrul răstălmăcit de imagini limpezi și ireproșabile pe care îl formasem pe pat. Am încercat să le pun în altă ordine, schimbând locul unora dintre ele. Ceva ee văzusem. Am mai încercat o dată, dispunându-le așa cum îmi aminteam că văzusem totul, când intrasem în salon. Ceva ce eu văzusem, iar Seldom nu. De ce numai eu, de ce n-ar fi putut vedea și el? Pentru că numai tu nu erai prevenit, îmi spusese Seldom. Da, poate că era ca în imaginile tridimensionale, generate pe computer, care erau la modă în piețele Londrei: total invizibil pentru ochiul atent, apărea puțin câte puțin, fugitiv, când nu-i mai dădeai atenție. Mai întâi îl văzusem pe Seldom, înaintând repede spre mine pe cărarea cu pietriș. Nu era nici o imagine cu Seldom aici, dar îmi aminteam limpede conversația de lângă poartă și momentul când mă întrebase de Mrs. Eagleton. Eu îi arătasem scaunul cu rotile pe verandă. Și scaunul îl văzusem. Intraserăm împreună în salon; îmi aduceam aminte de mâna lui răsucind clanța și de usa care

se deschisese fără zgomot. Apoi... totul era mai confuz. Îmi aminteam de sunetul pendulei, dar nu eram sigur că mă uitasem la ceas. Oricum, aceea trebuia să fie prima fotografie a secvenței: cea care arăta ușa dinspre interior, cuierul de la intrare și ceasul dintr-o latură. Această imagine, m-am gândit, era ultima pe care o văzuse asasinul, când ieșise. Am pus-o la loc și m-am întrebat care trebuia să fie următoarea. Mai văzusem ceva înainte de a o găsi pe Mrs. Eagleton? Instinctiv, mă uitasem după ea în fotoliul cu husă din creton înflorat, din care mă salutase prima oară. Am întors, la voia întâmplării, fotografia în care apăreau cele două mici fotolii pe covorul cu romburi. Din dosul spătarului unuia dintre ele, se itea luciul cromat al brațelor scaunului ei cu rotile. Observasem scaunul din dosul spătarului? Nu, nu puteam fi sigur. Era exasperant, brusc totul îmi scăpa, singurul punct focal din memorie erau trupul bătrânei Mrs. Eagleton întins în cbaise longue și ochii ei deschiși, de parcă acea imagine unică iradia o lumină prea intensă, care punea tot restul în umbră. Și totuși, da, văzusem, în vreme ce ne apropiam, tabla de scrabble și cele două plăcuțe cu litere, alături de ea. Una dintre fotografii fixase poziția tablei pe măsuță. Era luată de foarte aproape și, cu puțin efort, se puteau distinge toate cuvintele. Vorbisem deja cu Seldom despre cuvintele de pe tablă. Niciunul din noi nu credea nici că puteau revela ceva interesant, nici că puteau fi legate în vreun fel de simbol. Nici inspectorul Petersen nu le dăduse vreo importanță. Eram de acord că simbolul fusese ales înaintea crimei și nu dintr-o inspirație de moment. M-am uitat totuși curios la fotografiile celor două plăci. Eram sigur că nu le văzusem. Pe una din ele era doar o literă, N. Pe cealaltă, erau trei: R, D și O, ceea ce însemna fără nici o îndoială că, înainte de a adormi, Mrs. Eagleton jucase până la sfârșit, până terminase toate literele din pungă. M-am distrat o vreme,

încercând să găsesc în engleză cuvinte care încă se mai puteau forma pe tablă cu ultimele litere. Nu părea să existe niciunul și, dacă ar fi existat, cu siguranță că Mrs. Eagleton le-ar fi descoperit în orice caz. Dar de ce nu văzusem plăcile mai înainte? Am încercat să-mi amintesc poziția în care stăteau pe masă. Într-un colț, acolo unde Seldom rămăsese în picioare, ținând perna. Poate că, m-am gândit, trebuia să caut tocmai ce nu văzusem. Am mai privit o dată fotografiile, ca să surprind și alte amănunte pe care le-aș fi putut trece cu vederea, până am ajuns la ultima, cu fața încă înspăimântătoare a bătrânei Mrs. Eagleton, fără viață. Acolo nu părea să fie nimic nevăzut de mine. Deci, erau trei lucruri: literele de pe plăci, ceasul de la intrare, scaunul cu rotile... Nu era explicația simbolului? Triunghiul pentru muzician, acvariul pentru Clark, iar pentru Mrs. Eagleton... cercul: roata de la scaun. Ori litera O de la cuvântul omertà, zisese Seldom. Da, cercul putea fi orice. Dar era interesant că pe o placă era tocmai un O. Sau nu era deloc interesant, ci doar o stupidă coincidență? Dar poate că Seldom văzuse litera O pe placă și așa îi venise în minte cuvântul omertà. Mai târziu, Seldom mai spusese ceva, în ziua când intrasem în Covered Market... că avea încredere în privirea mea, mai ales pentru că eu nu eram englez. Dar cum se putea privi neenglezește?

M-a speriat brusc zgomotul unui plic înțepenit, pe care cineva nu izbutea să-l strecoare pe sub ușă. Am deschis și am văzut-o pe Beth, care se ridica iute, îmbujorată la față. Avea mai multe plicuri în mână.

— Am crezut că nu erai acasă, a zis, altfel aș fi bătut la ușă.

Am invitat-o înăuntru și am luat plicul de pe podea, înăuntru era un cartonaș cu Alice și Humpty Dumpty și o înscripție pe o imitație de panglică regală: Invitație la necăsătorie.

L-am privit, zâmbind intrigat.

— Păi, nu ne putem căsători încă, a zis Beth. Procesul de divorț poate dura foarte mult... dar vrem să dăm, oricum, o petrecere. A văzut în spatele meu fotografiile înșirate pe pat. Fotografii de familie?

— Nu, n-am familie în sens clasic. Sunt fotografiile făcute de poliție în ziua în care a fost omorâtă Mrs. Eagleton.

M-am gândit că Beth era, fără îndoială, englezoaică și că privirea ei putea fi la fel de bună ca oricare alta. Mai mult, fusese ultima care o văzuse pe Mrs. Eagleton în viață și ar fi putut observa orice schimbare în mica scenă. I-am făcut semn să se apropie și am văzut că șovăia, cu o expresie de groază pe chip. In cele din urmă, a făcut doi pași până la marginea patului și le-a parcurs repede, parcă temându-se să se oprească la una dintre ele.

— De ce ți le-au dat, după atâta vreme? Ce mai cred că pot afla din ele?

— Vor să afle legătura dintre primul simbol și Mrs. Eagleton. Poate că, privindu-le, ți-ai putea da seama de încă ceva, care lipsește ori e într-o poziție diferită...

— Dar asta i-am și spus inspectorului Petersen: nu-mi pot aminti cum era exact fiecare lucru când am plecat. Când am coborât scara, am văzut că adormise și am ieșit cât am putut de silențios, fără să mai privesc încoace. Am mai trecut o dată prin asta: în seara aceea, când unchiul Arthur a venit să mă anunțe la teatru, ei mă așteptau aici sus, în salon, cu cadavrul încă acolo. A luat, ca și cum își propusese să-și înfrângă o veche spaimă, fotografia în care se vedea trupul bătrânei Mrs. Eagleton întins pe chaise longue. Nu pot spune decât că, a adăugat, atingând cu degetul fotografia, lipsea pătura de pe picioare. Niciodată, nici în cele mai călduroase zile, nu se culca fără să și-o pună pe

picioare. Nu voia să-i vadă nimeni cicatricile. Am căutat-o în acea zi prin toată casa, dar pătura n-a apărut.

— E adevărat, am zis, uimit că o trecusem cu vederea. Niciodată n-am văzut-o fără pătură. Dar de ce-ar fi vrut asasinul să se vadă cicatricile? Ori, poate, a luat pătura ca souvenir și păstrează amintiri și de la celelalte crime.

— Nu știu, n-aș vrea să trebuiască să mă gândesc iar la ceva din toate acestea, a spus Beth, îndreptându-se spre ușă. A fost și așa un coșmar pentru mine... aș vrea să se fi terminat deja totul. Când l-am văzut murind pe Benito în toiul concertului și a apărut Petersen pe scenă, am crezut că aveam să mor și eu acolo. Nu m-am putut gândi decât că voia, într-un fel, să mă învinovățească iar pe mine.

— Nu: a exclus imediat posibilitatea să fi fost cineva din orchestră, trebuie să fi fost cineva care s-a cățărat în foișor, ca să-l atace din spate.

— Oricum ar fi, a zis Beth, dând din cap, aștept doar să fie repede prins și să se sfârșească totul. A pus o mână pe clanță și s-a întors să adauge: Firește, poate veni și logodnica ta la petrecere. E fata cu care jucai tenis, nu?

Când Beth s-a dus, m-am uitat iar fără grabă la pozele din plic. Invitația de carton stătea deschisă pe pat. Desenul evoca, în realitate, petrecerea de neaniversare. Una dintre cele trei sute șaizeci și patru de petreceri de neaniversare. Charles Dodgson, care era atât de logic, știa că întotdeauna e copleșitor mai mult ceea e rămâne în afara fiecărei afirmații. Pătura era un mesaj de alertă mic și exasperant. Ce mai era în plus în fiecare caz și nu știusem să-l vedem? Probabil că asta aștepta Seldom de la mine: să-mi închipui ce nu era acolo, dar ar fi trebuit să remarcăm.

Tot gândindu-mă la Beth, am căutat în sertar niște haine, ca să fac un dus. A sunat telefonul. Era Lorna: mai primise câteva ore libere și n-avea program în acea noapte.

Am întrebat-o dacă voia să vină cu noi la spectacolul de magie. „Sigur că da”, a spus, „n-am de gând să pierd nici o ieșire de-a ta. Dar, firește, acum, că merg și eu, ne ducem să vedem doar niște iepuri stupizi, care ies din pălărie”.

▫ CAPITOLUL 21 ▫

Când am ajuns la teatru, nu mai erau locuri în rândul întâi, dar Seldom s-a oferit amabil să facă schimb cu Lorna și să stea mai în spate. Scena era în umbră, deși izbuteam să distingem o masă pe care nu era decât un pahar mare plin cu apă și un scaun cu spătar înalt, cu fața la public. Ușor mai retrase, o duzină de scaune goale formau un semicerc pe laturile și în spatele mesei. Intrasem în sală cu câteva minute întârziere si, când ne-am ocupat locurile, luminile au început să scadă. Teatrul a rămas în întuneric pentru ceea ce mi s-a părut abia o fracțiune de secundă. Când un reflector a luminat iar scena, l-am văzut pe magician stând în fotoliu, ca și cum ar fi stat acolo dintotdeauna, încercând să scruteze publicul cu mâna ridicată, ca o vizieră, la frunte.

— Lumină! Mai multă lumină! a poruncit, ridicându-se, dând ocol mesei și apropiindu-se, cu mâna încă la frunte, de marginea scenei, ca să ne vadă.

O lumină crudă, ca de sală de operații, s-a fixat pe trupu-i cocârjat. Abia atunci am văzut cu surprindere că era ciung. Brațul drept îi lipsea din umăr, ca și cum nu l-ar fi avut nicicând. A ridicat iar brațul stâng, cu un gest imperios.

— Mai multă lumină! a repetat fără nici un accent. Vreau să vedeți totul și nimeni să nu poată spune: era un efect de fum și umbră... Chiar dacă mi se văd ridurile. Șapte rânduri de riduri. Da, sunt foarte bătrân, nu-i așa? E aproape de necrezut cât sunt de bătrân. Și totuși am avut și

eu cândva opt ani. Am avut opt ani și două mâini, ca voi toți, și am vrut să învăț magia. Nu, nu-mi arăta trucuri, îi spuneam maestrului meu. Fiindcă voiam să fiu magician, nu să învăț trucuri. Dar maestrul, care era aproape tot atât de bătrân pe cât sunt eu acum, mi-a zis: primul pas, primul pas e cunoașterea trucurilor. A deschis degetele de la mână și le-a întins ca pe un evantai în fața lui. Vă pot spune, căci acum nu mai are nici o importanță, că aveam degete agere, foarte iuti. Aveam un har natural și curând micui prestidigitator a început să străbată întreaga țară, aproape ca un fenomen de circ. Dar la zece ani am avut un accident. Ori poate că n-a fost accident. Când m-am deșteptat, eram într-un pat de spital și nu mai aveam decât mâna stângă. Eu, care voiam să fiu magician, eu, care eram dreptaci. Dar acolo era și maestrul care, pe când părinții mei plângeau, mi-a spus doar atât: acesta-i al doilea pas, poate că într-o zi vei fi magician. Maestrul a murit și nimeni nu mi-a spus niciodată care era al treilea pas. Iar, de atunci, ori de câte ori urc pe o scenă, mă întreb dacă va fi sosit ziua lui. Poate că numai voi îmi puteți spune. De aceea cer întodeauna lumină și rog publicul să vină, să urce și să vadă. Aici, pe aici, și a pus vreo jumătate din primul rând să urce unul câte unul scara și să se așeze în jurul lui pe scaunele goale. Mai aproape, foarte aproape, vreau să-mi urmăriți mâna, să nu vă lăsați surprinși, pentru că, amintiți-vă, azi nu vreau să fac trucuri.

A întins mâna goală pe masă, ținând între arătător și degetul mare ceva alb și mic, ce nu se putea vedea de unde stăteam.

— Vin din țara numită cândva grânarul lumii. Nu pleca, fiule, zicea mama, aici n-o să-ți lipsească nicicând un codru de pâine. Am plecat, m-am dus, dar am mereu la mine o fărâmă de pâine.

A arătat-o iar și a mângâiat-o cu degetele, presând biluța albă, apoi a pus-o grijuliu pe masă. A apăsat-o cu palma, făcând o mișcare circulară, ca și cum voia s-o frământe.

— Ciudate mai sunt căile fărâmelor de pâine, le fură păsările noaptea și nu te mai poți întoarce. Intoarce-te, fiule, spunea mama, aici n-o să-ți lipsească nicicând un codru de pâine. Dar nu mă mai puteam întoarce. Ciudate mai sunt căile fărâmelor de pâine! Căi de dus, dar nu de întors. Mâna i se rotea hipnotic pe masă. De aceea, n-am aruncat pe drum toate fărâmele de pâine. Și, oriunde mă duc, am mereu la mine... A ridicat mâna și am văzut că acum avea în palmă o pâiniță perfect rotunjită, cu colțuri la capete: un coltuc de pâine.

S-a întors într-o parte și a întins mâna primei persoane din semicerc.

— Fără frică: gustă. Mâna s-a mișcat, ca acul de ceasornic, s-a îndreptat spre al doilea scaun și s-a deschis, lăsând iar la vedere un coltuc rotund și intact. Poate fi și mai mare. Hai, gustă. S-a întors și iar s-a întors, până când toți au primit câte un coltuc de pâine.

— Da, a spus gânditor, la sfârșit; și-a arătat palma, unde pâinița stătea, intactă. A întins degetele lungi și, de parcă putea s-o comprime dinspre margini, a închis ușurel pumnul. Când a deschis mâna, în ea nu mai era decât biluța, pe care a ținut-o iar între arătător și degetul mare: nu trebuie aruncate pe drum toate fărâmele de pâine.

S-a ridicat în picioare, primindu-și primele aplauze, și de la marginea scenei și-a luat adio de la grupul care stătuse pe scaune. In al doilea grup care a urcat eram Lorna și cu mine. Acum îl puteam vedea din profil, cu nasul coroiat, mustața foarte neagră, parcă muiată în tuș, și pănil lins și cărunt, care se încăpățâna să nu dispară. Și, mai

ales, mâna, mare și osoasă, cu pete de bătrânețe pe ea. Și-a trecut-o peste paharul mare și a sorbit o gură de apă, înainte de a continua.

— Îmi place să numesc acest număr încetinire, a spus. Scosese din buzunar un pachet de cărți de joc pe care le mânuia fantastic, cu singura-i mână. Trucurile nu se repetă, îmi spunea maestrul. Dar eu nu voiam să fac trucuri, ci magie. Se poate repeta un act de magie? Doar șase cărți, a spus, și șase cărți a separat din joc: trei roșii și trei negre. Roșu și negru, negrul nopții, roșul vieții. Cine poate stăpâni culorile? Cine le poate stabili ordinea? A aruncat una câte una cărțile pe masă, cu fața în sus, mișcând degetul mare. Roșu, negru, roșu, negru, roșu, negru. Cărțile au format un șir de culori intercalate. Și acum, fi ti atenți la mâna mea: vreau să le mânuiesc încet. Mâna s-a întins, adunând cărțile așa cum rămăseseră. Cine le poate stabili ordinea? a repetat și le-a aruncat pe masă cu aceeași mișcare a degetului mare: Roșu roșu roșu, negru negru negru. Nu se poate face mai încet, a zis atunci, adunând cărțile. Sau poate... poate că da, poate că e posibil să se facă mai încet.

A aruncat iar cărțile având culorile intercalate și le-a lăsat să cadă foarte rar: roșu, negru, roșu, negru, roșu, negru. A întors capul spre noi, ca să nu pierdem mișcarea și a întins mâna înainte cu lentoarea racului, având grijă să atingă doar prima carte, cu vârful degetelor. Le-a luat cu nespusă delicatețe și, când le-a aruncat pe masă, culorile se adunaseră: Roșu roșu roșu, negru negru negru.

— Dar tânărul acesta, a zis, țintuindu-mă brusc cu privirea, e încă sceptic: poate că a citit vreun manual de magie și crede că trucul constă în felul în care strâng cărțile ori în efectul de glide. Da, așa se face... așa făceam când aveam două mâini. Dar acum am doar una. Poate că într-o zi n-am să mai am niciuna. A aruncat iar cărțile pe masă. Roșu, negru, roșu, negru, roșu, negru. Ochii i s-au pus iar

asupra mea, poruncitori. Adună-le. Iar acum, fără să le ating, întoarce una.

L-am ascultat și, pe măsură ce le întorceam, cărțile păreau să se supună voinței lui. Roșu roșu roșu, negru negru negru.

Ne-am întors la locurile noastre când încă mai răsunau aplauzele și am crezut că înțeleg de ce insistase Seldom să văd reprezentația. Fiecare număr care a urmat a fost ca primul, extraordinar de simplu și totodată extraordinar de curat, ca și cum bătrânul magician ar fi ajuns într-adevăr la vârsta de aur, la care nu mai avea nevoie de niciuna din mâini. In plus, părea că se distrează în sinea lui să încalce, una câte una, regulile meseriei. Repetase trucuri, așezase publicul în decursul întregului spectacol în spatele lui, dezvăluise tehnici pe care, de-a lungul istoriei, alți magicieni le încercaseră și ei. La un moment dat, m-am întors și am văzut că Seldom era cu totul captivat de vrăjitor, încântat și fericit, ca un copil care nu se mai satură să vadă aceeași minune la nesfârșit. Mi-am amintit cu ce seriozitate îmi spusese că prefera ipoteza fantomei pentru a treia moarte și m-am întrebat dacă era într-adevăr posibil să creadă în asemenea chestii. În orice caz, era greu să nu te cucerească magicianul: arta fiecărui număr era reducerea la esență, ceea ce nu putea îngădui altă explicație decât una imposibilă. N-a făcut pauză și curând, ori mi s-a părut mie prea curând, și-a anunțat ultimul număr.

— Probabil că v-ați întrebat, a spus, de ce am un pahar atât de mare, dacă, până la urmă, am sorbit doar o dată din el. E aici apă suficientă ca să înoate un pește. A scos o batistă roșie de mătase și a frecat încetișor sticla. Cine stie, a continuat, dacă stergem bine sticla și ne închipuim pietricele colorate, poate, ca în colivia lui Prevert, putem prinde un pește. A luat batista și am văzut că, într-adevăr, între pereții de sticlă înota acum un Carassius roșu și că pe

fund erau pietricele colorate. Știți că noi, magicienii, am fost uneori urmăriți cu ferocitate, după primul incendiu care i-a distrus pe cei mai vechi strămoși ai noștri, magii pitagoreici. Da, matematica și magia au o rădăcină comună și au păstrat vreme îndelungată aceeași taină. Dintre toate persecuțiile, poate că cea mai crudă a fost cea care a început după înfruntarea dintre Petru și Simon Magul, când creștinii au interzis oficial magia. Se temeau că și alții ar fi putut înmulți pâini și pești. Atunci au conceput magii ceea continuă până azi să le fie strategia supraviețuirii: au scris și popularizat printre oameni manuale cu trucurile cele mai simple, au introdus în reprezentațiile lor cutii absurde și oglinzi. Aproape i-au convins pe toți că în dosul fiecărui act e un truc, au ajuns magicieni de salon, s-au identificat mimetic cu prestidigitatorii și așa și-au putut continua în secret, sub nasul urmăritorilor, propria înmulțire a pâinilor și peștilor. Da, trucul cel mai durabil și mai subtil a fost acela de a-i convinge pe toți că magia nu există. Chiar acum am folosit și eu această batistă, deși pentru magii adevărați ea nu acoperă trucul, ci un secret mult mai vechi. De aceea, tineti minte, a spus, zâmbind mefistofelic, țineți minte: magia nu există. A pocnit din degete și alt pește roșu a sărit în apă. Magia nu există, a pocnit din nou și un al treilea pește a sărit în pahar. A acoperit acvariul cu batista și, când a tras-o de-un colț, nu mai erau nici paharul, nici pietricelele, nici peștii. Magia... nu există.

▫ CAPITOLUL 22 ▫

Eram la The Eagle and Child, iar Seldom și Lorna râdeau de mine pentru că-mi lua atâta să-mi termin prima bere.

— Nu e posibil să bei mai încet... ori poate da, e posibil să bei mai încet, a spus Lorna, imitând vocea răgușită și groasă a magicianului.

După spectacol, intraserăm câteva minute în cabina lui Lavand, dar Seldom nu izbutise să-l convingă să ne întovărășească. „A, da, el e tânărul sceptic”, a spus distrat când Seldom m-a prezentat, apoi, când a aflat că sunt argentinian, mi-a spus într-o spaniolă pe care nu părea s-o fi folosit de mult: „Magia e bine apărată datorită scepticilor”. Era foarte obosit, ne-a spus, revenind la engleză; făcea spectacole tot mai scurte, dar nu izbutea să-și înșele oasele. „Trebuie să vorbim înainte de a pleca, firește”, îi spusese din ușă lui Seldom, „și sper să afli ceva despre ceea ce m-ai întrebat din cartea pe care ți-am dat-o”.

— Ce l-ai întrebat pe magician? De ce carte vorbea? l-a chestionat Lorna cu o curiozitate naivă.

Berea părea să aibă asupra ei un efect ciudat de camaraderie regăsită, pe care îl observasem deja când ciocnise zâmbind halba cu Seldom, obligându-mă să mă întreb iar până unde ajunsese prietenia dintre ei.

— Ceva în legătură cu moartea muzicianului, a răspuns Seldom. O idee pe care am luat-o în considerare pentru o clipă, când mi-am amintit cum a murit Mrs. Crafford.

— A, da, a zis Lorna entuziasmată, cazul telepatului.

— A fost unul dintre cazurile cele mai celebre pe care le-a investigat Petersen, a subliniat Seldom, adresându-mi-se: moartea bătrânei și bogatei Mrs. Crafford, care conducea cercul local de spiritism. Era pe când se jucau aici partidele eliminatorii ale campionatului mondial de șah. La Oxford sosise un telepat hindus destul de celebru, iar soții Crafford au organizat la conacul lor o întrunire privată, în vederea unui experiment de telepatie. Casa soților Crafford e la Summertown, aproape de cea unde locuiești. Telepatul avea să stea la Folly Bridge, în celălalt capăt al orașului. Se presupunea că distanța avea să marcheze un record ridicol. Mrs. Crafford se oferise să fie prima voluntară. Telepatul

hindus i-a pus cu multă ceremonie un soi de caschetă pe cap, a lăsat-o pe un scaun în mijlocul salonului și a plecat de la conac către pod. La ora fixată s-au stins luminile. Cascheta era fosforescentă și lumina în întuneric, iar publicul întrezărea chipul doamnei Crafford într-un nimb spectral. Au trecut treizeci de secunde și brusc s-a auzit un lung sfârâit, cum fac ouăle când se prăjesc.

Când Mr. Crafford a aprins luminile, au găsit-o pe bătrână moartă pe scaun, cu craniul ars în întregime, de parcă ar fi lovit-o brusc fulgerul. Bietul hindus a fost arestat preventiv, până când a izbutit să explice că șepcuța era total inofensivă, o bucățică de stofă acoperită cu vopsea fluorescentă, în scopul obținerii de efecte scenice. Omul era la fel de perplex ca toată lumea: își făcuse numărul de telepatie la distanță în multe țări și în orice condiții atmosferice, iar acea zi era deosebit de senină și de luminoasă. Firește, bănuielile lui Petersen s-au îndreptat imediat către Mr. Crafford. Se știa că avea o affaire cu o femeie mult mai tânără, dar aparent nu exista mai nimic pentru care să poată fi inculpat. Era greu de imaginat inclusiv cum ar fi putut-o face. Petersen și-a întemeiat suspiciunile pe un singur element: Mrs. Crafford folosise în acea zi ceea ce ea numea „peruca de gală”, care avea pe dinăuntru un fileu de sârmă. Toți îl văzuseră pe soț apropiindu-se de ea ca să-i dea un sărut afectuos înainte de stingerea luminilor. Petersen susținea că în acea clipă îi conectase un cablu ca s-o electrocuteze, unul pe care îl sustrăsese apoi, când se prefăcea că-i dădea îngrijiri. Nu era imposibil, dar, așa cum s-a dovedit mai târziu la proces, era destul de complicat. Avocatul lui Crafford avea, în schimb, o explicație alternativă simplă și, în felul ei, strălucită: dacă te uiți pe harta orașului, drept la jumătatea drumului între Folly Bridge și Summertown se află The Playhouse, unde se disputa campionatul de șah. In clipa

morții, acolo erau aproape o sută de șahiști concentrați cu furie asupra tablelor de joc. Apărarea susținea că energia mentală eliberată de telepat fusese potențată brusc, la traversarea teatrului, de suma energiilor de la tablele de șah și se dezlănțuise în trombă spre Summertown... în fine; asta ar explica din ce pricină ceea ce la început abia dacă era o undă cerebrală inofensivă sfârșise prin a o lovi pe Mrs. Crafford cu forța unui fulger. Procesul lui Crafford a divizat Oxfordul în două tabere. Apărarea a chemat în boxa martorilor o armată de spiritiști și presupuși cercetători ai paranormalului care, cum și era de așteptat, i-au sprijinit teoria cu felurite lămuriri ridicole, în obișnuitul jargon pseudoștiințific. Ciudat e că, cu cât erau teoriile mai aiurite, cu atât jurații – și întregul oraș – păreau mai dispuși să le creadă. Pe atunci, tocmai îmi începeam studiile de estetica raționamentelor și eram fascinat de puterea de convingere pe care o putea avea o idee atrăgătoare. Puteai spune, e adevărat, că jurații nu erau neapărat antrenați pentru gândirea științifică, ci obișnuiți să aibă încredere în horoscoape ori tarot, mai curând decât în parapsihologi și telepați. Dar e interesant că întreg orașul accepta ideea și voia să creadă în ea, nu dintr-o pornire irațională, ci din rațiuni pretins științifice. Era, într-un fel, o bătălie pe terenul raționalului, iar teoria despre șahiști era pur și simplu mai seducătoare, mai clară, mai pregnantă, cum ar spune pictorii, decât cea despre cablul de sub perucă. Dar, când totul părea deja să încline în favoarea lui Crafford, Oxford Times a publicat scrisoarea unei oarecare Lorna Craig, o tânără cititoare destul de fanatică de romane polițiste, a spus Seldom, arătând cu halba spre Lorna; amândoi au zâmbit, amintindu-și parcă de o glumă veche. Scrisoarea comenta pur și simplu că într-o povestire dintr-un număr vechi al revistei Ellery Queen se imagina o moarte identică, prin telepatie la distanță, cu

singura diferență că, în locul salonului plin cu șahiști, unda cerebrală traversa un stadion în timpul unui meci de fotbal, chiar când se trăgea o lovitură de la unsprezece metri. Hazul e că în povestire se dădea ca sigură și ca soluție a enigmei teza furtunii cerebrale pe care o susținea apărarea, dar – ciudată mai e natura omenească!

— De cum au aflat că Mr. Crafford ar fi putut fura ideea, toți s-au ridicat împotriva lui. Avocatul a demonstrat pe cât a putut că Mr. Crafford nu prea era mare cititor și că era greu să cunoască povestirea, dar totul a fost în zadar. Repetată, ideea își pierduse farmecul și tuturor le părea acum ceva absurd, care nu i se putea întâmpla decât unui scriitor. Oameni supuși greșelii, cum ar spune Kant, jurații l-au condamnat la închisoare pe viață, deși n-au putut găsi alte probe împotriva lui. S-o spunem pe-a dreaptă: unica probă reală prezentată de-a lungul întregului proces a fost o povestire fantastică pe care bietul Crafford n-o citise.

— Bietul Crafford își făcuse soția jumări! a exclamat Lorna.

— După cum vezi, a zis Seldom râzând, existau oameni total convinși, care nu mai aveau nevoie de nici o probă. Oricum ar fi, cazul mi-a venit în minte în noaptea concertului. Îți amintești că muzicianul s-a asfixiat când orchestra a ajuns la punctul culminant: am vrut să-l întreb pe Lavand ce soi de efecte se pot crea la distanță. Odată cu biletele la spectacol mi-a lăsat și o carte despre hipnoză, dar n-am avut încă vreme s-o citesc.

O chelneriță a venit să ne ia comanda. Lorna mi-a arătat în meniu clasicul ei fish and chips și s-a dus la toaletă. După ce a terminat de comandat, iar chelnerița ne-a lăsat singuri, i-am înapoiat lui Seldom plicul cu poze.

— Ai reușit să-ti amintești? m-a întrebat Seldom și, citindu-mi îndoiala pe chip, a zis: E greu, nu-i așa? S-o iei

de la început, de parcă n-ai ști nimic. Să te rupi de tot ce-a urmat. Ai reușit să vezi ceva care îți scăpase mai înainte?

— Doar atât: așa cum l-am găsit, cadavrul bătrânei Mrs. Eagleton n-avea pătura pe picioare, am spus.

Seldom s-a lăsat pe spătarul scaunul și și-a pus o mână sub bărbie.

— Asta... poate fi interesant, a comentat. Da, acum că zici, mi-amintesc perfect, avea mereu, cel puțin când ieșea, o pătură ecosez.

— Beth e sigură că încă o mai avea, când ea a coborât scările la ora două. Apoi au căutat prin toată casa, dar pătura n-a apărut. Petersen nu ne-a spus nimic de asta, am zis oarecum contrariat.

— Păi, a continuat Seldom, cu o ușoară ironie, el e inspectorul de la Scotland Yard însărcinat cu rezolvarea cazului, poate că nu s-a simțit obligat să ne dea raportul despre fiecare amănunt.

Trebuia să râd.

— Dar noi știm mai mult ca el, am ripostat.

— Doar în acest sens, a punctat Seldom: să spunem că noi ținem mai bine minte teorema lui Pitagora.

Chipul i s-a întunecat, ca și cum ceva din discuția noastră i-ar fi reamintit cele mai rele presimțiri pe care le avea. S-a aplecat spre mine, vrând parcă să-mi încredințeze ceva.

— Fiică-sa mi-a povestit că nu doarme noaptea și că l-a găsit de câteva ori treaz în zori, încercând să citească lucrări de matematică. Azi-dimineată m-a sunat iar. Cred că se teme, ca și mine, ca joi să nu fie prea târziu.

— Dar joi e poimâine, i-am amintit.

— Poimâine..., să ne vedem noi trecuți de ziua de mâine, a repetat Seldom, încercând să dea un sens expresiei

castiliene. E un amestec interesant de timpuri, a spus. Trecut cu viitor... Dar mâine nu-i o zi oarecare. Tocmai de aceea m-a sunat Petersen. Vrea să-și trmită câțiva oameni la Cambridge.

— Dar ce se-ntâmplă mâine la Cambridge? a întrebat Lorna, care se întorsese cu trei beri în echilibru și le punea pe masă.

— Mă tem că ceva în legătură cu una dintre cărțile pe care chiar eu i le-am împrumutat inspectorului Petersen. Cea care conține o versiune oarecum fantastică a istoriei teoremei lui Fermat. E cea mai veche problemă deschisă a matematicii, i-a explicat Lornei: matematicienii se luptă cu ea de peste trei sute de ani și e posibil ca mâine, la Cambridge, să izbutească s-o demonstreze pentru întâia oară. In carte se urmărește originea ipotezei legate de terțetele pitagoreice, un secret din prima epocă a sectei, dinainte de incendiu, când, așa cum a spus Lavand, magia nu se despărțise încă de matematică. Pitagoreicii considerau că proprietățile numerelor și legăturile dintre ele erau cifra secretă a divinității, care nu trebuia divulgată în afara sectei. Se puteau face cunoscute enunțurile teoremelor, pentru a fi folosite în viața de zi cu zi, dar niciodată demonstrația lor, așa cum jură și magicienii că nu-si vor dezvălui trucurile. Cei care încălcau regula primeau pedeapsa cu moartea. Cartea susține că Fermat însuși făcea parte dintr-o lojă mai modernă, dar nu mai puțin strictă, de pitagoreici. In faimoasa adnotare din Aritmetica lui Diofante, anunțase că-și putea demonstra ipoteza, dar, după moartea lui, nici demonstrația aceea, nici vreo alta nu i-au fost găsite printre hârtii. Deși presupun că ceea ce l-a alarmat pe Petersen sunt câteva morți curioase care populează istoria acestei teoreme. Firește că în trei sute de ani mor mulți oameni, chiar și cei care sunt foarte aproape să ducă demonstrația la bun sfârșit. Dar autorul e

viclean și face ca unele morți să pară cu adevărat suspecte. De pildă, cu nu prea mult timp în urmă, sinuciderea lui Taniyama și acea scrisoare atât de ciudată pe care a lăsat-o pentru logodnica lui.

— In acest caz, crimele ar fi...

— ...un avertisment, a completat Seldom. Dat lumii matematicienilor. Așa cum i-am și spus lui Petersen, mie conspirația pe care o închipuie cartea mi se pare o ingenioasă sumă de aiureli. Dar ceva tot mă neliniștește: în ultimii șapte ani, Andrew Wiles a lucrat într-un secret absolut. Nimeni n-are nici o idee despre cum îi va fi demonstrația: nici măcar pe mine nu m-a lăsat vreodată să-i văd hârtiile. Dacă i s-ar întâmpla ceva înaintea expunerii și hârtiile i-ar dispărea, ar mai putea trece alți trei sute de ani înainte să repete cineva încercarea. De aceea, dincolo de ce cred eu, nu mi se pare rea ideea ca Petersen să-si trimită un om acolo. Dacă i s-ar întâmpla ceva lui Andrew, a adăugat, iar chipul i s-a întunecat iar, nu mi-aș ierta-o niciodată.

▫ CAPITOLUL 23 ▫

Miercuri 23 iunie, m-am trezit aproape de amiază. Din bucătărioara Lornei ajungeau până la mine mirosul de cafea și aroma paradisiacă de waffles recent coapte. Sir Tbomas, motanul Lornei, izbutise să tragă jos o mare parte din cuvertură și se făcuse ghem la picioarele patului. Am trecut pe lângă el și m-am dus s-o îmbrățișez pe Lorna. Ziarul era deschis pe masă și, în vreme ce ea turna cafeaua, am trecut repede în revistă știrile. Seria crimelor cu simboluri misterioase, spunea Oxford Times cu nedisimulat patriotism local, era pe pagina întâi a zilei în principalele jurnale din Londra. Pe prima pagină ziarul reproducea

titlurile apărute cu litere mari în publicațiile naționale, dar asta era tot, evident cazul nu înregistra nici o altă noutate.

Am căutat în paginile interioare vreo știre despre seminarul de la Cambridge. Abia de-am dat de una foarte precaută, intitulată Un Moby Dick al matematicienilor, care făcea lunga cronologie a eșecurilor cu care se soldaseră încercările de la demonstra teorema lui Fermat. La sfârșit, ziarul menționa că la Oxbridge se paria în legătură cu ceea ce avea să se întâmple în acea seară la ultima dintre cele trei conferințe, și că pentru moment pronosticurile erau încă șase la unu contra lui Wiles.

Pentru ora unu, Lorna rezervase un teren, ca să jucăm tenis. Am trecut prin Cunliffe Close, ca să-mi iau racheta, și am jucat multă vreme fără să ne întrerupă cineva și dând atenție doar schimburilor de mingi peste fileul din micul dreptughi aflat în afara timpului. Când am plecat de la terenuri, am văzut că ceasul clubului arăta aproape trei și am rugat-o pe Lorna ca, înainte de a ne întoarce, să trecem un moment pe la Institut. Clădirea era pustie și, urcând, a trebuit să aprind luminile pe scară. Am intrat în sala computerelor, care era și ea pustie, și mi-am deschis poșta electronică. Acolo am găsit scurtul mesaj trimis ca o parolă tuturor matematicienilor de-a lungul și de-a latul lumii: Wiles a reușit! Nu dădea amănunte despre expunerea finală, spunea doar că demonstrația izbutise să-i convingă pe specialiști și că, în scris, ar fi putut avea două sute de pagini.

— O veste bună? m-a întrebat Lorna, când am urcat iar în mașină.

I-am spus și bănuiesc că a intuit din tonul meu admirativ ciudatul și contradictoriul orgoliu de matematician care mă cuprinsese.

— Poate ai fi preferat să fii acolo în această după-amiază, a zis și apoi a râs: Ce compensație ți-aș putea oferi?

Am făcut dragoste cu fericirea de nezdruncinat a iepurilor tot restul după-amiezii. La șapte, când începea deja să se lase seara și încă mai stăteam întinși unul lângă altul, istoviți, în tăcere, lângă mine a sunat telefonul. Lorna s-a întins în pat peste mine, ca să răspundă. Am văzut cum pe chip i se citea panica, apoi o tristețe înspăimântată. Mi-a făcut semn să aprind televizorul și, ținând receptorul numai cu bărbia, a început să se îmbrace la repezeală.

— A fost un accident la intrarea în Oxford, într-un loc căruia îi spunem „triunghiul orb”. Un autobuz a rupt balustrada podului și s-a prăbușit în râpă. La Radcliffe sunt așteptate mai multe ambulante cu răniți: vor avea nevoie de mine la Radiologie.

Am schimbat canalele, până am dat de știrile locale. Urmată de un cameraman, o jurnalistă vorbea apropiindu-se de un pod rupt. Am atins două sau trei butoane, dar telecomanda nu izbutea să facă sunetul audibil. „Nu merge sonorul”, a zis Lorna. Era gata îmbrăcată și-și căuta uniforma în dulapul în perete.

— Știi că Seldom și un întreg grup de matematicieni se întorceau astă-seară cu autobuzul de la Cambridge? am întrebat-o. In ce loc anume s-a petrecut accidentul?

Lorna s-a întors, înmărmurită de o presimțire rea, și a venit iar lângă mine.

— Dumnezeule, trebuiau să traverseze podul dacă veneau de acolo.

Fixam deznădăjduit ecranul televizorului. Camera arăta cioburi de sticlă lângă pod, în locul unde balustrada fusese ruptă. În timp ce jurnalista se apleca și arăta în jos, am văzut apărând, mărit de teleobiectiv, ghemul de tinichea

rămas din autobuz. Camera se mișca și bâțâia, urmând-o pe jurnalista hotărâtă să coboare panta abruptă a falezei. O bucată de șasiu se desprinsese în locul unde părea că autobuzul făcuse prima tumbă. Când camera s-a oprit iar la baza falezei, acum mult mai aproape, am văzut că un grup de ambulanțe reușise să ajungă de jos. Într-un prim-plan dezolant, au apărut ferestrele mute și sparte ale autobuzului, apoi o bucată portocalie de caroserie, cu o emblemă pe care n-am recunoscut-o. Am simțit că Lorna mă strângea de braț.

— E un autobuz școlar, a zis. Doamne, sunt copii! Crezi că...? a șoptit fără să se hotărască să termine întrebarea și m-a privit speriată, de parcă un joc pe care îl jucaserăm fără grijă ar fi devenit brusc un coșmar aievea. Acum trebuie să mă duc la spital, a spus și m-a sărutat scurt. Dacă pleci, ușa se închide automat.

Am rămas cu ochii la succesiunea hipnotică a imaginilor de pe ecran. Camera dăduse ocol autobuzului și fixa acum una dintre ferestre, lângă care era echipa de salvare. Evident, cineva izbutise să intre în autobuz și încerca să scoată pe fereastră trupul unui copil. Mai întâi au apărut picioarele subțiri și goale, care s-au legănat într-o mișcare dezarticulată înainte de a fi susținute de dedesubt de un șir de mâini dispuse ca o targa. Copilul purta pantaloni scurți de gimnastică, pătați cu sânge într-o parte, și tenișI albi lucioși. Când i-a apărut prima jumătate a torsului, am văzut că purta un tricou de competiție fără mâneci, cu un număr mare pe piept. Camera s-a focalizat pe fereastră. Din spate, două mâini mari susțineau cu infinită grijă capul puștiului. De pe încheieturile mâinilor, curgând parcă neîncetat din ceafa băiețelului, se vedeau căzând în țărână picuri mari de sânge. Camera a prins fața copilului și, sub bretonul lung, blond și ciufulit, am văzut cu uimire inconfundabilele trăsături mongoloide ale sindromului Down. Din spatele

puștiului, s-a arătat pentru întâia oară chipul bărbatului din autobuz. Gura i s-a deschis pentru două vorbe, pe care le-a repetat deznădăjduit, în vreme ce-și întindea afară palmele însângerate, într-un gest care spunea că înăuntru nu mai era nimeni. Camera a urmat procesiunea care îl ducea pe ultimul băiețel în spatele autobuzului. Cineva i-a barat calea cameramanului, dar chiar și așa tot s-au zărit o clipă lungul șir al târgilor și trupurile acoperite complet cu cearșafuri. Imaginea a revenit în studiourile de televiziune. Au arătat o fotografie a grupului de copii, înaintea unui meci. Era, într-adevăr, echipa de baschet a unei școli de copii cu sindrom Down, care se întorcea de la un turneu intercolegii ce avusese loc la Cambridge. La baza ecranului s-au succedat, într-o defilare rapidă, numele copiilor: cinci titulari și cinci rezerve. După ultimul nume, o frază laconică a anunțat că toti zece muriseră. Pe ecran a apărut a doua fotografie: chipul unui bărbat încă tânăr, care mi s-a părut vag familiar, deși numele de sub fotografie, Ralph Johnson, îmi era total necunoscut. Era șoferul autobuzului și, în aparentă, izbutise să sară din autobuz înaintea socului, dar murise și el, înainte de a ajunge la spital. Chipul a dispărut de pe ecran și a apărut cronologia tragediilor întâmplate în același loc.

Am stins televizorul și m-am întins înapoi cu o perna pe ochi, încercând să-mi amintesc unde mai văzusem fața șoferului. Probabil că fotografia era făcută cu câțiva ani în urmă. Părul foarte scurt și creț, pomeții ascuțiți, ochii adânciți în orbite... îl mai văzusem, da, dar nu ca șofer, ci în alt loc... unde? M-am ridicat iritat din pat și am făcut un duș lung, încercând sub jetul de apă să-mi amintesc toate chipurile pe care le întâlnisem prin oraș. In timp ce mă îmbrăcam și reveneam în cameră după pantofi, am încercat să reconstitui chipul de pe ecran. Buclele mici și strânse, expresia fanatică... da, m-am așezat pe pat năucit de

surpriză, de multele și feluritele implicații, dar nu puteam greși, la urma urmelor nu cunoscusem chiar atât de multe persoane la Oxford. Am sunat la spital și am întrebat de Lorna. De cum am auzit-o la celălalt capăt al firului, am întrebat-o, coborând involuntar vocea.

— Șoferul autobuzului... era tatăl lui Caitlin, nu-i așa?

— Da, a spus după o secundă, și mi-am dat seama că și vocea ei cobora până la șoaptă.

— E ceea ce cred eu? am întrebat.

— Nu știu, dar n-am vrut să spun nimic. Unul dintre plămâni era compatibil. Pe Caitlin tocmai au dus-o în sala de operație: doctorii cred că o mai pot salva.

▫ CAPITOLUL 24 ▫

— În primele ore, am crezut că era o greșeală, a spus Petersen. Am crezut că adevărata țintă era autobuzul dumneavoastră, care venea foarte aproape în urmă. Cred chiar că unii matematicieni au văzut căderea în râpă, e adevărat? a întrebat, adresându-i-se lui Seldom.

Eram într-o cafenea mică din Little Clarendon. Acolo ne chemase Petersen, departe de birouri, parcă vrând să se scuze ori să ne mulțumească pentru ceva. Purta un costum negru, foarte sobru, și mi-am amintit că în cursul dimineții avea să se oficieze o slujbă specială de înmormântare pentru copiii care muriseră. Îl întâlneam pe Seldom întâia oară de când se întorsese. Era grav și tăcut, iar inspectorul a trebuit să-i repete întrebarea.

— Da, am văzut cum s-a lovit de balustrada podului și a făcut prima tumbă. Autobuzul nostru s-a oprit imediat și cineva a sunat la Radcliffe. Unii spuneau că se auzeau țipetele de la baza falezei. E ciudat, a spus Seldom, de parcă-și amintea un coșmar aproape ilogic, că, atunci când ne-am uitat în râpă, acolo erau deja două ambulanțe.

— Ambulanțele erau acolo, pentru că, de astă dată, mesajul a ajuns înainte, și nu după crimă. A fost primul lucru care mi-a atras atenția și mie. Și nu vă era adresat dumneavoastră, precum celelalte, ci direct serviciului de urgență de la spital. Ei m-au anunțat pe mine, în timp ce plecau ambulanțele.

— Și ce spunea mesajul? am întrebat eu.

— Al patrulea din serie e Tetraktys. Zece puncte în triunghiul orb. Era un apel telefonic pe care, din fericire, l-am înregistrat. Mai avem înregistrări cu vocea lui si, desi a încercat să si-o distorsioneze un pic, n-avem nici o îndoială. Știm chiar și de unde a sunat: un telefon public dintr-o benzinărie din apropiere de Cambridge, unde se presupune că opriseră ca să ia motorină. Aici apare primul amănunt dubios, de care și-a dat seama Sacks, controlând tichetele: cumpărase foarte puțină motorină, mult mai puțină ca la ieșirea din Oxford. Când s-a făcut expertiza autobuzului, am descoperit că rezervorul era, într-adevăr, aproape gol.

— Voia să evite un incendiu în cădere, a comentat Seldom, acceptând, parcă împotriva voinței lui, un raționament ireproșabil.

— Așa-i, a zis Petersen, la început mi-am închipuit că, după schema anterioară, a anunțat dinainte, fiindcă în mod inconștient voia să-l arestăm ori poate asta făcea parte din diversiune: ne oferea un handicap. Dar el nu voia decât ca trupurile să nu ia foc, iar ambulanțele să fie aproape, ca să fie sigur că organele aveau să ajungă cât mai iute cu putință la spital. Știa că zece trupuri îi ofereau o bună probabilitate de transplant. Presupun că, în felul lui, a triumfat: când ne-am dat seama, era prea târziu. Operația a fost făcută aproape imediat, chiar în acea după-amiază, de cum s-a obținut consimțământul primii perechi de părinți, iar fetița are să supraviețuiască, după câte mi s-a spus. In

realitate, am început să-l bănuim abia ieri, când, la o verificare de rutină, i-am văzut numele și pe lista de la Blenheim Palace. Transportase la concert alt grup de copii de la școală și se presupunea că avea să-i aștepte în zona de parcare. Avea poziția perfectă pentru a putea să înconjoare foișorul prin spate, să-l asfixieze pe percuționist și să revină imediat la locul lui, cât dura zarva, fără să-l vadă nimeni. La Radcliffe ne-au confirmat că o cunoștea pe Mrs. Eagleton: infirmierele îl văzuseră vorbind de două ori cu ea. Mai știm și că Mrs. Eagleton citea în sala de așteptare cartea dumneavoastră despre seriile logice. I-a povestit probabil că vă cunoaștea personal, fără ca ea să știe că astfel îi devenea prima victimă. In fine, printre cărțile lui am găsit una despre spartani, alta despre pitagoreici și despre transplanturi în antichitate, și a treia despre dezvoltarea fizică a copiilor care suferă de sindromul Down: voia să se asigure că plămânii vor fi buni.

— Și cu Clark cum a făcut? am întrebat.

— Firește, n-am s-o pot confirma nicicând, dar am o convingere: pe Clark nu l-a omorât. A ținut pur și simplu etajul al doilea sub observație, până când a văzut ieșind din salon targa cu mortul, pe care, știa el, îl vizita Seldom. Cadavrele rămân într-o odăiță chiar pe etaj, fără pază, uneori și ore în șir. N-a făcut decât să intre și să înfigă acul unei seringi goale în brațul lui Clark, ca să lase o urmă și să simuleze un asasinat. In felul lui, omul își propunea cu adevărat să facă cel mai puțin rău posibil. Cred că pentru a-i înțelege raționamentul trebuie să începem cu sfârșitul. Vreau să zic, cu grupul de copii cu sindrom Down. E posibil să fi început să urzească primele planuri în acest sens, încă de când i s-a refuzat a doua oară un plămân pentru fiică-sa. Atunci, nu ceruse încă să i se dea concendiu și în fiecare dimineață ducea și aducea grupul de copii cu autobuzul. A început să-i considere o bancă de plămâni sănătoși, pe care

el îi lăsa zilnic să plece, în vreme ce fiică-sa se stingea. Repetiția generează dorință, da, iar dorința generează obsesii. Poate că mai întâi s-a gândit să omoare unul singur, dar știa că nu era prea ușor să dea de un plămân compatibil. Mai știa și că mulți părinți de la acea scoală sunt catolici fervenți: la ei recursul la religie e ceva foarte comun, iar unii chiar cred că fiii lor sunt un soi de îngeri. Nu voia ca, alegând unul la întâmplare, să riște refuzul altui transplant, dar nici nu putea să se arunce pur și simplu cu ei în râpă: părinții aveau să bănuiască imediat și niciunul n-avea să vrea să doneze plămânul. Toți știau că Johnson era disperat din pricina fetiței și că, la puțină vreme după ce-o internase, consultase legislația engleză, cu intenția de a se sinucide. In definitiv, avea nevoie de cineva care să-i omoare în locul lui. Aceasta presupun că-i era dilema, până când v-a citit, poate că grație bătrânei Mrs. Eagleton ori în pagina în care ziarul vă publicase în avans capitolul despre crimele în serie. Atunci i-a venit ideea de care avea nevoie. A conceput un plan simplu. Dacă nu putea găsi pe cineva care să-i omoare pe copii în locul lui, avea să inventeze un asasin. Un criminal în serie imaginar, în care să creadă toți. Probabil că citise deja despre pitagoreici și nu i-a fost greu să imagineze o serie de simboluri care puteau fi luate drept o sfidare la adresa unui matematician. Deși al doilea simbol, peștele, putea avea și o conotație suplimentară: e simbolul primilor creștini. A fost, poate, felul lui de a semnala că se răzbună. Știm și că îl fascina în chip deosebit simbolul Tetraktys, care apare scris pe marginea aproape a tuturor scrisorilor, posibil din pricina corespondenței lui cu numărul zece, numărul întregii echipe de baschet, numărul de copii pe care avea de gând să-i omoare. Pentru a începe seria, a ales-o pe Mrs. Eagleton, căci era greu să te gândești la o victimă mai ușoară: o femeie bătrână, invalidă, care rămânea singură

acasă în fiecare după-amiază. Mai ales la început nu voia să alerteze poliția. Acesta era un element cheie al planului său: primele morți să fie discrete, imperceptibile, așa încât să nu ne năpustim imediat asupra lui și să aibă vreme să ajungă la a patra. N-avea nevoie să fie avertizată decât o singură persoană: dumneavoastră. Ceva i-a eșuat la prima crimă, deși a fost mai inteligent decât noi și n-a mai comis erori. Da, în felul lui, a triumfat. E ciudat, dar îmi vine greu să-l condamn: și eu am o fiică. E greu de știut până unde poți ajunge pentru copilul tău.

— Crezi că plănuia să se salveze? l-a iscodit Seldom.

— Nici vorbă, desi nu vom sti niciodată, a răspuns Petersen. La expertiză s-a descoperit că pilise ușor bara de direcție. Asta i-ar fi oferit, în principiu, un alibi. Dar, pe de altă parte, dacă avea de gând să sară, ar fi putut-o face mai înainte. Cred că a vrut să conducă până în ultimul moment, ca să fie sigur că autobuzul avea să cadă în râpă. Doar când a depășit balustrada s-a hotărât să sară. Când l-au salvat, era total inconștient și a murit în ambulanță, înainte de a ajunge la spital. Dar, a spus inspectorul, făcându-i semn chelnerului să vină și privindu-și ceasul, n-aș vrea să întârzii la slujba religioasă. Vreau să vă spun doar că v-am apreciat într-adevăr ajutorul. I-a zâmbit pentru întâia oară lui Seldom, fără politețuri: am citit cât am putut din cartea pe care mi-ați împrumutat-o, dar matematica n-a fost niciodată punctul meu forte.

Ne-am ridicat odată cu el și am văzut cum se depărta în direcția bisericii St. Giles, unde se adunase deja un mare număr de persoane. Unele femei purtau voaluri megre, iar altele erau duse de mână în biserică, de parcă le venea foarte greu să urce singure cele câteva trepte de la intrare.

— Te întorci la Institut? m-a întrebat Seldom.

— Da, am zis, în realitate n-ar fi trebuit să pierd aceste minute: trebuie neapărat să termin și să trimit azi raportul despre bursa mea. Și tu?

— Eu?

A privit spre intrarea bisericii și o clipă mi s-a părut că era foarte singur și ciudat de neajutorat.

— Cred că am să aștept aici să se termine slujba: vreau să însoțesc procesiunea la cimitir.

▫ CAPITOLUL 25 ▫

În decursul orelor care au urmatj am completat, poticnindu-mă tot mai des, ca un alergător obosit la cursa cu obstacole, succesiunea datelor ridicole care mi se cereau în raport. La patru după-amiază am reușit, în sfârșit, să printez documentele și să adun toate paginile într-un plic mare cartonat. Am coborât la secretariat, i-am lăsat plicul lui Kim, ca să-l trimită în Argentina cu poșta de seară, și am ieșit în stradă, simțind ușoara euforie a eliberării. Pe drumul de întoarcere la Cunliffe Close, mi-am amintit că trebuia să-i plătesc lui Beth chiria pentru a doua lună și am făcut un mic ocol, ca să scot bani de la bancomat. M-am trezit repetând pașii făcuți cu o lună în urmă, aproape exact la aceeași oră. Aerul serii era la fel de călduț, străzile la fel de liniștite, totul părea identic, de parcă mi se oferea ultima ocazie de a mă întoarce iar, la ziua în care începuse totul. Am hotărât s-o iau pe același trotuar de pe Banbury Road, cel cu soare, și am mers aproape atingând gardul viu de lemn-câinesc, cu intenția de a mă supune misterioasei conjuncții a repetițiilor. Dar, când am ajuns la cotitura spre Cunliffe Close am văzut, încă lipită de carosabil, ultima rămășiță din blana micului oposum, care luna trecută nu existase. Mașinile, ploaia, câinii își îndepliniseră fiecare misiunea. Sângele se resorbise. Abia de mai mai rămânea

pe carosabil un ultim rest de blană uscată, cu firele de păr ridicate, ca o coajă gata să fie aruncată. „Un oposum face totul ca să-și salveze puiul”, zisese Beth. Oare nu auzisem în cursul dimineții o frază aproape identică? Da, o spusese inspectorul Petersen: „E greu de știut până unde poți ajunge pentru copilul tău”. Am rămas înmărmurit, cu ochii țintă la ultima rămășiță a animalului, ascultând în tăcere.

Brusc am știut, am știut tot. Am văzut, ca și cum era mereu acolo, ce voise Seldom să văd încă de la început. Mi-o spusese, aproape literă cu literă, și nu știusem să ascult. Mi-o repetase într-o sută de feluri diferite, îmi pusese sub nas fotografii, dar eu văzusem doar litere M, inimi și opturi.

Am făcut cale întoarsă și am parcurs iar tot bulevardul, mânat de un singur gând: să-l găsesc pe Seldom. Am traversat piața, am urcat pe High Street și am luat-o pe scurtătura de la King Edward, ca să ajung cât mai repede la Merton College. Dar Seldom nu era acolo. Am rămas ușor dezorientat în fața ferestruicii de la recepție. Am întrebat dacă îl văzuseră întorcându-se la ora prânzului, și mi-au răspuns că nu-și aminteau să-l fi mai văzut de dimineață. Mi s-a năzărit că poate era la spital, vizitându-l pe Frank. Aveam niște monede în buzunar și de la telefonul din College am sunat-o pe Lorna, ca să-mi facă legătura cu etajul al doilea. Nu, Mr. Kalman nu primise întreaga zi nici o vizită. Am cerut să-mi facă încă o dată legătura cu Lorna.

— Nu-ti vine în minte nici un alt loc unde-ar putea fi?

La celălalt capăt al firului s-a instalat tăcerea și n-am priceput dacă ea se gândea pur și simplu ori încerca să hotărască dacă trebuia să-mi spună ceva care mi-ar fi putut dezvălui adevărul despre relația ei cu Seldom.

— Ce zi e azi? m-a întrebat pe neașteptate. Era 25 iunie. I-am spus, iar Lorna a oftat, de parcă ceda.

— E ziua în care i-a murit soția, ziua accidentului. Cred că ai să-l găsești la Muzeul Ashmolean.

M-am dus iar pe Magdalen Street și am urcat treptele muzeului. Nu fusesem niciodată acolo. Am străbătut o mică galerie cu portrete, străjuită de chipul impenetrabil al lui John Denwey, și am urmat săgețile care indicau drumul spre marea friză asiariană. Seldom era singur în sală. Se așezase pe una dintre banchetele instalate la oarecare distanță de peretele central. Pe când mă apropiam, am văzut că friza continua ca un pergament din piatră subțire și foarte lung, întins de la un capăt la celălalt al sălii. Apropiindu-mă, mi-am domolit involuntar pașii: Seldom părea cufundat într-o reculegere adâncă, cu ochii ațintiți asupra unui detaliu al pietrei, nemișcați și lipsiți de orice expresie, de parcă era multă vreme de când încetase să privească. O clipă, m-am întrebat dacă n-ar fi trebuit să-l aștept afară. Când s-a întors spre mine, n-a părut mirat că mă vedea și a spus doar, cu tonul lui dintotdeauna:

— Păi, dacă ai ajuns aici, înseamnă că știi ori crezi că știi, așa-i? Stai jos, și mi-a arătat bancheta, lângă el: Dacă vrei să vezi întreaga friză, trebuie să stai aici.

M-am așezat unde îmi arăta și am văzut succesiunea imaginilor pestrițe a ceea ce părea un imens câmp de luptă. Figurile erau mici și săpate pe piatra gălbuie cu admirabilă precizie. În multitudinea scenelor de luptă, un singur războinic părea să înfrunte o întreagă oaste. Îl recunoșteai după barba lungă și spada care ieșea în evidență între toate. Dacă urmăreai friza de la stânga la dreapta, neobosita repetare a războinicului dădea senzația vie a mișcării. Când priveai a doua oară, observai că pozițiile succesive puteau fi luate drept o progresie temporală, iar, la sfârșitul ei, trupurile căzute erau mult mai numeroase, ca și cum războinicul ar fi înfrânt de unul singur întreaga armată.

— Regele Nissam, războinic infinit, a spus Seldom, cu o intonație ciudată. Cu acest titlu i-a fost prezentată friza regelui Nissam, și tot cu el a ajuns la British Museum, după trei mii de ani. Dar piatra mai păstrează o istorie pentru cine are răbdare să vadă. Când friza a ajuns aici, soția mea a izbutit s-o reconstruiască aproape în întregime. Dacă te uiți la textul lateral, ai să vezi că lucrarea i-a fost comandată lui Hassiri, cel mai important sculptor asirian, pentru a celebra aniversarea regelui. Hassiri avea un fiu, Nemrod, pe care îl învățase arta lui și împreună cu care lucra. Nemrod era logodit cu o fată foarte tânără, Agartis. Chiar în ziua când tatăl și fiul pregăteau piatra ca să înceapă munca, regele Nissam s-a dus la vânătoare și a întâlnit-o pe fată la râu. A vrut s-o ia cu forța, dar, nerecunoscându-l pe rege, Agartis a încercat să fugă în pădure. Regele a ajuns-o ușor din urmă și, după ce a violat-o, i-a tăiat capul cu spada. Când s-a întors la palat și a trecut prin fața sculptorilor, tatăl și fiul au putut vedea capul fetei atârnat de crupa calului, alături de celelalte trofee de vânătoare. In vreme ce Hassiri îi ducea trista veste mamei fetei, cuprins de deznădejde, fiul l-a gravat în piatră pe rege, secerând capul unei femei îngenuncheate. La întoarcere, Hassiri și-a găsit fiul, care înnebunise, ciocănind în piatră imaginea pentru care avea să fie condamnat la moarte. L-a îndepărtat de la perete, I-a trimis acasă și a rămas singur, cu dilema lui. Probabil că i-ar fi venit ușor să șteargă acea imagine de pe piatră. Dar Hassiri era un artist antic și credea că, la adăpostul mâinii divine, fiecare operă are un adevăr misterios, unul pe care nu se cuvine să-l distrugă oamenii. E posibil și că, la fel ca fiul lui, voia ca oamenii din viitor să afle ce se petrecuse. In cursul nopții a întins o pânză peste piatră, fiindcă opera pe care o pregătea, a lămurit, avea să fie diferită de lucrările lui anterioare, și numai privirea regelui trebuia s-o

verniseze. Singur cu prima imagine în piatră, Hassiri a simțit aceeași dilemă ca și generalul lui Chesterton în Semnul spadei rupte: care-i locul cel mai potrivit pentru a ascunde un fir de nisip? O plajă, da, dar ce faci dacă nu există plajă? Care-i locul cel mai potrivit pentru a ascunde un soldat mort? Un câmp de luptă, da, dar ce faci dacă nu există luptă? Un general poate dezlănțui o bătălie, iar un sculptor... o poate închipui. Regele Nissam, războinicul infinit, nu luase parte niciodată la nici o luptă: a trăit într-o perioadă extrem de pașnică și e posibil ca în viata lui să nu fi omorât decât femei neînarmate. Dar, deși motivul războinic i s-a părut oarecum ciudat, friza l-a măgulit pe rege și lui i s-a părut bună ideea de a o expune în palat, ca să-i intimideze pe regii vecini. Nissam și, după el, generații și generații de bărbați, au văzut doar ce voia artistul să se vadă: o copleșitoare sucesiune de imagini de care ochiul se rupe repede, deoarece crede că a perceput repetiția, că a prins regula, că fiecare parte reprezintă totul. Aceasta e momeala multiplicării figurii cu spada. Dar există o parte foarte mică, o parte ascunsă care contrazice și anihilează restul, o parte care e în sine alt întreg. Eu n-a trebuit să aștept la fel de mult ca Hassiri. Și eu voiam să apară cineva, cel puțin o persoană, să descopere secretul, cineva care să afle adevărul și să judece. Presupun că trebuie să mă bucur de faptul că, în cele din urmă, ai văzut.

Seldom s-a ridicat în picioare și a deschis o fereastră în spatele meu, în vreme ce-și răsucea o țigară.

A continuat să vorbească stând în picioare, de parcă nu se mai putea așeza.

— În prima seară, când ne-am întâlnit, primisem un mesaj, așa-i, dar nu de la un necunoscut, nu de la un nebun, ci de la cineva, din nefericire, foarte apropiat mie. Mărturisea o crimă și cerea cu disperare ajutor. Mesajul era în caseta mea, așa cum i-am spus lui Petersen, de la ora

când intrasem în clasă, dar nu l-am luat și nu l-am citit decât când am coborât la braserie, o oră mai târziu. M-am dus imediat la Cunliffe Close și te-am întâlnit lângă ușa de la intrare. Încă mai credeam că mesajul putea exagera. Am făcut ceva teribil, scria, dar niciodată nu mi-aș fi putut închipui ceea ce am găsit. Persoana pe care o iei în brațe încă de când e o fetiță pentru tine rămâne toată viața o fetiță. Întotdeauna am protejat-o. N-aș fi putut chema poliția. Presupun că, de-aș fi fost singur acolo, aș fi încercat să șterg urmele, să curăț sângele și să fac dispărută perna. Dar eram cu tine și a trebuit să sun. Citisem deja despre cazurile lui Petersen și știam că, de cum îl va accepta și se va năpusti asupra ei, avea să fie pierdută. Pe când așteptam patrula, am trăit și eu dilema lui Hassiri. Care-i locul cel mai potrivit pentru a ascunde un fir de nisip? Plaja. Care-i locul cel mai potrivit pentru a ascunde un bărbat cu o spadă? Câmpul de luptă. Dar pentru a ascunde o crimă? Nu se putea în trecut. Răspunsul era simplu, dar teribil: nu rămânea decât viitorul, nu putea fi ascunsă decât într-o serie de crime. E adevărat că, după ce-mi publicasem cartea, primisem mesaje de la toate soiurile de deranjați mintal. Îmi aminteam mai ales de unul care dădea asigurări că omora un homeless ori de câte ori pe biletul lui de autobuz figura un număr prim. Nu-mi venea greu să-mi închipui un asasin care să lase la fiecare loc al crimei, ca o sfidare, simbolul unei serii logice. Dar, firește, nu eram dispus să comit asasinatele. Încă nu eram sigur cum aveam să rezolv totul, dar nici nu prea aveam vreme să mă gândesc. Când legistul a stabilit ora morții între două și trei după-amiaza, mi-am dat seama că aveau s-o aresteze neîntârziat și am hotărât să sar în gol. Hârtia pe care o aruncasem la coș în acea după-amiază era ciorna unei demonstrații greșite pe care am vrut după aceea s-o recuperez, eram sigur că Brent avea să-și amintească de ea

dacă poliția hotăra să-i pună întrebări. Am conceput un text scurt, ca un citat. Voiam mai ales să-i ofer un alibi: lucrul cel mai important era ora. Am ales ora trei după-amiaza, limita superioară pe care o stabilise legistul, știam că la acea oră ea era la repetiție. Când inspectorul m-a întrebat dacă în mesaj era vreun alt amănunt, mi-am amintit că vorbisem cu tine în spaniolă și că, uitându-mă la plăcuțele de scrabble, văzusem format cuvântul „rond". M-am gândit imediat la cerc: chiar acesta era simbolul care, sugeram în cartea mea, era potrivit pentru a începe o serie cu maximă indeterminare.

— Rond, am spus, asta voiai să văd în fotografii.

— Da: am încercat să-ți spun pe toate căile posibile. Numai tu, care nu ești englez, ai fi putut uni literele și citi acest cuvânt așa cum le-am citit eu.

După ce ne-au luat declarațiile, pe când ne îndreptam spre teatru, voiam să știu mai ales dacă observaseși acest lucru ori alt amănunt care îmi scăpase mie și care ar fi putut-o culpabiliza. Mi-ai atras atenția asupra poziției finale a capului, cu ochii întorși spre spătar. După aceea, ea mi-a mărturisit că da, nu putuse suporta privirea ochilor ficși și deschiși.

— Și de ce ai ascuns pătura?

— La teatru i-am cerut să-mi povestească totul, pas cu pas, exact cum făcuse. De aceea am insistat să merg eu să-i dau vestea: voiam să vorbească cu mine înainte de a înfrunta poliția. Trebuia să-i povestesc planul meu și, mai ales, să știu dacă mai neglijase și altceva. Mi-a spus că-și folosise mănușile de gală, ca să nu lase urme, dar că trebuise să se lupte efectiv cu ea și că tocul unui pantof de-al ei rupsese pătura. S-a gândit că, din pricina acestui detaliu, poliția putea bănui că fusese o femeie. Mai avea încă pătura în sacoșă și am convenit s-o facă dispărută. Era

teribil de nervoasă și am crezut că n-avea să facă față primei întâlniri cu Petersen. Știam că, dacă Petersen se oprea la ea, era pierdută. Și mai știam și că, pentru a acredita teoria seriei, trebuia să-i ofer cât mai repede un al doilea asasinat. Din fericire, în acea primă conversație pe care am avut-o, tu mi-ai dat ideea care îmi lipsea, când am vorbit de crime imperceptibile. Crime pe care nimeni nu le ia drept crime. Mi-am dat seama că o crimă cu adevărat imperceptibilă nici n-are nevoie să fie crimă. M-am gândit imediat la salonul lui Frank. În fiecare săptămână, vedeam ieșind cadavre de acolo. Am avut nevoie doar să fac rost de o seringă și, așa cum a ghicit Petersen, să aștept răbdător apariția primului mort în încăperea de pe coridor. A fost într-o duminică, pe când Beth era în turneu. Era perfect pentru ea. M-am uitat la ora pe care o notaseră la încheietura mâinii, ca să fiu sigur că aveam și eu un alibi, și. Am înfipt în brațul cadavrului seringa goală, doar ca să las un semn. Doar atât de departe îmi propusesem să merg. Citisem în mica mea cercetare cu privire la crimele nerezolvate că legiștii bănuiau de la o vreme că există o substanță chimică ce dispare fără urme în câteva ore. Bănuială îmi era suficientă. În plus, se presupunea că ucigașul trebuia să fie suficient de pregătit ca să poată sfida și poliția. Hotărâsem deja că al doilea simbol avea să fie peștele și că seria trebuia să fie cea a primelor numere pitagoreice. De cum am ieșit din spital, am lipit un mesaj similar celui descris pentru Petersen pe ușa turnantă de la Institut. Inspectorul a venit să reconstituie evenimentul și cred că un timp m-a suspectat pe mine. De la această moarte, Sacks a început să mă urmărească peste tot.

— Dar la concert n-ai putut-o face: erai lângă mine! am spus.

— Concertul... concertul a fost semnul tuturor lucrurilor de care mă temeam. Coșmarul care mă urmărește încă din

copilărie. In planul meu, așteptam să aibă loc un accident de trafic exact la locul ales de Johnson ca să se prăbușească. Acolo m-aș fi accidentat și eu, iar singura posibilitate care îmi trecea prin minte pentru al treilea simbol al seriei era triunghiul. Mă gândeam să trimit un mesaj a posteriori care să facă din accidentul banal o crimă ajunsă la maxima perfecțiune: aceea de a nu lăsa nici o urmă. Aceasta îmi era alegerea și ar fi fost ultima moarte. Imediat după aceea, aveam să fac cunoscută soluția seriei pe care o începusem singur. Presupusul meu rival intelectual avea să admită că fusese învins și avea să dispară în tăcere ori lăsând, poate, o pistă falsă, pentru ca poliția să urmărească multă vreme încă o fantomă. Dar a survenit întâmplarea de la concert. Era o moarte, iar eu căutam morți. De la locul nostru, părea într-adevăr că cineva îl strangula. Nu era greu de crezut că asistam la un asasinat. Dar poate cel mai extraordinar lucru era că bărbatul care murea cântase la trianglu. Părea un semn de bunăvoință, ca și cum planul mi-ar fi fost aprobat într-o sferă mai înaltă, iar viata mi-ar fi netezit drumul. Așa cum ți-am spus, niciodată n-am știut să citesc semnele lumii reale. Am crezut că puteam include acea moarte în planul meu și, în vreme ce fugeai cu ceilalți pe scenă, m-am asigurat că nimeni nu se uita la mine și am rupt din program cele două vorbe de care aveam nevoie pentru a concepe mesajul. Apoi le-am lăsat pur și simplu pe scaunul meu și te-am urmat. Când inspectorul ne-a făcut semne și am văzut că se apropia de noi din celălalt capăt al rândului, m-am oprit special înainte de a ajunge la locul meu, ca și cum eram înmărmurit, ca să-l găsească el. A fost micul meu număr de iluzionism. Firește că m-a ajutat, ori presupuneam că m-a ajutat, hazardul, deoarece era și Petersen acolo ca să asiste la tot. Medicul care s-a urcat pe scenă a spus ceea ce era evident pentru mine: fusese un stop respirator natural, în pofida aparenței foarte

dramatice. Aș fi fost primul uimit, dacă autopsia ar fi indicat ceva ciudat. Deci, nu-mi rămânea decât problema, pe care o mai rezolvasem o dată, de a face o crimă dintr-o moarte naturală și de a strecura o ipoteză convingătoare, pentru ca și Petersen să integreze natural această moarte în seria deja știută. De astă dată, era mai greu, fiindcă nu mă puteam apropia de cadavru, să spunem, ca să-l strâng de gât. Mi-am amintit atunci de cazul telepatului. Nu-mi venea în minte decât ceva similar: să insinuez că putea fi un caz de hipnotism de la distanță. Dar știam că ar fi fost aproape imposibil să-l conving pe Petersen de așa ceva, chiar dacă ar mai fi avut îndoieli cu privire la crima comisă de Mrs. Craffod: nu încăpea, ca să zic așa, în estetica raționamentelor, între limitele verosimilului. N-ar fi fost pentru el un argument plauzibil, cum am spune în matematică. Dar, până la urmă, n-a fost nevoie de nimic din toate: Petersen a acceptat fără rezerve ipoteza pentru mine mult mai grosolană, a atacului fulger pe la spate. A acceptat-o în ciuda faptului că era la concert și a văzut ce-am văzut și noi: că, în pofida teatralității morții, acolo nu era nimeni altcineva. A acceptat-o din aceeași veșnica rațiune omeneasca: pentru ca voia sa creadă. Poate că cel mai ciudat e faptul că Petersen nici măcar nu s-a oprit să ia în considerare posibilitatea morții naturale: mi-am dat seama că, dacă la un moment dat avusese îndoieli, acum era întru totul convins că urmărea un criminal în serie și i se părea perfect rațional să dea de crime la tot pasul, inclusiv în singura seară în care se ducea cu fiica lui la un concert.

— Nu crezi că Johnson l-ar fi putut ataca pe muzician, așa cum crede Petersen?

— Nu, nu cred. Așa ceva e posibil numai în argumentația lui Petersen. Vreau să spun doar dacă Johnson ar fi plănuit și moartea bătrânei Mrs. Eagleton și a lui Clark. Dar, până în noaptea concertului, era foarte greu ca Johnson să poată

lega corect cele două morți. Eu cred că în acea noapte Johnson a văzut, ca și mine, un semnal greșit. Poate că nici măcar n-a asistat la moarte: se presupunea că trebuia să-i aștepte pe copii în autobuz. Dar, a doua zi, a citit cu siguranță în ziar întreaga poveste. A văzut seria de simboluri, căreia el îi cunoștea continuarea. Citise cu fanatism despre pitagoreici și a simțit, ca și mine, că dintr-o sferă superioară i se oferea o șansă pentru planul lui. Numărul copiilor din echipa de baschet coincidea cu numărul Tetraktys. Fiicei lui nu-i mai rămâneau decât patruzeci și opt de ore de viață. Totul părea să-i spună: asta-i șansa și-i ultima. Asta încercam să-ți explic în parc, coșmarul pe care îl trăiesc încă din copilărie: consecințele, derivațiile infinite, monștrii produși de somnul rațiunii. Nu voiam decât ca ea să n-ajungă la închisoare, iar acum m-am încărcat cu unsprezece morți. A tăcut o clipă, cu privirea pierdută pe fereastră.

— In tot acest timp, tu mi-ai fost măsura. Știam că, dacă reușeam să te conving pe tine despre serie, aveam să-l conving și pe Petersen, și mai știam și că, dacă un lucru îmi scăpa, tu mi-l puteai semnala cu anticipație. In același timp, voiam să fiu drept cu tine, dacă înțelegi ce vreau să spun, și să-ți ofer toate posibilitățile ca să poți descoperi adevărul... Cum ți-ai dat seama, în cele din urmă? m-a întrebat brusc.

— Mi-am amintit ce i-ai spus azi-dimineață lui Petersen, că nu știi ce-ar face un tată pentru fiica lui. In ziua în care v-am văzut împreună pe tine și pe Beth la piață, mi s-a părut că aveați o relație ciudată. M-a intrigat, mai ales, că ți s-a adresat de parcă avea nevoie de aprobarea ta ca să se mărite. M-am întrebat dacă era posibil ca tu să fi ascuns în spatele unei serii de crime o persoană pe care nici măcar n-o vedeai prea des.

— Da, chiar și la disperare, a știut perfect la ce ușă să bată. Nu stiu care-i adevărul și nu cred c-am să știu vreodată până unde-i sigur ceea ce crede ea. Nu știu ce i-a putut povesti mamă-sa despre noi. Niciodată mai înainte nu mi-a spus nimic despre așa ceva. Dar, poate ca să se asigure că aveam s-o ajut, a jucat cartea extremă. S-a căutat în buzunarul interior al sacolui și mi-a întins o hârtie împăturită în patru. Am făcut ceva teribil, spunea primul rând, cu o caligrafie ciudat de infantilă. Al doilea, care părea să fi fost adăugat într-un atac de disperare, spunea cu caractere mari și mâhnite: Te rog, te rog, am nevoie să mă ajuți, tată.

▫ *EPILOG* ▫

Când am coborât scările muzeului, soarele mai era acolo, cu strălucirea-i binevoitoare a serilor de vară. M-am întors pe jos la Cunliffe Close, lăsând în urmă cupola aurită a Observatorului. Am urcat domol pe Banbury Road, întrebându-mă ce trebuia să fac cu mărturisirea pe care o ascultasem. Unele case începeau să se lumineze și am văzut prin ferestre pungi de hârtie cu provizii, televizoare care se aprindeau, fragmente civilizate din viața care, în dosul ramurilor de vâsc, continua imperturbabil. Când am ajuns în dreptul Rawlinson Road am auzit în spate sunetul scurt și vesel, repetat de două ori, al claxonului unui automobil. M-am întors, crezând că era Lorna. Am văzut o mașinuță decapotabilă, strălucitoare, de un albastru ca otelul, din care îmi făcea semne Beth. M-am apropiat de gard și ea și-a trecut o mână prin părul ciufulit și s-a întins în scaun, ca să-mi vorbească surâzând larg.

— Vrei să te duc acasă?

Presupun că a văzut ceva neobișnuit pe chipul meu, pentru că mâna care se întindea ca să-mi deschidă portiera

s-a oprit la jumătatea drumului.

Am lăudat mecanic mașina nouă și apoi am privit-o drept în ochi, am privito de parcă o vedeam iar pentru prima oară și trebuia să găsesc ceva diferit. Dar era doar mai fericită, mai lipsită de griji, mai frumoasă.

— Ai pățit ceva? m-a întrebat. De unde vii?

— Tocmai am... stat de vorbă cu Arthur Seldom. Un prim semnal de alarmă i-a fulgerat foarte rapid în priviri.

— Matematică? m-a întrebat.

— Nu, am răspuns. Am vorbit despre crime. Mi-a povestit totul.

Chipul i s-a întunecat, iar mâinile au revenit pe volan. Trupul i s-a încordat brusc.

— Totul? Nu, nu cred că ți-a povestit totul, a surâs nervoasă pentru sine, și o veche ranchiună i-a sticlit o clipă în priviri: niciodată nu și-ar lua inima în dinți ca să povestească totul. Dar văd, a spus și m-a privit iar cu un aer precaut, văd că l-ai crezut. Și ce-ai să faci acum?

— Nimic, ce-aș putea face? Cu siguranță că ar merge și el la închisoare, am zis. Mă uitam la ea și, dintre toate întrebările, în realitate voiam să-i pun doar una. M-am aplecat spre ea până i-am regăsit albastrul rigid al ochilor. Ce te-a împins s-o faci?

— Dar pe tine ce te-a împins să vii tocmai aici? a spus. Pentru că n-ai venit doar să studiezi matematica, nu-i asa? De ce-ai ales Oxfordul?

Am văzut că o lacrimă lenește i se ivea de sub gene.

— O frază de-a ta. Din ziua când te-am văzut coborând din mașină, foarte fericit cu racheta în mână. Când vorbeam de burse. „Ar trebui să încerci”, mi-ai spus. Nu mă puteam opri să nu mi-o repet: „Ar trebui să încerci”. Credeam că ea avea să moară repede și că pentru mine avea

să mai existe și șansa altei vieți. Dar, la câteva zile după aceea, i-au dat rezultatele noilor analize: cancerul înregistra o remisie, medicul îi spusese că mai putea trăi încă zece ani. Încă zece ani legată de coțofana aia bătrână... n-aș mai fi putut suporta.

Lacrima suspendată în geană s-a rostogolit pe obraz. Si-a sters-o cu o mișcare bruscă, ușor rușinată, și a întins mâna să caute un kleenex în torpedou. Și-a pus iar mâinile pe volan și i-am văzut pentru o clipă minusculul deget mare.

— Deci nu urci?

— Data viitoare, am spus. E o seară frumoasă, vreau să mă mai plimb un pic.

Mașina a demarat și curând am văzut cum se făcea tot mai mică și dispărea departe, în curba de la Cunliffe Close. M-am întrebat dacă ceea ce Beth credea că Seldom n-avea să-și ia niciodată inima în dinți să-mi povestească era ceea ce el îmi și povestise, ori dacă mai era ceva, ceva ce mă temeam să-mi închipui. M-am întrebat care parte a adevărului o cunoșteam, la urma urmelor, și cum ar fi trebuit să-mi încep viitorul raport. La intrarea în Cunliffe Close, am privit în jos și nu mi-am mai putut da seama unde căzuse micul oposum: ultima rămășiță de blană dispăruse, iar carosabilul, care se întindea la picioarele mele până unde vedeam cu ochii, era din nou curat, nevinovat, senin.

TE
TRA
GRAM
MA
TON
יהוה
אדם
פחד
נשר